

ahiname

Ahî Sancağı

Sancak, devleti tertip ve teşkil eden milletin hüviyetinin remzi ve mevcudiyetinin timsalidir. Ahilik teşkilatında sancağın hükümdara ve Ahilik merasimlerinde devletin üst düzey yetkili kişilerine takdim edildiği görülmektedir.

Kırşehir Müzesi'nde bulunan Ahilik teşkilatının bilinen en erken tarihli sancağı müzede 2007/18 (E) envanter numarada kayıtlı bölümde yer almaktadır. Sancak 1904 tarihli. Üzerinde II. Abdülhamid'e ait tuğra yer almaktadır.

Dikdörtgen formdaki sancağın iç orta kısmındaki kırmızı alanda bir adet hilal ve tuğra bulunmaktadır. II. Abdülhamid'e ait tuğranın sağ üst kenarında "el Gazi" yazısı bulunmaktadır. Hilal içerisinde, "bimübeyyineti tevfiakı Rabbaniyye meliki devleti'aliyyeti'l-Osmaniyye" (Cenab-ı Allahın yardım ve desteğine dayanan Yüce Osmanlı Devleti) ibaresi yer almaktadır.

Orta zeminde hilal ve tuğranın etrafında enine altı adet içinde Enfâl Suresi'nin 72. ve Râd Suresi'nin 24.

ayetlerinin işlendiği yazı şeritleri bulunmaktadır. Orta zemin etrafında yer alan geniş yeşil kuşağın üst bölümünde yer alan iki bordürün içinde Bakara Suresi'nin 255. ayeti olan Ayete'l-Kürsi, alt bölümde yer alan iki bordürde ise Enfâl Suresi'nin 65. ve 66. ayetleri işlenerek yerleştirilmiştir. Sağ ve sol kenarlarda bulunan boyuna yerleştirilen ikili bordürlerin içlerine yine Enfâl Suresi'nin 15, 16, 17 ve 18. ayetleri devamı sağlanarak işlenmelerle yerleştirilmiştir.

Sancağın yüzey süslemesinde kullanılan bezemelerde Arapça sülüs yazı yer almaktadır. Ayetlerin bitiş noktalarında küçük hatayı çiçekleri, orta zeminde iki, üst iç bordürün içinde bir, alt kenar bordürlerin içlerinde birer adet olmak üzere toplam beş adet yerleştirilmiştir.

Sancakta yer alan kırmızı renk, " gücü, şahadeti sembolize ederken yeşil renk ise İslamiyet ve Ahiliğin ticari boyutunun hareketliliğini ve dinamizmini temsil etmektedir.

İlkeleri ve felsefesi zamanın ötesine geçip bugünlere ulaşan Ahilik, yıllar ve asırlar geçtikçe geçerliliğini yitirmemiş, aksine bugünüme dünden daha fazla hitap eder hale gelmiştir. Bugün ticaret dünyasının evrensel gereklilikleri olan kalite standardı, iş ahlakı, mesleki eğitim, uzmanlaşma, iş etiği, tüketici hakları gibi kavramlar 13'üncü Yüzyıldan itibaren Müslüman Anadolu Türkleri tarafından "Ahilerin Vizyonu" olarak uygulanmıştır. Ticaret Bakanlığı olarak bizim de görevimiz, bir ilkeler ve değerler bütünü olarak tüm insanlığa örnek teşkil etmiş Ahilik kurumunu yaşatmak, tanıtmak ve öğretilerini gelecek nesillere aktarmaktır.

Ahiliğin tanıtımı ve yaygınlaştırılması adına yürüttüğümüz faaliyetlerin başında gelen Ahilik Haftası Kutlamalarının 33'üncüsünü geçtiğimiz Eylül ayında gerçekleştirdik. Ahilik Haftası Kutlamaları Yönetmeliği uyarınca geleneksel olarak her yılın Eylül ayında kutlanan Ahilik Haftasında bu yıl pandemi tedbirleri ön plana çıktı. Her türlü tedbiri titizlikle uyguladığımız 33'üncü Ahilik Haftası Kutlamalarının merkezi Kırşehir'de yürüttüğümüz faaliyetlere dergimizin bu sayısında geniş yer ayırdık.

Pandemi tedbirleri her ne kadar hayatımızın her alanında etki gösterse de kamu yönetimi olarak görevlerimize tedbirlere ayak uydurmak suretiyle devam etmekteyiz. Biz de Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü olarak esnaf, sanatkar ve kooperatiflerimize yönelik çalışmalarımıza söz konusu tedbirlere uygun olarak devam ettik. Bu doğrultuda, geride bıraktığımız Eylül ayında kooperatiflerimiz için sayısız faydalar sağlayan Türkiye Kooperatifler Fuan'ını gerçekleştirdik. Öte yandan, Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi'nin tanıtım aracı olan Kooperatifçilik Otobüsü ziyaretleriyle de Türkiye'nin dört bir yanında mevcut kooperatiflerle, kooperatif kurmak veya kooperatif ortağı olmak isteyen vatandaşlarla bir araya geldik. Bu sayımızda, geniş yer verdiğimiz haberlerimizden diğer ikisi de Türkiye Kooperatifler Fuan ve Kooperatifçilik Otobüsü ziyaretleri oldu. Bunların yanında; esnaf, sanatkar ve kooperatiflerimizi ilgilendiren birçok haber de bu sayıda yer alıyor.

Her sayımızda olduğu gibi 11'inci sayımızda da Ahilik kültürüne ilişkin pek çok içerik yer alıyor. Alanında yetkin akademisyenler ve Bakanlığımız çalışanları tarafından yazılan makalelerle, özgün editoryal içeriklerle okuyucularımıza Ahiliği her yönüyle anlatmaya gayret ettik.

Ahiname'nin bu sayısında, ilan edildiği günden bu yana hepimizde büyük bir heyecan uyandıran, yerleşme ve milli-

leşme hareketimizin en önemli meyvelerinden biri olan yerli otomotiv markamız TOGG'un CEO'su Sayın Mehmet Gürcan Karakaş ile bir röportaj gerçekleştirdik. 11'inci sayımızda tüm bunların yanında; sanayisi, tarımı, iklimi, yemekleri ve renkli kültürüyle ön plana çıkan, Çukurova'nın en büyük şehri Adana'nın tanıtımına ve Adana'nın Ahilerine yer verdik. Ayrıca, bu sayımızda "Alâmet-i Fârîka'dan Marka'ya" adlı dosyamız ile tarihimizde marka kavramını ele aldık; editörümüzce hazırlanan içeriklerle aşure tatlısını, bezzazlık ve aktarlık mesleklerini tanıttık.

Yaz aylarını geride bırakarak sonbaharın serinliğini hissetmeye başladığımız şu günlerde tüm okuyucularımıza ve milletimize sıhhat diliyor, virüsü ve etkilerini geride bıraktığımız daha sağlıklı günlere ulaşmayı Cenabı Allah'tan niyaz ediyorum. Ahiliğin medeniyetimize naksettiği, bizi biz yapan en önemli değerlerimiz olan birlik ve beraberlik bilinciyle milletçe bu zorluluğu da aşacağımıza gönülden inanıyorum. Son olarak, Ahiname Dergisi'nin 11'inci sayısının hazırlanmasında emeği bulunan çalışanlarımıza teşekkür ediyor; dergimizin okuyan herkese faydalı olmasını diliyorum.

Necmettin ERKAN

Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü

Ahiliğe sahip çıkmamız, atalarımızın değerlerini yaşatmanın yanında, özümüzü kavramamızı da sağlayacaktır. Ahilik konusunda yapılacak her çalışma bizi kendimizle, tarihimizle buluşturacaktır.

Selçuklulardan Osmanlılara kadar bizi bugünlere getiren devletlerin çok güçlü temeller üzerinde yükselmesinde etkili olan kurumların başında Ahilik Teşkilatı gelir.

Ahiler toplumu birleştiren, kaynaştıran, bir arada tutan değerlerin uygulanması, toplumsal denetim mekanizmasının işleminde çok önemli görevler almıştır. Bu bakımdan sosyal, kültürel, siyasal, dini ve askerî işlevlere de sahip olan Ahilik Teşkilatı, milletimizin adeta Anadolu'ya vurulan mührüdür.

Ahiler, topluma en kaliteli ve en hesaplı hizmeti verirken, aynı zamanda bulundukları mahallede sosyal yardımlaşmayı, dayanışmayı, güvenliğini sağlamada aktif rol almıştır. Kaynağını Kur'an ahlakından alan Ahi ilkeleri, toplumda kin ve nefret tohumlarının atılmasını engellemiş, milletin barış ve sevgi temelinde büyümesine yardımcı olmuştur.

Toplumun önderi, ileri geleni, bugünkü manada aydını olan Ahilerin davranışları ahlak ve adabı üzerinedir. Yemek yerken, su içerken, ürününü satarken, alışveriş ederken, yürürken, evden çıkarken hasılı gündelik hayatın her alanında Ahiler, hep bu ahlak ve adaba uygun hareket ederek, topluma örnek olmuşlardır.

Ahiliğin açık şartları olan; "elini, kapını ve sofranı açık tut" ilkesiyle, kapalı şartları olan "dilini, gözünü, belini bağlı tut" anlayışı, maddi yönü öne çıkan günümüz insan ilişkileri ve sosyal hayatı için ihtiyaç duyduğumuz çerçeveyi ifade ediyor.

Ahiliğe sahip çıkmamız, atalarımızın değerlerini yaşatmanın yanında, özümüzü kavramamızı da sağlayacaktır. Ahilik konusunda yapılacak her çalışma bizi kendimizle, tarihimizle buluşturacaktır.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

8

Takdim

Necmettin Erkan
Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü

22

08 Güncel

33. Ahilik Haftası Kutlamaları

14 Güncel

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın Ahilik Haftası Mesajı

16 Güncel

Türkiye Kooperatifler Fuarı

22 Güncel

Kooperatifçilik Otobüsü Yola Devam Ediyor

32 Röportaj

TOGG CEO'su Mehmet Gürcan KARAKAŞ

34 Tarih, Kültür & Sanat

Adana

44 Tarih, Kültür & Sanat

Adana Ahileri

48 Dosya

Alâmet-i Farika'dan Marka'ya

50 Dosya

Aşure, Attarlık(Aktarlık), Bezzaz

52 Dosya

Ayşe UĞURELİ

Adana'da Yaşayan Kültürel Mirasın Bir Parçası Olarak
Ahilik

56 Dosya

Prof. Dr. Ali YAKICI

Çocuk ve Genç Eğitimi Bakımından Fütüvvetnameler

60 Dosya

Ticaret Uzmanı Serhat SÜMER

Covid-19 Sürecinde Ticaret Alışkanlıklarında Yaşanan
Değişmeler

16

64 Dosya

Ticaret Uzmanı Kamil TÜRKMEN

Ombudsmanlık Kurumunun Tarihsel
Gelişimine Ahilik Kültürünün Etkileri

68 Dosya

Ticaret Uzmanı Arda ÖZÇAĞLAR

Kooperatifler ve Sürdürülebilir Kalkınma

72 Dosya

Ticaret Uzmanı Oğuz METE

Kooperatiflerde Denetim Birlikleri: Polonya
Modeli

76 Dosya

Ticaret Başmüfettişi Özden SATICI
TOPRAK

Yapı Kooperatiflerinde Ortakların Mali
Yükümlülükleri ve Peşin Bedelle Ortaklık
Sorunu

32

Haber

80 Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik
Genel Müdürü Necmettin Erkan İzmir'de
Esnaf ve Kooperatif Birliklerini Ziyaret Etti

81 Ahilik Haftası Kutlamaları Merkez
Yürütme Kurulu Toplantısı

81 KOOP-DES Hibe Desteklerinden
İlk Etapta Yararlanmaya Hak Kazanan
Kooperatifler Belli Oldu

82 KOOP-DES Eğitimleri Gerçekleştirildi

34

51

Ahiname Dergisi

T.C. Ticaret Bakanlığı
Esnaf, Sanatkarlar ve
Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
Sürelî Yayınıdır.

Yıl 2020 / Sayı 11
3 Aylık
Yerel Sürelî
ISSN- 2587-2338

T.C. Ticaret Bakanlığı
Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik
Genel Müdürlüğü adına

Genel Müdür
Necmettin ERKAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Erhan KÖKSAL

Hazırlayan
Ahilik ve Dış İlişkiler Dairesi

Baskı
AFŞAR Medya Mat. San. ve Tic. A.Ş
Ostim OSB Mah. 1424. Sok. No: 8/2
Yenimahalle/ANKARA

Yayın Kurulu
Necmettin ERKAN
Çağatay Yasin KARABOĞA
Kamil TÜRKMEN
Cemalettin KÖMÜRCÜ
Mutlu ACAR

Görsel Yönetmen
Ecem Şirin

Yönetim Adresi
Ticaret Bakanlığı
Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik
Genel Müdürlüğü
Dumlupınar Bulvarı No:151
Eskişehir Yolu, 9. Km, B Blok 06800
Çankaya / Ankara
T. (312) 449 43 00
F. (312) 449 43 06
E-Posta: ahinamedergisi@gmail.com

Her Hakkı Saklıdır. Kaynak
Gösterilerek Yapılacak
Kısa Alıntılar Dışında
Yayıncının İzni Olmaksızın
Hiçbir Yolla Çoğaltılamaz.

33. Ahilik Haftası Kutlamaları

“Medeniyetimizin kadim değeri, ticaret hayatımızın rehberi, toplumsal ve kültürel yaşantımızın en önemli yol göstericilerinden biri olan Ahilik kültür ve felsefesinin yaşatılması, bilinirliğinin artırılması ve yeni nesillere aktarılması amacıyla gerçekleştirilen geleneksel Ahilik Haftası Kutlamalarının 33’üncüsü bu yıl 14-20 Eylül tarihlerinde yapıldı. Ahilik Haftası Kutlamaları, her yıl olduğu gibi kutlamaların merkezi Kırşehir’de başladı.”

Açılış Programı

Kırşehir Kalesinden top atışı ve Atatürk Anıtı’na çelenk sunumu ile başlayan Ahilik Haftası’na Ahi Evran Veli Külliyesinde türbe ziyareti ve dua ile devam edildi.

Bu yıl Covid-19 salgını nedeniyle kortej yürüyüşü yapılmadan Neşet Ertaş Kültür Sanat Merkezinde Ankara Olgunlaşma Enstitüsü Hoca Ahmet Yesevi ve Anadolu Erenler Sergisi ziyaret edildikten sonra resmi açılış programı gerçekleştirildi.

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü’nün koordinasyonunda gerçekleştirilen kutlamaların açılış törenine Ticaret Bakanlığı adına Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan katıldı. Törene Erkan’ın yanı sıra Kırşehir Valisi İbrahim Akın, Kırşehir Milletvekilleri Mustafa Kendirli ve Metin İlhan, Kırşehir Belediye Başkanı Selahattin Ekicioğlu, Kırşehir Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Mustafa Yılmaz, Kırşehir Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği Başkanı Bahamettin Öztürk ile kamu kurumlarının temsilcilerinden oluşan protokol ve esnaf odalarının temsilcileri katıldı.

Açılıшта konuşan Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, konuşmasına “Bu yıl 33’üncüsünü kutladığımız Ahilik Haftası vesilesiyle, Kırşehir’de bir kez daha buluşmamızı sağlayan Rabbime hamd ediyor, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Yaşadığımız bu topraklarda, birlik, beraberlik ve kardeşlik üzerine kurulan medeniyetimizin mimarlarından biri olan Ahi Evran-ı Veli Hazretlerine ve Hakk’a yürümüş tüm Ahilere Cenabı Allah’tan rahmet diliyorum. Sadece ticareti değil, hayatının her alanını Ahiliğin ahlak ve değerlerine uyarak yaşamış olan esnaf, sanatkar ve ticaret erbabımızdan ebediyete intikal edenleri de rahmetle anıyorum.” sözleriyle başladı.

Ahiliği, zanaat ve ilmin ahlakla yoğurulduğu, ticaret gibi dünyevi işlerin Hakk’ın rızasına ve Kuran ahlakına uygun biçimde yürütüldüğü dünyada benzeri olmayan bir iktisadi ve sosyal model olarak tanımlayan Erkan, konuşmasına “Ahiler, ‘insan yaratılmışların en şerefлисidir’ mesajını, fedakârlık, erdem ve fazilet olarak yaşamıştır. Bu iman ve şuur ticarete de müşteri memnuniyeti ve hilesiz kazanç olarak yansımıştır, Ahi’nin sermayesi alın teri ve ahlakıdır. Güzel ahlak, Ahilere sadece iş ve meslek hayatında değil, gündelik ve toplumsal hayatta da yön vermiştir. Ahilik, bizim hafızamızdır, milletimizin karakteridir. Sosyal ve ekonomik hayatın yapı taşı olan esnaf ve sanatkarımızın rehberidir” sözleriyle devam etti.

Ahiliği kardeşlik olarak tanımlayarak, Pir Ahi Evran-ı Veli’nin ifadesiyle insana verilen değer olarak niteleyen Erkan konuşmasına şu sözlerle devam etti:

“Ahiler bilir ki Müslüman Müslümanın kardeşidir. Kim kardeşinin ihtiyacını giderirse, Allah da onun ihtiyacını giderir. Birliği, dirliği hakim kılan da bu kardeşlik anlayışıdır. Böylesi insani ve ulvi değerleri yaşatan Ahiler için zenginlik, mal çokluğunda değil gönüldedir. Ahinin kapısı yetmiş iki millete açık olmuştur. Ahilik meslek sahibi olmayı şart koşar. Meslek, imanın ilimle beslenmesi ve çalışmayla şekillenmesidir. Çalışmak ibadettir; halka hizmet, Hakk’a hizmettir. Bilinir ki hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir lokma yememiştir.

Ahilik, iyilik yapmak ve hayırdan yararlanmak gibi zulme ve zalime karşı mücadeledir. Dün olduğu gibi bugün de Anadolu dünyanın en merhametli coğrafyasıdır. Dünyanın haksız düzenine karşı, Hakkı savunan ses esnafıyla, sanatkarıyla, Devletiyle, milletiyle Ahi olan bu topraklardan yükselir.”

Ahiliği yaşatmayı ve tanıtmayı Ticaret Bakanlığı ve Kırşehir’in boynunun borcu olarak nitelendiren Erkan, “Ahiliğin hazinesinden tüm insanlığın nasibini alması için çalışmak Kırşehirli olarak en çok bize yakışır. Bu değerlerin tanıtılması ve yaşatılması için en çok biz çalışmalıyız.” ifadelerini kullandı.

Etkinlikler

33. Ahilik haftası kutlamaları kapsamında bir hafta boyunca yapılan etkinliklerde, pandemi sürecinin gerektirdiği her türlü tedbir titizlikle uygulandı.

Haftanın açılış gününde, Kırşehir’de ve tüm Türkiye’de Ahi Baba olarak tanınan rahmetli Mustafa Karagüllü’nün hatırasını yaşatmak üzere Mustafa Karagüllü Sokağı açılışı yapıldı. Hafta boyunca Kırşehir’de faaliyet gösteren Sağlık Çadın ziyaret edildi. Haftanın açılışıyla beraber, hafta boyunca Kırşehir il genelinde devam eden Kırşehir Alışveriş Festivali başladı. Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan Ahilik Haftası kapsamında Kırşehir Valiliği ve Kırşehir Belediyesi makamlarına birer ziyaret gerçekleştirdi.

Ahilik Haftası boyunca Kırşehir’de bulunarak Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi kapsamında faaliyetlerini sürdüren Kooperatifçilik Otobüsü programını ve Kırşehir’de kooperatifçiliği değerlendirmek üzere Kırşehir Valiliği makamında bir toplantı gerçekleştirildi. Ayrıca, hafta boyunca Kırşehir’in ilçelerinde etkinliklerini gerçekleştiren Kooperatifçilik Otobüsü ziyaretleri kapsamında gidilen

ilçelerin Kaymakamlık makamlarında da toplantılar yapıldı. Ahilik haftasının ikinci gününde, Şeker Fabrikasından başlayıp Cacabey Meydanında tamamlanan, vatandaşların ve sporcuların büyük ilgi gösterdiği Ahilik Bisiklet turu yapıldı.

17 Eylül tarihinde, Kırşehir Gençlik Spor İl Müdürlüğü koordinasyonunda Kırşehirli gençlerin yoğun katılımıyla Genç Beyinler Satranç Turnuvası düzenlendi. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nde düzenlenen Genç Beyinler Satranç Turnuvasının galibi gençlere ödülleri takdim edildi. Ayrıca, Ahilik Haftası’nda geleneksel hale gelen Esnaf Futbol Turnuvası’nın final müsabakası gerçekleştirildi. Ahi Stadında düzenlenen ve Ahi Spor ile Evran Spor arasında oynanan müsabakada şampiyon ve ikinci olan takımlara Vali İbrahim Akın ile Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan tarafından 33. Ahilik Haftası anısına kupa verildi.

Cuma günü her yıl olduğu gibi Kırşehir Uzun Çarşı’da Çarşı Açılış Duası, Kuran-ı Kerim Tilaveti ve Şed Kuşatma Töreni yapıldı. Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, burada esnaf ziyaretleri gerçekleştirdi.

Ahilik Haftası kutlamalarının beşinci gününde resmi tören öncesinde Konya Ovası Projesi (KOP) Bölgesi Üniversiteler Birliği (UNİKOP) rektörleri Ahilik Haftası kutlamaları dolayısıyla Kırşehir’de buluştu. Ağalar Konağı Kültür Evinde gerçekleşen buluşmaya Kırşehir Valisi İbrahim Akın, Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Vatan Karakaya, Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Semih Aktekin, Aksaray Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yusuf Şahin, Bozok Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ahmet Karadağ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Akgül, Kapadokya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hasan Ali Karasar, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Muhsin Kar, Selçuk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Metin Aksoy, Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Zekeriya Mızrak ile Bölge Kalkınma İdaresi (KOP) Başkan Vekili Halil İbrahim Tongur katıldı. Programın açılış konuşmasını Ahi Evran Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Vatan Karakaya gerçekleştirdi. Rektör Karakaya’nın ardından Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan konuşmalarını yaptı.

Resmi Tören Programı

18 Eylül 2020 Cuma günü saat 14.00’da 33. Ahilik Haftası Kutlamaları Resmi Töreni Neşet Ertaş Kültür Merkezi’nde Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan’ın katılımıyla gerçekleştirildi.

Programda, saygı duruşu ve İstiklal Marşı’nın okunmasının ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Ahilik Mesajı okundu. Burada bir konuşma yapan Pekcan, güzel şehir Kırşehir’de bulunmaktan, Ahilik Haftası’nın getirdiği güzel duyguları Kırşehirlilerle paylaşmaktan duyduğu memnuniyeti ifade ederek pazartesi gününden bu yana devam eden Ahilik haftası etkinlikleriyle 800 yıllık geleneğin yad edildiğini belirtti.

Bu kültürün nimetlerini sonraki nesillere en güzel biçimde aktarmayı sürdüreceklerini vurgulayan Bakan Pekcan, “Ahilik geleneğimiz, her şeyden önce Türk-İslam tarihi ve Türklerin Anadolu’ya kök salması bakımından tarihi öneme sahiptir. Ahilik teşkilatı bir ekonomi teşkilatı olmanın ötesinde atalarımızın Anadolu’yu kalıcı bir yurt ve Türk vatani haline getirmesine katkı sağlamıştır.” diye konuştu.

Ahilik teşkilatının etkisiyle Anadolu’da zanaatların çoğaldığını, mesleklerin oluştuğunu ve yerleşik düzene geçildiğini aktaran Pekcan, şunları söyledi:

“Ahilik, Anadolu’da meslek kollanının ve iktisadi düzenin gelişimine destek olmanın yanında, Türk-İslam medeniyetinin ahlaki ve manevi değerlerinin toplumda en güzel biçimde tatbik edilmesini teşvik etmiştir. 1200’lü yıllardan itibaren yeşeren Ahilik, liyakati, emeği, çalışmayı ve disiplinli öğretmesinin yanında, paylaşmayı, adil rekabeti, hakkaniyeti, fakir fukarayı gözetmeyi ve kanaati de öğretmiştir. Bu bakımdan, ülkemizdeki sosyal adalet kültürünün ve refah toplumu anlayışının temelleri Ahilik ile atılmıştır diyebiliriz.”

Türkiye’nin gelişme ve kalkınma yolunda büyük bir özgüvenle emin adımlar attığını vurgulayan Pekcan, bunun en büyük etkenlerinden birinin de Anadolu’da bin yıldır büyütülen devlet geleneği, toplumsal birlik ve dirlik geleneği olduğunu kaydetti.

Ahiliğin, birlik ve beraberlik olgusunun en güzel yapı taşları arasında önemli yer tuttuğuna işaret eden Bakan Pekcan, şu değerlendirmeyi yaptı:

“Bugünkü uluslararası ortamda pek çok dünya ülkesi farklı türden sorunlarla uğraşırken Türkiye, hem sorunların üstesinden gelmede iyi bir sınav veriyor hem de savunmasından dış politikaya, sağlıktan ekonomiye kadar tüm kritik alanlarda aynı şekilde ön plana çıkıyor. Türkiye, kendi bildiği doğruları savunan, kendi hak ve menfaatleri çerçevesinde çekinmeden hareket ederek milletinden aldığı güçle kendi kaderini kendi tayin eden bir ülke olduğunu en iyi şekilde bütün dünyaya göstermektedir.”

Türkiye’nin bugün eriştiği gücün arkasında bin yıllık devlet geleneği ve toplumsal tecrübe yattığını vurgulayan Pekcan, sözlerini şöyle sürdürdü: “Bu bakımdan, bu topraklardan geçip de bizlere bu mirası bırakan atalarımızı, devlet büyüklerimizi, mutasavvıfları, âlimleri, ustaları ve Ahileri saygıyla ve rahmetle anıyoruz. Bugün bize düşen, Ahilik geleneğinin tüm erdemlerini yaşayıp yaşatmak, kardeşliğimizi ve dayanışmamızı sürdürmektir. Nasıl ki bundan 800 yıl önce kurulan Ahilik teşkilatı o dönemde Anadolu’daki toplumsal yapılanmanın omurgasını oluşturmuşsa bugün de esnaf ve sanatkârlarımız toplumumuzun temel taşıdır, omurgasıdır. Esnaf ve sanatkârlarımızın mesleklerini en iyi şekilde icra edebilmeleri, gelişen ve değişen dünya düzeninde varlıklarını en etkin biçimde sürdürebilmeleri, toplumsal refahımız ve huzurumuz açısından son derece önemli ve gereklidir.”

Ahilik Haftası boyunca Kırşehir’de bulunarak Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi kapsamında faaliyetlerini sürdüren Kooperatifçilik Otobüsü programını ve Kırşehir’de kooperatifçiliği değerlendirmek üzere Kırşehir Valiliği makamında bir toplantı gerçekleştirildi. Ayrıca, hafta boyunca Kırşehir’in ilçelerinde etkinliklerini gerçekleştiren Kooperatifçilik Otobüsü ziyaretleri kapsamında gidilen ilçelerin Kaymakamlık makamlarında da toplantılar yapıldı. Ahilik haftasının ikinci gününde, Şeker Fabrikasından başlayıp Cacabey Meydanında tamamlanan, vatandaşların ve sporcuların büyük ilgi gösterdiği Ahilik Bisiklet turu yapıldı.

Devlet politikalarını esnafı destekleyici şekilde yönlendirdiklerini ve bu doğrultuda adımlar attıklarını belirten Pekcan, esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarıyla istişare halinde çalışma yaptıklarını söyledi.

Ticaret Bakanlığı olarak esnafa mümkün olan en etkin hizmeti sunmak için gayret gösterdiklerinin altını çizen Pekcan, şöyle konuştu:

"Esnafımızın, sanatkârımızın, iş insanlarımızın yeni nesil teknolojiyle tanışması için elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Bildiğiniz üzere, esnafımıza yönelik

iş ve işlemlerin büyük bölümü e-Devlet kapısı ile entegre biçimde çalışan Esnaf ve Sanatkarlar Bilgi Sistemimiz üzerinden sağlanmaktadır. Son dönemde yaptığımız yeni yatırımlarla bu sistemimiz altında Coğrafi Bilgi Sistemini kurduk ve Esnaf Rehberi Mobil Uygulamasını devreye aldık. Ayrıca, esnaf odalarımızın işlemlerini kolaylaştıran ve esnafımıza daha iyi hizmet sağlamalarına yarayacak yeni dijital altyapı da hayata geçirdik. Bakanlık olarak, girişimcilik, e-ticaret ve ihracat konularında ücretsiz online eğitimler veriyoruz. Tüm esnaf, sanatkâr kardeşlerimi ve vatandaşlarımızı bu eğitimlerden fay-

dalanmaya davet ediyorum."

Bakan Pekcan, pandemi şartlarındaki esnafın mali durumlarının desteklenmesi için de gerekli tüm kaynakların seferber edildiğini hatırlattı. Esnaf ve sanatkârların kooperatif kefaletiyle veya doğrudan Halkbank'tan kullanmış oldukları kredilerin geri ödemelerine de değinen Pekcan, şunları kaydetti:

"Esnafımızın taksitleri nisan, mayıs ve haziran ayları için 3 ay süreyle faizsiz olarak ertelenmişti. Söz konusu ertelenmeden 374 bin 674 esnafımız faydalandı. Esnafımızın 3 milyar liranın üzerindeki kredi-

sini erteledik. Bununla birlikte temmuz, ağustos ve eylül aylarına ait taksitleri de üçer ay süreyle ertelenmiştir. Yine bu dönemde Halkbank tarafından hayata geçirilen 'İşletme Kredisi' kapsamında bugüne kadar 18,1 milyar lira faiz indirimli kredi sağlandı. Ayrıca, önemli bir kolaylık olarak pek çok faaliyet kolundaki işletmelere Hazine ve Maliye Bakanlığımızca KDV ve stopaj indirimi sağlanmıştır. Devletimiz ve hükümetimiz, her zaman olduğu gibi içinden geçtiğimiz bu olağanüstü süreçte de esnaf ve sanatkârımızın yanında olmaya devam etmiştir. Hep birlikte, devlet ve millet dayanışması ile aşamayacağımız

engel, ulaşamayacağımız hedef yoktur. Ülkemizin refahı ve kalkınması adına hep birlikte gayretlerimizi sürdüreceğiz."

Konuşmaların ardından Halkbank Genel Müdürü Osman Arslan'a Ahilik Hizmet Ödülü verildi ve şed kuşatıldı. Ayrıca yılın Ahisi Mahmut Recai Purutoğlu, yılın kalfası Banış Kahvecioğlu ve yılın çırağı Ahmet Durmaz'a da ödülleri verildi.

33. Ahilik Haftası Kutlamaları Resmi Törenine Bakan Pekcan'ın yanı sıra Kırşehir Valisi İbrahim Akın, milletvekilleri Mustafa Kendirli, Hacı Turan ve Metin İlhan, Ticaret Bakan Yardımcısı Sezai Uçarmak, Kültür

ve Turizm Bakan Yardımcısı Nadir Alpaslan, Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Kırşehir Belediye Başkanı Selahattin Ekicioğlu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendevi Palandöken, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkan Yardımcısı Selçuk Öztürk, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği Genel Başkan Vekili Mustafa Alan, Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Turgut Aslan, Kırşehir il protokolü, esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşu başkan ve temsilcileri ile vatandaşlar katıldı.

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın Ahilik Haftası Mesajı

Ahilik; iyi ahlak, doğruluk, kardeşlik, yardımseverlik gibi güzel meziyetleri birleştiren; ticaret ile ahlakı buluşturan bir hayat düsturudur.

Türk-İslam tarihinde önemli bir yeri olan Ahilik; iyi ahlak, doğruluk, kardeşlik, yardımseverlik gibi güzel meziyetleri birleştiren; ticaret ile ahlakı buluşturan bir hayat düsturudur.

Milli birlik ve beraberliğimizin gelişmesine büyük katkı sağlamış olan Ahilik geleneği, başta Bakanlığımız olmak üzere ticareti düzenleyen ve bu alanda faaliyet gösteren tüm kurum ve kuruluşlar için önemli bir rehberdir.

Kardeşlik ve dayanışma ekseninde asırlardan beri bize yol gösteren Ahilik anlayışı, ülkemizin 2023 ve 2053 hedeflerine ilerleyişine de eşlik edecektir. Tarihimizden devraldığımız Ahilik kültürünü ihya etmek ve geleceğimizi bu değerlerle inşa etmek hepimizin sorumluluğudur.

Kovid-19 salgını ile sağlık, ekonomi ve diğer alanlarda tüm insanlığın sınıandığı bu günlerde, dayanışma ve yardımlaşma üzerine inşa edilen Ahilik geleneğinin ne kadar önemli olduğu bir kez daha anlaşılmıştır.

Bu sürecin günümüzün Ahileri olarak kabul ettiğimiz esnaf ve sanatkarlarımız üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için gereken acil tedbirler süratle alınmıştır.

Her zaman devletin, milletin yanında olan esnaf ve sanatkarımızın sorunlarını çözümsüz, beklentilerini cevapsız bırakmamak adına ilgili Bakanlıklarımız, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcileri ile koordinasyon içerisinde gerekli her adımı atmaya devam ediyoruz.

Bakanlık olarak esnafımızı sadece finansman noktasında değil, kalıcı projelerle de desteklemeye özen gösteriyoruz. Esnafımızın da ihracatçı olması, işini büyütmesi ve teknolojinin imkânlarından faydalanması için gerekli çalışmaları yapıyoruz. Kalıcı, sürdürülebilir projelerle esnafımızın rekabet gücünü artırma gayretimiz devam edecek.

Bu yıl Ahilik Haftası'nın 33'üncüsü, Kırşehir merkez olmak üzere 81 ilimizde Kovid-19 salgınına yönelik tedbirlere uyularak, çeşitli etkinliklerle kutlanıyor. İnaniyorum ki, bu kutlamalar birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularımızı pekiştirecektir.

Bu vesileyle Ahilik Teşkilatı'nın kurucusu gönül insanı Ahi Evran-ı Veli'yi rahmet ve minnetle yad ederken, Türkiye ekonomisinin temel dinamiklerinden esnaf ve sanatkarlarımız, tüccarlarımız, sanayicilerimiz başta olmak üzere bütün vatandaşlarımızın Ahilik Haftası'nı kutluyor, hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

“

Ahilik Teşkilatı'nın kurucusu gönül insanı Ahi Evran-ı Veli'yi rahmet ve minnetle yad ederken, esnaf ve sanatkarlarımız, tüccarlarımız, sanayicilerimiz başta olmak üzere bütün vatandaşlarımızın Ahilik Haftası'nı kutluyor, hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Türkiye Kooperatifler Fuarı

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından imcece kültürümüzün ticari hayata yansması olan kooperatif işletme modelini tanıtmak, geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla bu yıl dördüncüsü düzenlenen Türkiye Kooperatifler Fuarı, 24-27 Eylül 2020 tarihleri arasında Ankara Ticaret Odası Kongre ve Sergi Merkezi Congressium'da gerçekleştirildi. Koronavirüse karşı alınan sıkı tedbirlerin dikkat çektiği fuarda, Türkiye'nin dört bir yanından kooperatifler ziyaretçilerle ve paydaşlarıyla buluştu.

Covid-19 Tedbirleri

Birçok etkinliğe ev sahipliği yapan fuarda içinde bulunduğumuz pandemi koşullarına uygun olarak sosyal mesafe ve hijyen kuralları çerçevesinde gerekli tedbirlerin alınmasına azami özen gösterildi. Ticaret Bakanlığı yetkilileri tarafından, katılımcı ve misafirlerin salgından etkilenmesini önlemek için Covid-19 tedbirleri kapsamında çok sayıda önlem alındı.

Tüm giriş çıkışlara termal kamera yerleştirilerek ateş ölçümü yapılan fuar alanına ulaşımında tek kapı kullanıldı, diğer girişler ve asansörler kullanıma kapatıldı. Fuar alanının birçok noktasında sosyal mesafenin gözetilmesini hatırlatıcı işaretlemeler yer aldı.

İş başlangıç ve sonlarında fuar alanı dezenfekte edildi ve fuar boyunca her gün uygun aralıklarla dezenfeksiyon işlemi uygulandı. Ayrıca alan girişinde yer alan 5 adet dezenfektasyon kabini ile bulutlama sistemi kullanılarak misafirlerin kabin içerisine solüsyon ile hızlı ve standartlara uygun şekilde dezenfekte olarak fuar alanına girmeleri sağlandı.

Fuarda yer alan stantlar birbirine teması engellenecek mesafede konumlandırıldı ve tüm salonların havası düzenli olarak temizlendi. Ziyaretçilere kayıt esnasında 20.000 adet ful ultrasonik maske dağıtıldı. Bunların yanında, fuar alanında 30 adet dezenfektasyon standı kurularak gerekli yerlerde kullanmak üzere el tipi ateş ölçerler hazır bulunduruldu.

Açılış

Türkiye Kooperatifler Fuarı, fuarın ilk günü olan 24 Eylül'de Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın katılımıyla açıldı. Açılışa Pekcan'ın yanı sıra Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, Gümrük ve Ticaret eski Bakanı Bülent Tüfenkci, milletvekilleri Jülide Saneroğlu, Çiğdem Karaaslan, Öznur Çalık, Lütfiye Selva Çam, Fatma Aksal, Zeynep Yıldız, MHP Genel Başkan Yardımcısı Deniz Debbaylı, Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan ve TESKOMB Başkanı Abdülkadir Akgül katıldı.

Açılış töreninin ilk konuşmasını yapan Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, "Tüm dünyada hayatı derinden etkileyen bir dönem yaşıyoruz. Bu zorlu dönemi birlikte mücadele ederek aşacağız. Kendimizi ve çevremizi salgından korumak için gerekli bütün tedbirleri alarak çalışmaya ve üretmeye devam edeceğiz. Bunun için, ekonomimizin önemli bir öznesi olan kooperatiflerimizle dördüncü kez Ankara'da yeni bir fuarda buluşuyoruz." ifadelerini kullandı.

Tüm dünyada hayatı derinden etkileyen bir dönem yaşıyoruz. Bu zorlu dönemi birlikte mücadele ederek aşacağız. Kendimizi ve çevremizi salgından korumak için gerekli bütün tedbirleri alarak çalışmaya ve üretmeye devam edeceğiz.

“**Çeşitli sektörlerden 100’ün üzerinde kooperatifin katıldığı fuarda yenilikçilik, ihracat, e-ticaret, kadın girişimi, çevre duyarlılığı, sosyal sorumluluk alanlarında başarılı kooperatiflerimizi bu yıl da ödüllendiriyoruz.**”

Konuşmasında dört gün sürecek Kooperatifçilik Fuarı hakkında ayrıntılara yer veren Erkan, “Geçtiğimiz yıl düzenlediğimiz fuar gerek katılımcı ve ziyaretçi sayısı gerekse zengin içeriği ile başarıyla sonuçlandı. Pandemi nedeniyle her türlü tedbiri alarak kooperatiflerimizin, katılımcılarımızın ve misafirlerimizin güvenli bir ortamda fuarda buluşmasını sağladık. Çağımızın ekonomik şartları ile uyumlu, kurumsallaşmış, iç ve dış ticarete lider kooperatiflerin sayısını çoğaltmayı ve faaliyetlerini ülkemizin hedeflerine yakışır bir şekilde artırmayı kendimize amaç edindik. Türkiye Kooperatifler Fuarı bu yolda atılan adımlardan biri. Fuarda kooperatiflerin dışında, e-ticaret ve perakende sektörünün önde gelen temsilcileri, bankalar ve ilgili kamu kurumları da katılıyor. Yine, kooperatiflerimiz e-ticaret firmaları ve

perakende sektörü ile ikili görüşmeler yaparak iş bağlantıları kuracak. Ticaretin temel konularında dijital eğitimlerimiz olacak. Kooperatif ortaklarımız bu eğitimlerle yeni bilgiler, tecrübeler kazanacak. Çeşitli sektörlerden 100’ün üzerinde kooperatifin katıldığı fuarda yenilikçilik, ihracat, e-ticaret, kadın girişimi, çevre duyarlılığı, sosyal sorumluluk alanlarında başarılı kooperatiflerimizi bu yıl da ödüllendiriyoruz. Fuar boyunca gümüş ve cam işlemeden keçe ve ebru sanatına kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerin ustaları da sanatlarını tanıtacak.” ifadelerini kullandı.

Kooperatifçilik alanında Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü’nün yaptığı çalışmalar hakkında da bilgiler veren Erkan, “Tanıtım ve geliştirme alanında projelerimiz hız

kesmeden devam ediyor. Bu tanıtım çalışmalarımızda, vatandaşlarımızı, sivil toplum kurumlarımızı kooperatifçiliğe teşvik ediyoruz. Projelerimizin tanıtım yüzlerinden biri, Kooperatifçilik Otobüsü. 2020 Ocak ayında yola çıkan Kooperatifçilik Otobüsü ile bugüne kadar sekiz ilimizi, ilçeleriyle birlikte ziyaret ettik. Kooperatiflerimizi yerinde ziyaret ettik. Bizden beklentilerini öğrendik. Vatandaşlarımızla, eğitim kurumlarımızla, sivil toplum kuruluşları ve yerel yöneticilerimizle programlar yaptık. Başarılı kooperatif hikayeleri ile kadınlarımızı kooperatifleşmeye davet ettik.” dedi.

Türkiye Kooperatifler Fuarı’nın son konuşmasını ise Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan gerçekleştirdi. Pekcan, “Birlikte Üretim, Birlikte Büyüme” temasıyla düzenlenen etkinlikteki konuşma-

sında, Türkiye’de eğitimden sağlığa, konuttan sigortacılığa, ulaşımdan tarımsal kalkınmaya, enerjiden kadın girişimciliğine kadar 40’a yakın sektörde faaliyet gösteren 50 bin kooperatif bulunduğunu belirterek, Bakanlığın görev alanı kapsamında, toplamda yaklaşık 1,4 milyon ortağı olan 12 bin 750 kooperatifin faaliyet gösterdiğini dile getirdi. Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) ortaklığı ile yayımlanan bir rapora göre, dünyanın ciro bazında en büyük 300 kooperatifinin toplam cirosunun 2 trilyon dolar civarında olduğunu ancak bu listede Türkiye’den kooperatif bulunmadığını ifade eden Pekcan, “Bizim de hedefimiz burada da Türkiye’den kooperatiflerin yer almasını sağlamak.” diye konuştu. Bakan Pekcan, kooperatiflerin çok sayıda

küçük üretici ve girişimciyi bir araya getirerek ölçek ekonomisi yaratma gibi kritik bir avantaj sağladığına işaret ederek, bir ekonomik aktörün tek başına gerçekleştiremeyebileceği bir yatırım, tek başına üstesinden gelemeyebileceği bir üretim maliyetinin, kooperatifler sayesinde etkin ve karlı biçimde yapılabilir hale geldiğini söyledi.

Kooperatiflerin, ortaklarına ekonomik fayda sağlamanın yanında sosyal kalkınmanın da öncü aktörleri arasında yer aldıklarını belirten Pekcan, şu ifadeleri kullandı:

“Yerel ve geleneksel ürünlerin üretimi ve pazarlanması, kadınların iş hayatında daha fazla yer alabilmesi, başta kadınlar olmak üzere dezavantajlı grupların istihdamı, yöresel ürün

ve kültürel değerlerin ekonomiye ve turizme kazandırılması, kaybolmaya yüz tutmuş meslek kollarının korunması, yoksullukla mücadele gibi alanlarda yaratılan katma değer, yerel ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmaktadır. Bu bakımdan özellikle kadın kooperatifleri ve kalkınma kooperatiflerimize büyük sorumluluk düşmektedir. Biz de bakanlık olarak kooperatiflerimizi kurumsal yapısı güçlü, çağın ekonomik koşullarıyla uyumlu, sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden, dünya standartlarında ekonomik aktörler haline getirmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.”

Pekcan, kooperatiflerin sayılarının artmasından ziyade güçlü ve etkin yapılar olarak faaliyette bulunmalarının önemli olduğunu kaydetti.

Türkiye’de ekonomik ve mali yapısı sağlam, ulusal ve uluslararası rekabet gücü yüksek, üretim, pazarlama ve hizmet kapasitesi yaygın ve hatta ihracat yapan kooperatiflerin sayısının artmasını hedeflediklerini anlatan Pekcan, “Bu hedef doğrultusunda, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da kooperatiflerimizle ve merkez birliklerimizle istişare ve eş güdümlü halde çalışmalarımızı ilerleteceğiz. Özellikle kadın kooperatiflerimize çok önem veriyoruz. Hükümet olarak sosyal dengenin sağlanmasında kadın kooperatiflerimizi ve kadınların istihdamda yer almasını önemsiyoruz.” dedi.

Yakın zamanda Kolay İhracat Platformu’nu devreye aldıklarını hatırlatan Pekcan, firmaların ihracata başlangıç aşamasından tüm süreçlerde ihtiyaç duyacakları her türlü bilgi ve mevzuatın bu platformdan paylaşıldığını söyledi. Pekcan, platformun ikinci fazını yılbaşında devreye alacaklarını bildirdi.

Her yıl düzenlenen Türkiye Kooperatifler Fuarı’nın ülkede kooperatifçiliğin geliştiril-

mesine önemli katkı sağladığını dile getiren Pekcan, fuan bu yıl yeni tip koronavirüse karşı tüm tedbirleri alarak açıldığını söyledi.

Pekcan, fuarın kooperatiflerin yeni iş bağlantıları kurabilmelerine önayak olmasını arzu ettiklerini belirterek, etkinliğe kamu kurum ve kuruluşları, bankalar, e-ticaret firmaları temsilcilerinin de katıldığını vurguladı.

Bakan Pekcan, kooperatif faaliyetleri içinde farklı bir önemi bulunan kredi kefalet kooperatiflerinin rolüne de değinerek, “Kredi kefalet kooperatiflerimiz kanalıyla sağlanan kredi 67 milyar liraya, bu sene 9 ayda da 35 milyar liraya ulaştı. Destek verdiğimiz esnaf sayımız da 1,1 milyonu aştı.” dedi.

Salgın sürecinde yaşanan dar boğazda, devletin desteğiyle gerçekleşen söz konusu finansmanın pek çok işletme, esnaf ve girişimci için önemli bir kolaylık sağladığını vurgulayan Pekcan, şu değerlendirmede bulundu: “15 Temmuz itibarıyla başvurulanı almaya başladığımız, yüzde 75’e kadar hibe desteği imkânı sunan Kooperatifçilik Destek Programı’mızda (KOOP-DES) önceliği kadın kooperatiflerimize verdik. İlk değerlendirmelerimiz sonucunda 11 ilimizden 54 kadın kooperatifimizin projelerini desteklemiş bulunuyoruz. Özellikle kadın eli değen bu projelerden çok şey beklediğimizi belirtmek isterim. KOOP-DES Programı’mıza başvurular devam ediyor.”

Açılış konuşmalarının ardından Yılın Kooperatifleri ödül törenine geçildi. Törende, Kadın Girişimi alanında Antalya ilinden Engelliler ile Engelli Çocuk Annelerine Destek Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi, E-ticaret alanında Tarih İncir Tanım ve Satış Kooperatifi, İhracat alanında Marmara Zeytin Tanım Satış Koopera-

tifleri Birliği, Sosyal Sorumluluk alanında Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği, Çevre Duyarlılığı alanında ise Trakya Yağlı Tohumlar Tanım Satış Kooperatifleri Birliği’ne ödülleri takdim edildi.

Ödül töreninin ardından fuar açılış kurdelesinin kesimi gerçekleştirildi. Ardından Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan ve beraberindeki protokol, fuardaki stantları da gezerek ürünler ve kooperatifler hakkında bilgi aldı.

Fuar

Türkiye Kooperatifler Fuarı’nda kooperatiflerin yanı sıra kooperatifçilikle ilgili kamu kurum ve kuruluşları, kooperatifçiliğe destek sağlayan bankalar, perakende sektörünün temsilcileri, önde gelen elektronik ticaret firmaları, esnaflar, çiftçiler, girişimci ve tüketiciler olmak üzere kooperatiflerin ticari hayatlarının içindeki tüm aktörler bir araya geldi. Kooperatifler, fuarda kamu kurumları, perakende sektö-

rü temsilcileri, bankalar ve e-ticaret firmaları gibi paydaşlarla birebir görüşme imkânı buldu.

Ticaret Bakanlığı uzmanları tarafından kadın kooperatiflerine Ticaret Bakanlığı’nın Kooperatif Destek Programı (KOOPDES) ile ilgili teknik konularda bilgi verilen fuarda, her kooperatifin market temsilcileri ve e-ticaret firmaları temsilcileri ile birebir görüşmeleri sağlandı. Bakanlığın Temmuz ayında başlattığı programdan öncelikli olarak yararlanan kadın kooperatiflerinden bir kısmı da fuarda hazır bulundu.

Fuarda, geçen yıl kalabalık salonlarda gerçekleştirilen eğitimler bu yıl büyük ölçüde dijital ortama aktarıldı. Kooperatiflerin üretim kapasite ve portföylerini artırmak ve ihracatta da pay sahibi olmalarını sağlamak adına önemli bir adım olarak görülen fuarda, “Kooperatifler Nasıl İhracata Açılır?”, “Kırsal Kalkınmanın İki Anahtarı Coğrafi İşaret ve Kooperatifler”, “Kooperatiflerde Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0

Uygulamaları” ile “Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı” konularında webinarlar düzenlendi.

İşbirliği, dayanışma, birlik ve beraberlik gibi kooperatifçilik ilkelerini temel prensip edinmesi bakımından tarihte kooperatifçilik uygulamalarının ilk örneklerinden kabul edilen Ahilik kültürünün tanıtımına yönelik olarak Ticaret Bakanlığı tarafından fuarda Ahilik Standı açıldı. Ticaret Bakanlığının Ahilik alanında yayımladığı yayınların ilgililerin istifadesine sunulduğu stantta, Bakanlık uzmanları tarafından ziyaretçilere Ahilik ile ilgili genel bilgiler ve Bakanlığın bu alanda yaptığı çalışmalar aktarıldı.

Fuarda ayrıca cam, gümüş işleme, keçe sanatı, ebru sanatı ve ahşap oymacılığı gibi kaybolmaya yüz tutmuş meslekleri devam ettiren ustaların zanaatlarını icra ettikleri alanlar yer aldı.

4 gün boyunca yoğun katılımın olduğu Türkiye Kooperatifler Fuarı, 27 Eylül 2020 tarihinde sona erdi.

Kooperatifçilik Otobüsü Yola Devam Ediyor

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'nün kooperatiflerin gelişmesi, kooperatifçiliğin yaygınlaşması ve gençlere kooperatifçiliğin anlatılması amacıyla hayata geçirdiği Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi'nin tanıtım aracı olan Kooperatifçilik Otobüsü 2020 yılı yazında da ziyaretlerine devam etti. Kooperatifçilik Otobüsü programlarında; danışmanlık hizmeti vermek, kooperatifçilik algısının olumlu yönde güçlendirilmek, yeni nesilleri kooperatifçilik alanında bilgilendirmek ve kooperatifçiliğin faydalarını anlatmak gibi temel amaçlara yönelik birçok etkinlik düzenleniyor. Bugüne kadar ilçeleri de dahil olmak üzere dört şehirde program düzenleyen Kooperatifçilik Otobüsü yola Malatya, Aksaray, Sakarya ve Kırşehir'de gerçekleştirilen programlarla devam etti.

Malatya

Türkiye'de Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri Paneli'nin açılışında, Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Oğuzhan Ata Sadıkoğlu, Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı Selahattin Gürkan'ın Eşi Hafize Gürkan, Malatya Valisi Aydın Baruş'un eşi Nagihan Baruş, Malatya Milletvekili ve AK Parti MKYK Üyesi Öznur Çalık, Malatya Milletvekili ve AK Parti MKYK Üyesi Gümrük ve Ticaret Eski Bakanı Bülent Tüfenkci ve Malatya Valisi Aydın Baruş birer konuşma gerçekleştirdi.

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan ise panele video konferans yoluyla katıldı. Konuşmasının başında Malatya'da yürütülmesi planlanan faaliyetler hakkında bilgi veren Pekcan, Malatya'da bulunan Koope-

ratifçilik Otobüsü ile bir hafta boyunca tüm ilçelerin ziyaret edileceğini ve bu ilçelerde yerel yöneticilerle bir araya gelinerek istişare toplantıları yapılacağını söyledi.

Kooperatiflerin tarımsal üretimden ulaşıma, eğitimden enerjiye kadar pek çok alanda faaliyet gösterdiğine işaret eden Pekcan, "Özellikle gelişmiş ekonomilerde ve gelişmekte olan ekonomilerde kooperatifçiliğin üretimde ve ihracatta ne kadar öncü rol üstlendiğini hep beraber görüyoruz. Biz de kooperatiflerimizin, özellikle de kadın kooperatiflerimizin üretimde ve ihracatta daha fazla yer almasını hedefliyoruz. Ayrıca bilişim alanında da kadınların faaliyet göstermesini, kooperatifleşmesini önemsiyoruz" dedi.

**Kooperatifçilik Otobüsü
20-24 Temmuz
tarihlerinde Malatya
ilinde ve 11 ilçesinde
beş gün boyunca birçok
faaliyet gerçekleştirdi.
20 Temmuz'da Malatya
Ticaret ve Sanayi
Odası'ndaki Açılış
Paneli ile başlayan
Malatya Programı'na
Esnaf, Sanatkarlar ve
Kooperatifçilik Genel
Müdürü Necmettin Erkan
ve beraberindeki Genel
Müdürlük bürokratları ve
uzmanlar katıldı.**

“

Pekcan, “Biz de Ticaret Bakanlığı olarak, bütün ekibimizle, imkânlarımızla kooperatiflerimizin, girişimci ve kooperatifçi kadınlarımızın, esnafın her zaman yanında olduk, olmaya da devam edeceğiz.” dedi.

Yerel, yerinde, doğal, ekolojik ve çevreye duyarlı üretimin ne kadar önemli bir faaliyet olduğunu, istendiğinde ve bir araya gelindiğinde nasıl bir katma değer yaratıldığını birçok başarılı kooperatif örneğinde gördüklerini anlatan Pekcan, tek başına bir girişimcinin veya küçük işletmenin cesaret edemediği veya altından kalkamayacağı ölçekte bir üretimin, el birliği yaparak örgütlenen kooperatifler eliyle kolaylıkla hayata geçtiğini, üretime ve ihracata katkı sağlandığını kaydetti.

Türkiye’de gerek tarımsal üretimde, el sanatlarında, gerekse turizmde dönük faaliyetlerde ve ticaret ile sanayi üretiminin pek çok kolunda yerel potansiyellerin ve dinamiklerin oldukça güçlü, yaratıcı ve üretken olduğunu vurgulayan Pekcan,

kooperatiflerin ve birliklerin bu yerel dinamikleri hayata geçirmede son derece önemli roller üstlendiğini ifade etti. Pekcan, “Biz de Ticaret Bakanlığı olarak, bütün ekibimizle, imkânlarımızla kooperatiflerimizin, girişimci ve kooperatifçi kadınlarımızın, esnafın her zaman yanında olduk olmaya da devam edeceğiz.” dedi.

Bakanlığın Kooperatiflerin Desteklenmesi Projesi’ne (KOOP-DES) de değinen Pekcan, söz konusu programla kadın kooperatiflerini destekleme amacı güttüklerini söyledi. Söz konusu programla kooperatiflerin üretime, istihdama katkısı olan, katma değer sağlayan proje bedellerinin bir bölümünün hibe şeklinde destekleneceğini hatırlatan Pekcan, “Burada makine ve ekipman tedarikleriyle ilgili destek oranı yüzde 50, kalkınmada öncelikli illerimizden biri olan Malatya

için yüzde 75. Makine ve ekipman tedarikine maksimum 150 bin liraya kadar olmak üzere hibe desteği vereceğiz. Kooperatiflerimiz başvurularını 81 ilde bulunan Ticaret İl Müdürlüklerine yapabilecek. Programla yeni alanlarda girişimciliği özendirmeyi, faaliyetlerde etkinlik ve verimlilik sağlamayı ve öz kaynak yetersizliğinde olan kooperatiflerimizi desteklemeyi amaçlıyoruz” şeklinde konuştu.

Kooperatifçilik Proje Destek Yönetmeliği’nin yayımlandığını ve bu kapsamda desteklerin kural temelli, ölçülebilir, denetlenebilir ve objektif biçimde verileceğini ifade eden Pekcan, ortaklarının çoğunluğunu kadınların oluşturduğu kooperatiflere öncelik verdiklerine dikkati çekti.

Açılış konuşmalarının ardından Pekte; Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürü Barış Yeniçeri, TKDK Başkanı Dr. Muhammed Adak ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdür Yardımcısı Ahsen Anöz Bozkuş birer sunum yaptı.

Malatya’daki programın birinci gününe öğleden sonra Malatya Ticaret ve Sanayi Odası’ndaki toplantı ve sunumlarla devam edildi. Toplantıda Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Oğuzhan Ata Sadıkoğlu, Malatya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Şevket Keskin, Malatya

Ticaret Borsası Başkanı Ramazan Özcan, TKDK Başkanı Dr. Muhammed Adak, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürü Barış Yeniçeri, Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı Selahattin Gürkan ve Malatya Milletvekili AK Parti MKYK Üyesi Öznur Çalık konuşma yaptı. Açılış konuşmalarının ardından Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Seçkin Cenkiş “Kayısı Üretimi ve Pazarlamasında Kooperatifleşme Çalışmaları” başlıklı, Tarış Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Genel Müdür Yardımcısı Dr. Hakkı Çetin ise “Tarımsal Ürünlerin Pazarlanmasında Kooperatifçilik Deneyimi: Tarış Zeytin ve Zeytinyağı Birliği Örneği” başlıklı sunumlarını yaptı.

Malatya Ticaret ve Sanayi Odası’ndaki

açılış toplantılarının ardından Battalgazi İlçesi’nde faaliyet gösteren Battalgazi’nin Kalbi Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ziyaret edildi.

Kooperatifçilik Otobüsünün Malatya ilindeki ilk gün programının ardından, 21-24 Temmuz tarihlerinde Malatya’daki 11 ilçe ziyaret edildi. yerel yöneticiler, muhtarlar, girişimciler ve kooperatif temsilcileriyle bir araya gelindi. Kooperatifçilik Otobüsü; 21 Temmuz Salı günü Hekimhan ve Kuluncak, 22 Temmuz Çarşamba günü Doğanşehir, Akçadağ ve Darende, 23 Temmuz Perşembe günü Doğanşol, Pütürge ve Kale, 24 Temmuz Cuma günü ise Arapgir, Arguvan ve Yazihan ilçelerini ziyaret etti. Söz konusu ziyaretlerde, istişare toplantıları gerçekleştirildi ve kooperatifçilik alanında sunumlar yapıldı.

Aksaray

“Ülkemizde kadın girişimi kooperatiflerinin sayısının hızla artmasından memnuniyet duyduklarını ifade eden Genel Müdür Erkan, Temmuz ayında hayata geçirilen Kooperatifçilik Destek Programı (KO-OP-DES) hakkında da bilgi verdi.

Ticaret Bakanlığının Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi kapsamında Türkiye'yi dolaşan Kooperatifçilik Otobüsü'nün Malatya'dan sonraki durağı Aksaray ve ilçeleri oldu. 18 Ağustos 2020 tarihinde başlayarak 4 gün süren Aksaray programının açılışı, Aksaray Üniversitesi Konferans Salonu'nda Ticaret Bakanlığı ve Aksaray Valiliği işbirliğinde düzenlenen "Kooperatifleşme Yolunda Kadın Zirvesi" programı ile gerçekleştirildi.

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, programın açılışında Bakanlığın kooperatifçiliğın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için sürdürdüğü çalışmalar hakkında bilgi verdi.

Genel Müdür Erkan, Aksaray'da kadın girişimi ve kooperatifçilik potansiyelinin önemine değinerek, bu ziyaretten ve programdan beklentilerinin yüksek olduğunu söyledi.

Bugüne kadar Antalya, Adana, Kayseri, Nevşehir ve Malatya illerinin ziyaret edildiğini belirten Erkan, Aksaray'da Eskil, Sultanhanı, Güzelyurt, Gülağaç, Ortaköy ve Ağaçören ilçelerine de gideceklerini ve buralarda sivil toplum örgütleri, kamu kurumları ve vatandaşlarla buluşup tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenleyeceklerini ifade etti.

Geçmiş yıllarda Sosyal Kooperatif Treni Projesi ile birçok ilde sosyal kooperatifçiliğın tanıtılması, bu alandaki farkındalığın artırılması için çalışmalar yapıldığını belirten Erkan, bu etkinliklerle çocuklara, gençlere ve girişimcilere farklı pencereler açtıklarını kaydetti.

“Geçen yıl 3. Türkiye Kooperatifler Fuarı'nı Bakanlık olarak başarıyla hayata geçirdiklerini belirten Erkan, söz konusu fuarın ülke genelindeki kooperatiflere katkılarından söz etti.

81 ilde Ticaret İl Müdürlükleri tarafından başvuruların alınmaya başlandığı destek programından öncelikli olarak kadın kooperatiflerinin yararlanacağını, bu desteğin kadın kooperatiflerine çok büyük katkı sağlayacağını belirten Erkan, kooperatiflerin mal alımlarında, sergi, fuar gibi hizmet alımlarında ve projeler için nitelikli personel alımlarında desteklerden yararlanabileceğini, kalkınmada öncelikli bölgelerde projelerin yüzde75'inin destekleneceğini bildirdi.

Geçen yıl 3. Türkiye Kooperatifler Fuarı'nı Bakanlık olarak başarıyla hayata geçirdiklerini belirten Erkan, 4. Türkiye Kooperatifler Fuarı'nın ülke genelindeki kooperatiflere katkılarından söz etti.

Kooperatifçilik Sektör Analizi Projesi ile kooperatifçilik sektörü üzerinde detaylı bir çalışma yürütüldüğünü dile getiren Erkan, kooperatifçiliğın daha iyi noktalara gelmesi için kamu-üniversite-özel sektör iş birliğiyle tüm alanlarda gerekli araştırmaları yaptıklarını ifade etti.

Necmettin Erkan konuşmasına Aksaray Valisi Hamza Aydoğdu'ya göreve geldiğın günden beri Aksaray'da kooperatifçilik potansiyelinin değerlendirilmesi için yürüttüğü çalışmalar için teşekkür ederek son verdi.

Kooperatifçilik Otobüsü'nün Aksaray'daki programı kapsamında Aksaray Üniversitesinde gerçekleştirilen "Kooperatifleşme Yolunda Kadın Zirvesi" programı TOBB Aksaray Kadın Girişimciler Kurulu üyesi Berrin Ozan, Gülağaç Kaymakamı Elif Nur Saçal, TİGEM Genel Müdürü Ayşe Aysin Işıkece, Kadın Statüsü Genel Müdürü Gülser Ustaoglu, Aksaray Milletvekilleri İknur İnceöz, Cengiz Aydoğdu, Ayhan Erel ve Aksaray Vali Yardımcısı Dr. Mehmet Tanışır'ın açılış konuşmalarıyla devam etti.

Programa telekonferans yöntemiyle katılan Ticaret Bakanı Sayın Ruhsar Pekcan Aksaray'da kadın girişimi doğrultusunda gerçekleştirilen kooperatifleşme çalışmalarının Bakanlıkça yakından takip edildiğini ifade ederek şunları kaydetti:

"Aksaraylı kadınlarımızın el emeğini, göz nurunu, ticari hayata katkılarını hem tüm Türkiye'de hem de inşallah uluslararası boyutta hak ettikleri fiyatlarla pazarla buluşmasını temenni ediyoruz.

Tanımsal ürünlerden ulaştırmaya, eğitimden enerji sektörüne kadar çok farklı alanlarda kooperatiflerimiz mevcut. Bu kooperatifler hem üreticiye hem tüketiciye koruma sağlıyor. Yerel, yerinde, doğal, ekolojik ve çevre dostu ürünlerin üretime ve katma değer olarak ekonomiye ne kadar katkı sağladığını hepimiz görüyoruz. Kooperatifleşme yolunda insanlarımızın özellikle kadın girişimcilerin bir araya gelerek nasıl katma değer yarattığını birçok başarılı kooperatif örneğinde görüyoruz. Kadınlarımızın sermaye ve emeklerini birleştirmek üzere kooperatifleşmelerini teşvik edici çalışma-

larımız devam etmekte. Ülkemizin her köşesinde aynı nimetler, aynı zenginlikler var. Kültürel mirasımızın yanında çok bereketli topraklar üzerinde yaşıyoruz. Ülkemizde kooperatifleşmenin gelişmesi içinde büyük bir alan var. Kooperatiflerimiz yerel dinamikleri hayata geçirmekte son derece önemli roller üstleniyor. Bizde Ticaret Bakanlığı olarak bunu son derece önemsiyor ve tüm imkanlarımızla kadın girişimcilerimizin ve kooperatiflerimizin yanında olmayı hedefliyoruz.

Aksaray'da faaliyet gösteren kooperatiflerimizi maksimum 150 bin liraya kadar destek vereceğiz. Bu destek hibe, bir karşılık beklemiyoruz. Sadece beklentimiz kadın kooperatiflerimizin başarılı olması, ayakları yere basan projeler getirmesi, sürdürülebilir olması, istihdam sağlaması." dedi.

Yapılan konuşmaların ardından Aksaray'da üretilen ve yapılan el sanatları ile yöresel ürünler sergisi açıldı. Sergi açılışının ardından Kooperatifçilik Otobüsünün ziyaret edilmesiyle Kooperatifleşme Yolunda Kadın Zirvesi programının sabah etkinliği sona erdi.

Programa öğleden sonra "Kooperatifleşme Yolunda Kadın Zirvesi Çalıştayı" ile devam edildi. Ticaret Bakanlığı heyetinden Daire Başkanları Cevat Akgönüllü, Yavuz Selim Akçakale, Aksaray Ticaret İl Müdürü İsmail Sevim ve Ticaret Bakanlığı uzmanları çalıştaya katılarak katılımcılara Proje ve KOOP-DES hakkında bilgi verdiler. Kooperatifçilik Otobüsü il merkezinde gerçekleştirilen etkinliklerin ardından Aksaray'ın Eski, Sultanhanı, Güzel-yurt, Gülağaç, Ortaköy ve Ağaçören ilçelerinde hafta boyunca faaliyetlerine devam etti.

“

Kooperatifçilik Otobüsü'nün Aksaray'dan sonraki durağı Sakarya oldu. 31 Ağustos-4 Eylül arasında Sakarya il merkezi ve ilçelerinde kooperatifçiliği anlatmak, kooperatif kurmak isteyen girişimcilere rehberlik etmek, kooperatif üyelerini kooperatifçilik mevzuatı, destekler, sektörlerin mevcut durumu gibi konularda bilgilendirmek amacıyla birçok etkinlik düzenlendi. Sakarya halkı tarafından ilgi ile karşılanan Kooperatifçilik Otobüsü sayesinde yeni iş fikirlerinin kooperatifçilik üzerinden geliştirilmesi Sakarya ilinde yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından da gündeme alındı.

Sakarya

Programın açılışı Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası Ali Coşkun Konferans Salonu'nda Ticaret Bakanlığı, Sakarya Valiliği ve Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası işbirliğinde gerçekleştirildi. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan, Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi kapsamında geldiği Sakarya'da,

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın selamlarını ileterek başladığı bir konuşma gerçekleştirdi. Bakanlığın kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için sürdürdüğü çalışmaları anlatan Erkan, Sakarya'da kadın girişimi ve kooperatifçilik potansiyelinin önemine değinerek, bu ziyaretten beklentilerinin yüksek olduğunu söyledi.

Bugüne kadar Adana, Antalya, Kayseri, Nevşehir, Malatya ve Aksaray illerinin ziyaret edildiğini belirten Erkan, Sakarya'da Karasu, Serdivan, Geyve ve Hendek ilçelerine de gideceklerini ve buralarda sivil toplum örgütleri, kamu kurumları ve vatandaşlarla buluşup tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenleyeceklerini ifade etti.

Geçmiş yıllarda Sosyal Kooperatif Treni Projesi kapsamında 18 ilde sosyal ekonominin lokomotifi olan sosyal kooperatifçiliğin tanıtılması ve bu alandaki farkındalığın artırılması için çalışmalar yapıldığını belirten Erkan, bu etkinliklerle çocuklara, gençlere ve girişimcilere ufuk açıcı eğitimler verildiğini, dezavantajlı sosyal gruplarının istihdamını ve sosyal hizmetlerin daha etkin bir biçimde yürütülmesini sosyal kooperatifler yoluyla hedeflediklerini kaydetti. Ülkemizde kadın girişimi kooperatiflerinin sayısının hızla artmasından memnuniyet duyduklarını ifade eden Genel Müdür Erkan, Temmuz ayında hayata geçen Kooperatifçilik Destek Programı (KOOP-DES) hakkında da bilgi verdi. 81 ilde Ticaret İl Müdürlükleri tarafından başvuruların alınmaya başlandığı des-

tek programından öncelikli olarak kadın kooperatiflerinin yararlanacağını, bu desteğin kadın kooperatiflerine çok büyük katkı sağlayacağını belirten Erkan, kooperatiflerin ekipman; sergi, fuar gibi hizmetler ve projeler için nitelikli personel alımlarında desteklerden yararlanabileceğini bildirdi. Geçen yıl düzenlenen

olarak başarıyla hayata geçirdiklerini belirten Erkan, Eylül ayında gerçekleştirilen 4. Türkiye Kooperatifler Fuarı ile ülke genelindeki kooperatiflere desteklerinin sürdürüldüğünü sözlerine ekledi.

Sakarya'daki programın açılışı TOBB Sakarya İl Kadın Girişimciler Kurulu Başkanı Zehra Dirim, TESKOMB Sakarya Bölge Birliği Başkanı Ali Yılmaz, Sakarya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Hasan Alişan, Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Akgün Altuğ, Sakarya Milletvekili Çiğdem Erdoğan Atabek ve Vali Yardımcısı Ömer Bedrettin Sağsöz'ün konuşmalarıyla devam etti. Ardından, Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi ile Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES) tanıtıldı, üç kadın kooperatifine berat takdimi yapıldı.

Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası Fuaye alanında stant açan kadın kooperatiflerinin sergisi ve otobüs ziyaretiyle Kooperatifçilik Otobüsü'nün Sakarya ilindeki ilk programı sona erdi. İl merkezinde gerçekleştirilen faaliyetlerin ardından Sakarya'nın Karasu, Serdivan, Geyve ve Hendek ilçelerinde birçok faaliyet gerçekleştirildi.

Kooperatifçilik Sektör Analizi Projesi ile kooperatifçilik sektörü üzerinde detaylı bir çalışma yürütüldüğünü dile getiren Genel Müdür Erkan, kooperatifçiliğin daha iyi noktalara gelmesi için kamu, üniversite, özel tüm alanlarda gerekli araştırmaları yaptıklarını ifade etti.

Türkiye Kooperatifler Fuarı'nı Bakanlık

Kırşehir

Kooperatifçilik Otobüsü, Ahilik Haftası Kutlamaları'nın merkezi olan Kırşehir ziyaretini Ahilik Haftası'nda gerçekleştirdi. Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan başkanlığındaki heyet Kooperatif Tanıtım ve Geliştirme Projesi kapsamında Kırşehir Valisi İbrahim Akın'ı ziyaret etti. Ziyarette 2020 yılında başlatılan, hafta boyunca Kırşehir'de kooperatifçiliğin anlatılacağı, kooperatif kurmak isteyen girişimcilere rehberlik edecek proje programı üzerine bir toplantı gerçekleştirildi.

Toplantının ardından, Kooperatif Tanıtım ve Geliştirme Projesi Kırşehir programının açılışı Neşet Ertaş Kültür ve Sanat Merkezi'nde Ticaret Bakanlığı ve Kırşehir Valiliği iş birliğinde gerçekleştirildi.

Program, Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan'ın açılış konuşması ile başladı. Genel Müdür Necmettin Erkan konuşmasında Bakanlığın kooperatifçiliğin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için sürdürdüğü çalışmalar hakkında bilgi verdi. Kırşehir'de kadın girişimi ve kooperatifçilik potansiyelinin önemine değinerek, bu ziyaretten ve programdan beklentilerinin yüksek olduğunu söyledi.

Bugüne kadar Antalya, Adana, Kayseri, Nevşehir, Malatya, Aksaray ve Sakarya illerinin ziyaret edildiğini belirten Erkan, otobüsün Kırşehir programı kapsamında Akpınar, Kaman, Çiçekdağı ve Mucur ilçelerinin yer aldığını ve ilçelerdeki programlarda sivil toplum örgütleri, kamu kurumları ve vatandaşlarla buluşup tanıtım ve bilgilendirme toplantıları yer aldığını ifade etti.

Geçmiş yıllarda Sosyal Kooperatif Treni Projesi kapsamında 18 ilde sosyal ekonominin lokomotifi olan sosyal kooperatifçiliğin tanıtılması ve bu alandaki farkındalığın artırılması için çalışmalar yapıldığını belirten Erkan, bu etkinliklerle çocuklara, gençlere ve girişimcilere ufuk açıcı eğitimler veril-

diğini, dezavantajlı sosyal gruplarının istihdamını ve sosyal hizmetlerin daha etkin bir biçimde yürütülmesini sosyal kooperatifler yoluyla hedeflediklerini kaydetti.

Ülkemizde kadın girişimi kooperatiflerinin sayısının hızla artmasından memnuniyet duyduklarını ifade eden Genel Müdür Erkan, Temmuz ayında hayata geçen Kooperatifçilik Destek Programı (KOOP-DES) hakkında da bilgi verdi.

Kooperatifçilik Sektör Analizi Projesi ile kooperatifçilik sektörü üzerinde detaylı bir çalışma yürütüldüğünü dile getiren Erkan, çalışmanın kooperatifçiliğin sürdürülebilir ve verimli bir şekilde gelişmesi bakımından projenin önemine dikkat çekti.

Kooperatifçilik Proje Destek Yönetmeliği'nin yayımlandığını ve bu kapsamda desteklerin kural temelli, ölçülebilir, denetlenebilir ve objektif biçimde tasarlandığını belirten Erkan, ortaklarının çoğunluğunu kadınların oluşturduğu kooperatiflere öncelik verdiklerini bildirdi.

Konuşmaların akabinde kooperatifçilik ve destekler hakkında bilgi vermek üzere sunumlar gerçekleştirildi. Programın sonunda ilgili hususlarda katılımcıların soruları cevaplandırıldı. İlk gün programı Kooperatifçilik Otobüsünün ziyaret edilmesiyle sona erdi.

Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Kooperatifçilik Otobüsü heyeti Ahiler diyan Kırşehir'in ilçelerine giderek kooperatif işletmelerin yerel aktörler tarafından benimsenmesine yönelik çalışmalarını sürdürdü. Kırşehir il merkezindeki programlarının ardından çalışma ziyaretlerine Akpınar, Kaman, Çiçekdağı ve Mucur ilçelerinde devam edildi. Buralarda gerçekleştirilen toplantılarda Kırşehirliilere kooperatif kurmaya özendirici çalışmalar ile Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi ve KOOP-DES Programı hakkında bilgi verildi.

“
Anadolu’nun en önemli değerlerinden olan Ahilik kültürü günümüzde TOGG’un ilham ve destek aldığı değerler sıralamasında belki de ilk sırada yer alıyor.
”

Yerli ve milli otomotiv markası TOGG’un CEO’su olarak medeniyetimizin en önemli değerlerinden Ahilik kültürü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Anadolu’nun en önemli değerlerinden olan Ahilik kültürü günümüzde TOGG’un ilham ve destek aldığı değerler sıralamasında belki de ilk sırada yer alıyor. TOGG daha kurulurken ülkemizin Anadolu Grubu, BMC, Kök Grubu, Turkcell ve Zorlu gibi güzide 5 büyük holdingi ile Ahilik Teşkilatının günümüzdeki yansıması olarak kabul edilen kuruluşlardan biri olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini bir araya getirerek köklerini tarihimizden alan bir iş birliği modelini hayata geçirmiştir. Tıpkı Anadolu toprakları gibi doğuyu ve batıyı birleştiren bir anlayışla kültürümüzden ilham alarak yola çıkan TOGG’un bu anlamda Ahilik geleneğinden de beslendiğini dile getirebilirim.

TOGG ile birlikte Türkiye’de uzun yıllardır beklenen yerli otomobil üretiminin gerçekleşiyor olmasının, başta gençler

olmak üzere, ülkemizdeki girişimciler için anlamı nedir?

Türkiye’nin Otomobili, sadece yerli marka araba yapmak değildir. Türkiye’nin Otomobili bir otomobilden daha fazlasıdır. Yola çıktığımız ilk günden bu yana her fırsatta ‘ilk ürünü otomobil olan’ bir teknoloji şirketi olduğumuzu dile getiriyoruz. Yani TOGG teknolojik dönüşümdür, küresel markadır. Aynı zamanda Türkiye’nin entelektüel sermayesinin ülke içinde değerlendirilmesi, 60 yıla yakın deneyime sahip otomotiv tedarik sanayisinin dönüşüp yeni döneme uyum sağlaması için bir büyük fırsattır. Bunun anlamı, rakamlarla ifade etmek istediğimizde ise üretimimiz yılda 175 bin adet olarak planlanan tam kapasiteye ulaştığında 4 bin 300 kişi doğrudan, yaklaşık 20 bin kişide dolaylı ilave istihdamdır. Cari açığa 7,5 milyar dolar olumlu katkı ve ülkemiz gayri safi milli hasılasına 50 milyar dolar katkıdır.

Ülkemizde ulaştırma sektöründe faa-

liyet gösteren çok sayıda esnaf ve tacir bulunmaktadır. TOGG’un ticari taşıt üretimine yönelik gelecek planlamaları nelerdir?

Bizim tüketicinin beğeni ve seçim sepetine girebilmemiz için birden fazla seçeneğimizin olması lazım. Dolayısıyla bizim SUV’mizden sonra 18 ay veya 2 yıllık bir süre içerisinde Sedan ve Hatchback modelimizi arka arkaya pazara sunmayı planlıyoruz. Onları B segmentinde bir SUV, C segmentinde bir MPV ve buradan türetilebilecek bir hafif ticari araç takip edecek. Bu geniş ürün yelpazesinin ülkemizdeki büyük bir tüketici kitlesinin beklentilerini karşılayacağını düşünüyoruz.

Dünyada teknolojiye hızlı gelişme ile birlikte otomotiv sektöründe de hızlı bir dönüşüm söz konusu. Bu bağlamda otomotivdeki büyük dönüşümün sinyallerini göz önünde bulundurduğumuzda küresel düzeyde rekabeti hedefleyen girişim hangi değişim dinamikleri üzeri-

ne kurgulandı?

Bugün dünyada teknolojiyi, sosyal hayatı ve yasa koyucuları dönüştüren mega trendler söz konusu. Söz konusu mega trendler teknoloji alanında elektrikli, ağ bağlantılı ve otonom araçların ortaya çıkmasını tetiklerken, sosyal alanda akıllı evler, akıllı şehirler ve paylaşım ekonomisi gibi yeni oluşumları tetikliyor. Dünyada güçlü startupların ortaya çıktığı ve mobilite ekosisteminin hızla geliştiği ülkelerde ise düzenleyici kurumların işletmeler üzerindeki korumacılık ya da kamusal destek olarak da tanımlanan etkisi gözleniyor.

Öte yandan müşteri beklentileri de değişiyor. Cep telefonlarının akıllı telefonlara dönüşümünde yaşananlar, mobilite dünyasında yineleniyor. Otomobil akıllı bir cihaza dönüşürken, aynı zamanda ortaya yeni bir yaşam alanı olarak çıkıyor. Yani oyunun kuralı değişiyor.

Klasik otomotiv endüstrisi yerini daha güvenli, daha verimli, zaman kazandıran, ulaşım bütünlüğü olan mobilite ekosistemine bırakıyor. TOGG, Türkiye’de otomotiv endüstrisinin dönüşümüne katkıda bulunurken, temelde otomobilin sürekli bağlantıda olmasıyla tetiklenen, otomobilin konumu-

nu kullanan, yapay zekanın devrede olduğu tüm ulaşım şekillerini entegre bir şekilde ele alan yeni iş modellerini ortaya çıkaran bu sistemin kurulması için çalışıyor.

Bu durum büyüklerin başarılı olmalarını zorlaştırıyor. Büyükler dönüşmekte zorlanırken daha çevik, yaratıcı, iş birliğine açık, kullanıcı odaklı TOGG’un da içinde yer aldığı yeni girişimlerin otomotiv endüstrisinin kâr havuzundan alacağı pay her geçen gün daha fazla artıyor.

Bugün mega trendlerin tetiklediği bir fırsat var. Bu fırsat penceresinin de 2022 de kapanacağı tahmin ediliyordu. Ancak pandemiden ötürü bu süre biraz daha uzadı. Start çizgisinde herkes hemen hemen birbirine yakın duruyor.

Küreselleşen dünyada özellikle otomotiv sektöründe yerli bir marka ortaya çıkarmak neden önemlidir? Bunun ülkemize sağlayacağı katkılardan bahsedermisiniz?

Milli ve yerli kavramlarını çok önemsiyoruz. Millilik bizim açımızdan fikri ve sınai mülkiyet haklarının tamamıyla bize ait olması demektir. Eğer fikri ve sınai mülkiyet hakları bize aitse bu

bizi bağımsız ve özgür kılar. Bağımsız ve özgür olmak, tüm kararlarımızı Türkiye’deki merkezimizde kendimizin alması ve özgün teknolojimizi bizim geliştirmemiz demektir. Dolayısıyla lisans ve imtiyaz hakları bize ait bir marka her şeyin temeli demektir. Kararlarını kendisi alan bir marka, aynı zamanda ülkedeki diğer yetkinliklerin de dönüşüp gelişmesine, küresel pazarlarda varlık göstermesine katkıda bulunur. Eğer millilik sizdeyse, üretimin yerleştirilmesinin ve tedarik sanayinin dönüşerek gelişmesinin de önü açıılır.

Tüm otomotiv sektörü dönüşürken bizim de Türkiye’deki altyapımızı hazırlayıp dönüştürmemiz gerekiyor. Biz de sorumluluğun farkındayız. Tedarikçi seçimlerimizin şu ana kadar yüzde 95-98’i tamamlanmış olup tedarikçi seçiminin yüzde 78’ini Türkiye’den yaptık ve henüz Türkiye’de ulaşamadığımız veya sahip olmadığımız bir teknoloji varsa da bunun menşei neresi ise de gidip oralarından tedarik ediyoruz. Tedarik sanayinin dönüşümünü tetikleyecek ortamın sadece yaratılmasını değil, gerçekten desteklenerek beraber dönüştürülmesini sağlayacağız. 300’e yakın ana tedarikçi grubumuz var. Bunlar hacimsel olarak değerinin yüzde 51’ini Türkiye’de üreten firmalar.

“
300’e yakın ana tedarikçi grubumuz var. Bunlar hacimsel olarak değerinin yüzde 51’ini Türkiye’de üreten firmalar.
”

ADANA

Adana, Anadolu yarımadasının güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nde yer almaktadır. İl, tarihte Kilikya olarak bilinen Çukurova'ya bir giriş kapısı olarak hizmet eden Akdeniz'in kuzeydoğu kenarındadır. Bu geniş düzlük Toros Dağları'nın güneydoğusu boyunca uzanır.

Adana, Türkiye'nin en kalabalık altıncı şehridir. Tarım, ticaret ve kültür merkezidir. Türkiye'deki maden zengini 4. il olan Adana; krom, demir, manganez, kurşun ve çinko yatakları açısından önem taşımaktadır. Adana'nın merkezi; Mersin, Adana, Osmaniye ve Hatay illerini kapsayan coğrafi, ekonomik ve kültürel bir bölge olan Çukurova'nın tam merkezinde bulunur.

Tarihçe

Birçok kaynağa göre Adana ismi Hitit İmparatorluğu egemenliğindeki Kizzuvatna krallığının Adanya Uru adlı şehrinin isminden türemiştir. Diğer taraftan ismin; Mısır'dan gelip Yunan şehri Argos'a yerleşen Homeros'un İlyada'sındaki şehir de, Adana olarak anılır. Bazı kaynaklarda ise; Coa olarak da gösterilir.

Bir antik Grek-Roman efsanesi'ne göre ise; Adana ismi kökenini; Seyhan Nehri (Sarus) yakınlarında bir yere gelip Adana'yı kuran Uranus'un iki oğlu Adanus ve Sarus'tan almaktadır. Şehrin ismine ilişkin daha eski bir efsaneye göre ise Akad, Sümer, Babil, Asur ve Hitit mitolojilerinde, ormanların yakınlarında yaşadığına inanılan ve Tesup veya Ishkur olarak da bilinen gök gürültüsü tanrısı Adad'ın ismi bu bölgeye verilmiştir. Tarihi araştırmalardan elde edilen bilgilere göre, Adana, Yontma Taş Devri'nden bu yana yerleşim yeri olmuştur. Kilikya'nın en eski yerleşim merkezlerinden biri Tepebağ Höyüğü ilk çağlardan kalmadır. Höyükte rastlanan surlarla çevrili kent, Neolitik çağda yaşayan kent dönemine de ışık tutmaktadır.

Kilikya yöresinde yapılan arkeolojik araştırmalar neticesinde on değişik uygarlık ile devlet, krallık, beylik ve padişahlık gibi çok çeşitli siyasi güçlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Kilikya'yı egemenlikleri altına alan medeniyetler; Luvi Krallığı, Kizzuvatna Krallığı, Hitit Krallığı, Kue (Ove) Krallığı, geç Hitit Krallığı, Asur Krallığı, Syennesis Krallığı, Pers İmparatorluğu, Helenistik Dönem, Selevkos Krallığı, Otonom Dönem, Roma İmparatorluğu, Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Ramazanoğlu Beyliği ve Osmanlı İmparatorluğu.

Orta Çağ'da da Adana eski önemini korumaya devam etmiş, bu durum İpek Yolu'nun buradan geçmesiyle daha da artmıştır. Bu dönemde buraya egemen olan uygarlıklar ise; Doğu Roma İmparatorluğu devri (395 - 638), Selçuklular Devri (1071 - 1097). Bu dönemde çeşitli uygarlıklar Kilikya bölgesine egemen olmak için savaşmışlardır.

Cumhuriyet Dönemi

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Adana ve çevresi Fransa tarafından işgal edildi. Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı esnasında gösterdiği diplomatik başarı sonucu yapılan 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Anlaşması ile Fransa, Adana ve çevresinden çekilmek zorunda kaldı (5 Ocak 1922).

İklim

Tipik Akdeniz iklimine sahiptir. Kışları ılık ve yağışlı, yazları ise sıcak ve kuraktır.

Ekonomi

Adana, ilk sanayileşen şehirlerden biri olmuştur. Seyhan Barajı'nın inşasıyla ve tarım tekniklerindeki gelişimlerle beraber 1950'li yıllarda tarımsal verim de büyük gelişmeler yaşanmıştır.

Öte yandan Adana; pamuk, buğday, soya fasulyesi, arpa, üzüm ve narenciye'nin büyük miktarlarda üretildiği Çukurova tarım bölgesinin pazarlama ve dağıtım merkezidir. Türkiye yetiştirilen

mısır ve soya fasulyesinin yansı Adana'da üretilmektedir. Türkiye'deki yer fıstığı ve portakalın büyük bir bölümü de Adana'da yetiştirilmektedir. Tekstil, işlenmiş deri ve ürünleri de Adana'nın gelişmiş sanayi kollarındandır ve bitkisel yağ ile işlenmiş yiyecek üreten tesisler de ilde sayıca fazladır. Adana; Türkiye'de en üst sıralarda yer alan sanayi firmalarının birçoğuna ev sahipliği yapmaktadır.

“

Adana;
Türkiye'de en
üst sıralarda
yer alan sanayi
firmalarının
birçoğuna
ev sahipliği
yapmaktadır.

”

Tarım

Alüvyonların getirdiği verimli toprakları nedeniyle senelerdir bir cazibe merkezi olan, ülkenin en verimli ovalarından Çukurova’da buğday, ayçiçeği, zeytin, nar, mısır, narenciye (portakal, turunç, mandalina ve limon), muz, kivi, baklagiller, şeker kamışı, patates, do-

mates, biber, marul, lahana, soğan, pirinç, soya, pamuk, üzüm, yerfıstığı, bakla, börülce, fasulye, hıyar, badem, karpuz, kavun, yenidoğru gibi birçok ürün yetiştirilmektedir.

Ama bu ürünlerin en önemli elbette pamuktur.

Turizm

Turizm, Seyhan Nehri’nin her iki yakasına ve şehir merkezine inşa edilen birçok otelle birlikte gelişmiştir. Ceyhan ve Yumurtalık ilçelerinin sahil bölgelerinin Enerji merkezli Sanayi Bölgeleri olarak kabul edilmesi Adana’yı otel inşası konusunda cazip bir noktaya taşımıştır. Böylece gerek kültür turizmi gerekse endüstri turizmi konusunda gelişme göstermiştir.

Hayvancılık

Tarım ile birlikte hayvancılık da coğrafi koşulların imkân vermesiyle, Adana ekonomisi ve ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yanı sıra, Akdeniz’e kıyısı bulunan Adana’nın ilçeleri Yumurtalık ve Karataş’ta deniz mahsulleri üretimi de önemli bir yer tutmaktadır.

Mimari

Adana mimarisinin altın çağı 15. yüzyılın sonları ve Ramazanoğulları’nın Adana’yı başkenti olarak seçtiği 16. yüzyıldır. Şehir o dönemde birçok yeni mahallelerin kurulmasıyla birlikte büyür. Adana’nın tarihi açıdan dönüm noktası sayılabilecek birçok yapısı bu dönemde inşa edildiği için Memlûklü ve Selçuklu mimarisi Adana’nın mimarlık tarihinde önemli bir yer tutar.

Taşköprü

Roma-Bizans Devri’nden kalan tek eser Taşköprü olup birkaç kamu binası Osmanlı hükümdarlığı sırasında şehre inşa edilmiştir.

Ramazanoğlu Konağı

1495 yılında Halil Bey'in hükümdarlığı sırasında inşa edilmiştir. Üç katlı olan konak hem taş hem de tuğlayla örülmüştür ve Türkiye'deki en eski ev örneklerinden biri olarak kabul edilir.

Çarşı Hamamı

1529'da Ramazanoğlu Piri Paşa tarafından inşa edilmiştir ve Adana'nın en büyük hamamıdır. Beş kubbesi bulunan hamamın iç bölümleri mermerle kaplanmıştır. Hamamın inşa edildiği yıllarda değirmen çarkları ve kanallar aracılığıyla hamama su taşınırdı.

Irmak Hamamı

Seyhan Belediye Binası'nın yanında bulunur ve antik Roma hamamlarının kalıntıları üzerine Ramazanoğlu Halil Bey tarafından 1494'te inşa edilmiş. Suyu, nehirden geldiği için bu ismi almıştır. Şehirdeki diğer tarihi hamamlar ise Mes-tenzade Hamamı ve Yeni Hamam'dır.

Adana Ulu Camii

1541 yılında Ramazanoğlu devrinde külli-ye biçiminde inşa edilen Adana Ulu Camii, medresesi ve türbesiyle Adana'nın en çok ilgi gören ortaçağ mimarisine sahip yapısıdır.

Sabancı Merkez Camii

Sabancı Merkez Camii tarihi bir geçmişe sahip olmamasına rağmen Adana'da en çok ziyaret edilen camidir, bunun sebebi ise, Orta Doğu'daki en büyük cami olmasıdır. Osmanlı Mimarisine sadık kalınarak inşa edilen cami 1998 yılında hizmete açılmıştır.

Yağ Camii

St. James'in Kilisesi 1501 yılında Ramazanoğlu Halil Bey tarafından camiye çevrilmiştir. İleriki zamanlarda 1525'te Piri Mehmet Paşa tarafından camiye bir minare ve 1558'de de bir medrese eklenmiştir. Camide Selçuklu mimarisi görülmekle beraber cami sarı taştan yapılmış bir kapıya sahiptir.

Yeni Camii

Abdülrezzak Antaki tarafından 1724 yılında inşa edilen Yeni Camii günümüzde de hâlâ Antaki Cami olarak anılmaktadır. Camide Memlük mimarisinin etkisi görülmektedir. Cami dikdörtgen biçiminde yapılmıştır ve güney cephesindeki duvarlarda taş işlemeciliği bulunmaktadır.

Alemdar Mescidi, Şeyh Zülfî Mescidi, Kızıldağ Ramazanoğlu Camii, Hasan Ağa Camii, çivi kullanılmadan inşa edilme özelliği taşıyan, 16. Yüzyıl mimarisi izlerini de barındıran tarihi değere sahip diğer camilerdir.

“
Adana'nın tarihi açıdan dönüm noktası sayılabilecek birçok yapısı bu dönemde inşa edildiği için Memlük ve Selçuklu mimarisi Adana'nın mimarlık tarihinde önemli bir yer tutar.

Büyük Saat

32 metre yüksekliğiyle Türkiye'deki en uzun saat kulesidir. Fransız işgali sırasında hasar görmüştür ama 1935'te yeniden inşa edilmiştir. Kazancılar Çarşısı, Büyük Saat civarında kurulmuştur.

Altın Koza Film Festivali

Çukurova'nın ürünü pamuğu simgeleyen "Altın Koza Film Festivali" ilk kez 1969 yılında 'Altın Koza Film Şenliği' adıyla Adana Belediyesi ve Adana Sinema Kulübü öncülüğünde gerçekleştirildi. Türk Film Arşivi'nin katkılarını da yanına alan Altın Koza Film Festivali, o tarihten bu yana her yıl zenginleşen içeriği ile sadece Çukurova Bölgesi'nin değil, Türkiye'nin en önemli kültür-sanat etkinliklerinden biri olmuştur.

Çukurova'nın ürünü pamuğu simgeleyen "Altın Koza Film Festivali" ilk kez 1969 yılında 'Altın Koza Film Şenliği' adıyla Adana Belediyesi ve Adana Sinema Kulübü öncülüğünde gerçekleştirildi.

Portakal Çiçeği Karnavalı

Her yıl kutlanmaya başlanmıştır. Dünyanın değişik ülkelerinden gelen misafirleri ile Adana'da çok renkli görüntüler sergilenmiş olup, Adana'nın tanıtımına büyük katkı sağlamaktadır.

Mutfak

Geleneksel Türk ve Akdeniz mutfağının birçok özelliğini içerisinde barındıran Adana mutfak kültüründe; acı, ekşi, narenciye, deniz ürünleri, zeytinyağı ve yeşillikler sıkça kullanılmaktadır. Adana mutfağında et oldukça önemli bir malzemedir. Yemeklerin çoğunda et kullanılmaktadır. Adana mutfağının en ünlü yemeği Adana kebabıdır. Son yıllarda Adana Kebabı Adana Ticaret Odası tarafından tescillenmiştir.

Bici Bici Muhallebisi

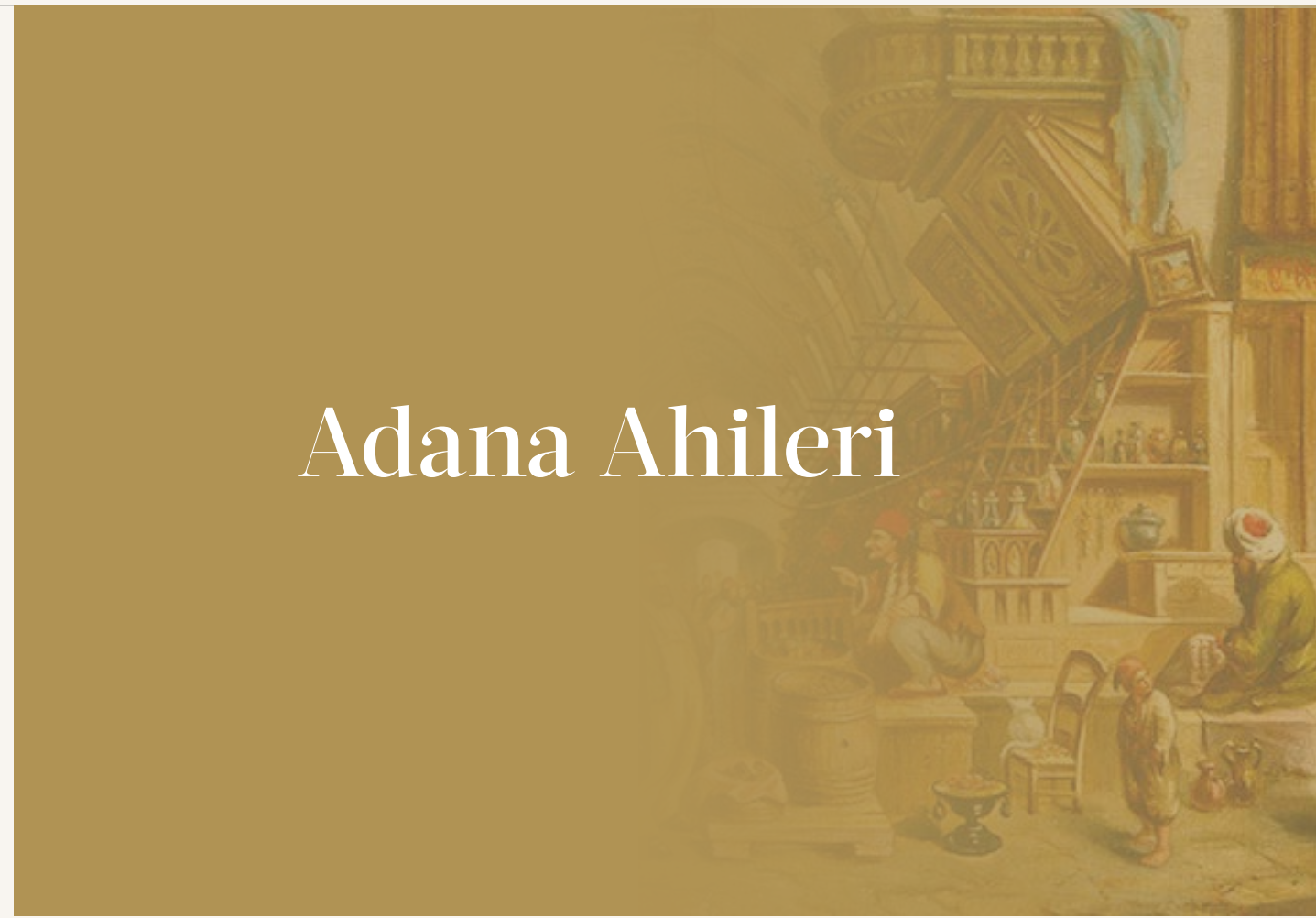
Daha çok yazın tüketilen, Adana iline özgü bir tatlıdır. Halk arasında kısaca bici bici adıyla anılır. En bilinen şekliyle rendelenmiş buz, pişmiş nişasta, pudra şekeri ve şerbetten oluşur. Bici bici geçmişte neredeyse tamamen seyyar satıcılarda satılan bir ürün olmasına rağmen son yıllarda restoranlarda ve kafelerde de tatlı olarak sunulmaktadır.

Şalgam Suyu

Şalgam suyu veya kısaca Şalgam, Turpgiller ailesine ait bir bitki olan şalgam ile yapılan, Çukurova'ya özgü bir içecektir. Bir tür pancar olan "şalgam bitkisi" ve "siyah havucun" su ile kanştınlıp, tuz da ilave edilmesiyle üretilir. Bu kanşım, mayalanması için belirli bir süre bekler ve o sürenin sonunda şalgam suyu haline gelir. Adana Ticaret Odası girişimiyle coğrafi işaret tescil belgesi alınmıştır. Adana, Mersin ve Osmaniye başta olmak üzere birçok güney ilinde yaygın olarak tüketilir. Kırmızı renkli, bulanık görünümlü tadı ekşimsidir. Acılı ve acısız çeşitleri mevcuttur. Adana ve Mersin'de özellikle dört mevsim sokak satıcıları tarafından satılmaktadır.

Adana Ahileri

1300'li yıllarda Adana, Adana Kalesi, Taşköprü, Tepebağ, Kayalıbağ, Ulu Camii, Yağ Camii ve Karasoku Mahallelerinden ibaretti. 1700'li yıllara gelindiğinde ise bu sayı 47 mahalle ve 3 bin 810 nüfusa ulaşmıştır.

Adana önemli ticaret yolları üzerinde olmasının yanında içinde barındırdığı; Bedesten, Han, Çarşı ve Pazaryerleri ile ticari hayatın en belirleyici ve hareketli merkezlerinden birisi olmuştur.

İktisadi hayatın temelini teşkil eden, sanayi ve ticaretle uğraşan esnaf ve tüccarlar şehir nüfusunun da önemli bir kısmını oluşturmaktaydı.

Ahilik Teşkilatının bulunduğu diğer şe-

“
Adana önemli ticaret yolları üzerinde olmasının yanında içinde barındırdığı; Bedesten, Han, Çarşı ve Pazaryerleri ile ticari hayatın en belirleyici ve hareketli merkezlerinden birisi olmuştur.”

hirlerde olduğu gibi Adana şehrinde de mevcut esnaf temsilcilerine “Şeyh” adı verilmekteydi. Seçimle göreve gelen esnaf şeyhi, kötü tutum ve davranışları görülmediği sürece hayatları boyunca görevlerinde kalıyorlardı. İşinin ehli olmayan veya görevini ihmal eden esnaf şeyhi olduğu takdirde ise, Adana Kadısı durumu padişaha arz eder ve görevinden alınması sağlanırdı. Esnaf şeyhlerine yardımcı olan diğer görevliler ise; Yiğitbaşılar, şakirtler ve ustalardı. Adana esnaf şeyhinin görevi, yönetimle olan ilişkileri düzenlemek ve onları temsil etmektir.

Esnaf arasındaki anlaşmazlıkları çözmek, ödenmesi gereken vergilerin paylaşılmasına ve toplanmasına ara-

cılık etmek, esnafın şehir yöneticilerine verdikleri hizmet karşılığının tahsil edilmesinde yardımcı olmak başlıca görevleri arasındaydı. Ayrıca satılacak her türlü eşya ve maddelerin fiyatlarını belirlemek, ağırlık ölçülerinin kontrol edilmesi ve belirtilen satıcı şartlarına uymayanları uyarmak esnaf şeyhlerinin görev ve yetkisi altındaydı.

1700'li yıllarda Adana'da mevcut meslek grubu sayısı 122 idi. Bunlar içinde en fazla vergiye tâbi olanlar sırasıyla; Cüllahlar (Dokumacılar), Bezzazlar (Manifaturacılar) Kazzazlar (İpek satıcıları), Köşkerler (Ayakkabıcılar) ve Attarlar yani bugünkü adıyla Aktarlar, tıbbi bitki satıcıları.

Adana'nın şer'i sicil kayıtlarından anla-

şıldığı üzere 1700'lü yılların ilk yarısında Adana'da ticaretin en canlı olduğu yer Ramazanoğulları Çarşısıdır.

Çarşının sınırları; doğuda Yenihan'ı, batıda Kapalıçarşı'yı güneyde Bakırcılar Çarşısı'nı kuzeyde Gönhan'ı içine almaktaydı. Ramazanoğulları Çarşısı içinde; Attarlar, Eskiçiler, Papuççular, Saraçlar ve Demirciler Çarşısı bulunmaktaydı.

“Hak ile Sabır dileyip bize gelen bizdendir. Akıl ve ahlak ile çalışıp bizi geçen bizdendir” öğretisini esas alan Adana Ahi teşkilatı mensupları; Kardeşlik, yiğitlik, mertlik, cömertlik, yüce gönüllülük, hakseverlik, dürüstlük ve hakkaniyet ilkelerini benimsemiş yaklaşık 800 yıllık bir geleneğin bugünkü manevi mirasçısıdır.

“
Hak ile sabır dileyip bize gelen bizdendir. Akıl ve ahlak ile çalışıp bizi geçen bizdendir”

Adana Arastası

Adana ili, Seyhan ilçesinin Ali Münif Yeğenağa Caddesi Karasoku-Sarıyakup Mahallesinde Büyük Saat Kulesi'nin tam karşısında bulunmaktadır. Bugün, Bakırcılar Çarşısı, Kapalı Çarşı (Bezzasistan), Gön Hanı (Vakıf Çarşısı) ve tarihi Ramazanoğlu Çarşısı'nın merkezini teşkil etmektedir.

Halk arasında "Bedesten", "Adana Çarşısı" veya "Üstü Örtük Çarşı" olarak da bilinen eser, Ramazanoğlu Piri Bey tarafından kentin ticari hayatını canlandırmak üzere inşa edilmiştir.

Arşiv kaynaklarında sekiz kapılı çarşı olarak geçer. Bu kapıların, dördü güneyde, ikisi kuzeyde, biri batıda ve diğeri doğuda yer almaktadır. Bedesten büyükçe bir avlu içine alınmıştır. Avlu etrafında ise çeşitli dükkânlar ve hanlar yer alır. Çarşıda Ehl-i sanayi dükkânlarının bulunması, dükkânların bir kısmında üretim yapıldığını göstermektedir. Çarşı merkezinde Çarşı Hamamı bulunur. Hamamın yanında "Pamuk Kapanı Hanı", onun yanında boş bir arsa ve ekmek fırını bulunmaktadır.

Arastanın güneyinde bugün Bakırcılar Çarşısı olarak bilinen çarşıda bakkal, atar ve diğer sanatkârlara ait 186 dükkân ve 14 fırın bulunduğu bilinmektedir. Bu dükkânların yanı sıra 2 kıl dokuma dükkânı ve 1 deri işleme dükkânı yer alır.

Arastanın içerisinde toplam 51 adet dükkân olduğu kaynaklarda yer almaktadır. Ancak bugün yeni yapılan dükkânlarla bu sayı artmış ve çarşının etrafı yeni dükkânlarla kapatılmış durumdadır.

“ Halk arasında “Bedesten”, “Adana Çarşısı” veya “Üstü Örtük Çarşı” olarak da bilinen eser, Ramazanoğlu Piri Bey tarafından kentin ticari hayatını canlandırmak üzere inşa edilmiştir. ”

Bu yapı, bedesten olarak adlandırılrsa da klasik bedesten mimarisinden çok arasta planına daha uygun olup, uzunlaşmasına dikdörtgen planlıdır. Bir orta koridor ile üç bölüme ayrılmış ve orta bölüm yanlara göre daha geniş ve yüksek tutulmuştur. Her iki yanda üstleri beşik tonozla örtülü karşılıklı dükkânlar sıralanmaktadır.

Bedestenin kuzey ve güney duvarlarına açılan dikdörtgen birer pencereyle aydınlatılan yapının, biri doğuda ve diğeri batıda olmak üzere iki kapısı vardır. Doğru kapısının sağ üst köşesinde XIX. yüzyıla ait bir onanım kitabesi bulunmaktadır. Günümüzde çarşı içinde yer alan dükkânların çoğu yapılan onanımlar sonucunda özgünlüğünü kaybetmiştir.

Alâmet-i Fârika'dan Marka'ya

Sanayileşen dünyada gelişen üretim ve pazarlama anlayışı birbirine benzeyen ürünlerin birtakım ayırt edici işaretler ya da sembollerle ayrılmasını zorunlu kılmıştı.

Osmanlı Devleti de çağdaşı Avrupa ülkelerini yakından takip etmiş ve gerekli yasal düzenlemeleri yaparak markalaşma ve marka tescilli işini belirli bir sisteme bağlamıştı. Konuyla ilgili olarak yayınlanan 1871 tarihli ilk nizamname, 1888 yılında "Fabrika Mamulâtıyla Eşya-yı Ticarî'ye' Mahsus Alâmet-i Farikalara Dair Nizamname" adıyla geliştirilmişti. Marka tescilini konu edinen bu düzenleme dünyadaki ilk örneklerden biridir ve metin içinde geçen "marka" kavramının karşılığı olarak gösterilen "alâmet-i farika" tabiri hemen benimsenmiş, cumhuriyet döneminde de uzun bir süre kullanılmıştır.

Adı geçen nizamname 1965 yılına kadar yürürlükte kalmış, yaşanan siyasi, idari ve ekonomik değişimlerin yarattığı eksiklikler, boşluklar kanunlar, kararname-ler ve 1928'de yayınlanan talimatname ile giderilmeye çalışılmıştır.

Dünyadaki ilk modern kanunlar arasında yer alan, 1871 tarihli Alâmet-i Fârika Nizamnamesi ile 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu'na göre tesciller yapılmıştır. Sanayi ile ilgili mülkiyet sisteminin temelleri böylece oluşturulmuştur.

Eser, Osmanlı ve yabancı tebaadan olan birbirinden farklı kesimlerin ticarî hayata katılımı, yabancı ülkelerle olan iktisadî ve ticarî ilişkiler ile halkın tüketim eğilimi gibi birçok konuya ışık tutacak niteliktedir.

**Patentler,
ağırlıklı olarak
yabancılar
ve yerli
Gayrimüslimler
tarafından
alınmıştır.
Ahiliğin tarihe
karıştığı süreçte,
yerli üretim, yerli
icat çabalarının
zorlandığı
görülmektedir.**

Ana kaynak, Türk Patent Enstitüsü arşivinde markaların kaydedildiği on beş adet defterdir. Belgelerin; Osmanlıca asılları, günümüz Türk alfabesine aktarımı, İngilizce çevirisi ile birlikte yayımlanmasıyla oluşturulmuştur. Ayrıca 1928 Harf İnkılabından sonra tutulan dört defterden de yararlanılmıştır. Cumhuriyetle birlikte, yeniden "bir"den başlatılan numaralandırmada, 1923-1924 arasında 200 marka tescil kaydı kayıptır. 1926-1930 arasında yıllık ortalama marka tescilli 461 adettir. En az tescilin yapıldığı yıllar, 1925-1926'dır. Deftere yazılı olan miktarıyla bu iki yılda 76 kayıt yapılmıştır.

Toplam 72 marka belgesinin yayımlandığı eserdeki ilk marka, 1896'da bir Fransız vatandaşına ait olan kakao şise sandığıdır. Girit Kandiyeli olan Hacı Salihzâde, 1896'da sabun kalıbını tescil ettirmiştir. Tesciller içinde on sigara kâğıdı, şeker ve lokum kâğıtları, Alman, İngiliz, İsviçre, Avusturya, Amerika vatandaşlarının ilaç,

teknik araç tescilleri, kolonya, cevizli çikolata, tabanca, konyak şişesi, gramofon, diş fırçası, Mercedes motor, Necip Bey Kolonyası, benzinli çakmak, çorap, tuvalet sabunları, çuha, tiftik yün tozluk, tütün, Nivea ıtriyat, Ariel bisikletler, Ford motor gibi markalar bulunmaktadır.

Dimitri Değirmencioğlu'nun "İzmir" unvanlı çikolata, Osmanlı tebaası İzak Ferraş Efendi'nin "Sulh Kızı" adlı ambleminde dekolte bir bayan ve Ay-Yıldızlı Bayrağın bulunduğu sigara kâğıdı (1923) dikkat çekmiştir. Eser, Osmanlı son devri ve Cumhuriyet başlan ticarî yapı ile nostalji yaşatmaktadır. En çok patentin sigara kâğıdı markaları tarafından alınması, sosyal yapı hakkında fikir vermektedir.

Patentler, ağırlıklı olarak yabancılar ve yerli Gayrimüslimler tarafından alınmıştır. Ahiliğin tarihe karıştığı süreçte, yerli üretim, yerli icat çabalarının zorlandığı görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Lozan Antlaşması ve antlaşmanın eklerinden olan Ticaret Muahedesi ile sinai mülkiyet üst başlığı altında belirli yükümlülükler altına girmiş ve bu yükümlülüklerin bir kısmının kalkmasıyla birlikte 1930 yılından itibaren ise köklü değişikliklere gitmişti. 1931 yılında imzalamış olduğu uluslararası antlaşmaların da gereğini yaparak marka tescil sistemini yenilemişti. Belirtilen tarihe kadar tescil edilen markalar alâmet-i farika defterine işlenir, hangi markanın kim tarafından tescil edildiği marka sahibi ve devletin bilgisi dahilinde kalırdı. Yapılan değişikliklerle defter sistemi terk edilmiş ve marka tescilleri Resmî Sinai Mülkiyet Gazetesi'nde yayınlanmaya başlamıştı. Hem alâmet-i farika defterleri hem de Resmî Sinai Mülkiyet Gazetesi'nde tescil edilen markalarla ilgili verilen bilgiler neredeyse aynı içerikte olmakla birlikte, format değişmiş ve çok daha önemlisi marka tescilleri bir gazete aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Aşure

Müslüman Türklerin, ahilik ve halk geleneğinde önemli bir yer tutan âşûrâ, aynı zamanda, muharrem'in onuncu günü başlamak üzere daha sonraki günlerde de özel merasimlerle pişirilip dağıtılan tatlıya (aşure) ad olmuştur. Çok eskiden beri devam eden aşure aşı Osmanlılar döneminde saraylarda da pişirilirdi. Helvacıların nezaretindeki aşçılar ve kiler ağaları tarafından hazırlanan aşure, muharrem'in onundan itibaren "aşure testisi" adı verilen özel kaplarla saray dairelerine ve halka, birkaç gün süreyle dağıtılırdı. Anadolu'da zengin aileler ve esnaf teşkilâtları tarafından pişirilen aşure sebilciler ve halkın iştirak ettiği merasimlerle dağıtılır, bazı bölgelerde aşure dağıtımından sonra kurbanlar kesilirdi. Günümüzde de âşûrâ orucu tutmak ve aşure tatlısı pişirmek geleneği bütün canlılığıyla devam etmektedir.

Anadolu'da zengin aileler ve esnaf teşkilâtları tarafından pişirilen aşure sebilciler ve halkın iştirak ettiği merasimlerle dağıtılır, bazı bölgelerde aşure dağıtımından sonra kurbanlar kesilirdi

Bezzâz

Bezzâz Arapça'da bez satan demektir. Bez ve kumaş satan ya da dokuyan esnafa ise bezzâz denilir.

Bez, pamuktan ve ketenden mamul olup ipliğin cinsine, dokunuş tarzına, kalınlığına, inceliğine, yumuşaklığına ve sertliğine göre "Amerikan bezi" "Trabzon bezi" ve "Yelken bezi" gibi değişik türler ve adlarla anılır. Bir kısmı da tülbentlik veya patiskalık olarak seyrek dokunuşlarıyla diğerlerinden ayrılır. Kullanıldıkları yerlere göre, gömlek bezi, namaz bezi gibi adlarla bilinirdi. Bu bağlamda kumaş satılan çarşıya bezzâzistan veya bedesten adı verilirdi.

Dokuma esnafı içinde yer alan cüllâhlar ipçi esnafından aldıkları iplerden astar, makrama, gömlek gibi eşyalar dokuyarak satarlar. Kutnucular ve Kazzazlar ise pamuk veya ipekle karışık, pamuktan

dokunmuş kalın, ensiz kumaş üreten ve satan esnaflardır. Bezzazistan veya Bedesten adı verilen çarşılarda yalnızca kumaş değil, çeşitli eşya ve aletler de satılabilirdi. Özellikle, Osmanlı döneminde zengin ailelerin yanlarında çalıştırdıkları yardımcılarının ihtiyaçları için aldıkları bez ve kumaşlar, ticarete önemli bir kalemi teşkil ediyordu.

Attarlık (Aktarlık)

Baharat ve ilaç yapımında kullanılan şifalı bitkiler satan ve ilaç hazırlayan esnafa attar (Aktar) denir. Bitkilerin kök gövde kabuğu, soğan, çiçek, tepecik, meyve, tohum ve yaprak gibi bölümleri kurutulur, elde edilen baharat, yemeklerin tadını, çeşnisini değiştirmek, hazmı kolaylaştırmak amacıyla kullanılır. Ayrıca ilaç, merhem ve kutsal yağların hazırlanmasında faydalanıldığı bilinmektedir. Attarlar, yabancı ülkelerden gelen nebati, hayvani ve cemadi maddelerini alıp, ilaçlarını da yaparlarmış. Bu meslek erbabının çoğu kendi çarşılarında bulunan dükkânlarında faaliyet gösterirlerken, attarların 1884 yılında yayımlanan "Attarlar ve Kökçüler" nizamnâmesiyle ilaç yapmaları ve satmaları yasaklanmış. Böylece bu esnafın çoğu dükkânlarını kapatmış, geri kalanları ise tohumcu ve baharatçı olarak mesleklerini günümüzde de devam ettirmektedirler.

Bitkilerin kök gövde kabuğu, soğan, çiçek, tepecik, meyve, tohum ve yaprak gibi bölümleri kurutulur, elde edilen baharat, yemeklerin tadını, çeşnisini değiştirmek, hazmı kolaylaştırmak amacıyla kullanılır

ADANA'DA YAŞAYAN KÜLTÜREL MİRASIN BİR PARÇASI OLARAK AHİLİK

Ayşe UĞURELİ

Hacettepe Üniversitesi Türk Halk Bilimi
Bölümü Doktora Öğrencisi

Antik çağlardan beri pek çok medeniyette ev sahipliği yapmış olan Adana, eldeki kaynaklara göre Çukurova bölgesinin en eski şehridir.

Tarih boyunca olduğu gibi bugün de pek çok bakımdan Çukurova'nın merkezidir. Önemli ticaret merkezlerinin geçiş güzergahında olmasından dolayı çok sık el değiştirmiştir. 10. yüzyılda Rumların, 11. yüzyılda Selçukluların sonrasında Haçlıların egemenliğine geçmiştir, 12. yüzyılda tekrar Selçuklular, ardından Bizans Kilikya Ermenileri egemen olmuş, 14. yüzyıl ortalarından itibaren Memlukler ve bunlara bağlı olarak 1378-1562 yılları arasında Türkmenlerin Üçok koluna mensup Yüregir boyu beylerinden Ramazan Bey'e ve ailesine intikal etmiştir. Bir süre daha Memlukler ve Osmanlılar arasında nüfuz mücadelesine sahne olan Adana, Çukurova bölgesi ile birlikte Yavuz Selim'in Mısır seferi esnasında Osmanlı topraklarına katılmıştır (Taş, 1998: 370).

Adana'nın bugünkü tarihi dokusu, büyük

oranda Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde şekillenmiştir. 1517'de Osmanlı topraklarına katılan Fırka-i İslâhiye ile idari teşkilatlanmasını geliştiren ve daha önce Halep Beyliğine bağlı olan Adana 1867'de bağımsız bir vilayet statüsü kazanmıştır. 19. yüzyılın sonuna kadar; Adana, İçel, Kozan ve Cebel-i Bereket olmak üzere 4 sancak, 19 kâza, 23 nahiye ve 1629 köyü içermiş, Adana merkez sancağı ise Adana, Tarsus, Karaisalı ve Mersin olmak üzere 4 kaza, 10 nahiye ve 476 köyden oluşmuştur (Falay, 46).

Adana'da ticaret tarihin her döneminde canlı olmuştur. Bu canlılığın sebebi, topraklarının bereketinde ve önemli ticaret merkezlerini birbirine bağlayan coğrafi konumunda aranmalıdır. Adana'nın kent nüfusu büyük oranda göçmenler, gayrimüslimler ve Türkmenlerden oluşmuştur. Ekonomik faaliyetler ise tarım, yol gelirleri ve ticaret üzerinden şekillenmiştir. Bugüne gelen, Tuz Hanı, Adana Bedesteni, Gön Hanı, Misis Kervansarayı ve Kurtkulağı Kervansarayı dikkate alındığında

Adana her zaman dışardan gelen ciddi bir nüfusa da ev sahipliği yapmıştır. Burada bahsettiğimiz ticari hareketlilik ise Tarihi Adana'nın merkezi Tepebağ'da Ramazanoğulları Çarşısı'nda yoğunlaşmıştır.

15. Yüzyılda yapılan Ramazanoğulları çarşısı sekiz kapılı mimari yapısıyla da oldukça farklıdır. Kapıların açıldığı mevkiler şunlardır:

1. kapı; Güneyde, Ramazanağa Mahallesi Mescidi'ne giden umumi yola açılır,
2. kapı; Güneyde, Baytemur Mescidi'ne giden yola açılır,
3. kapı; Güneyde, Baytemur Mescidi'nden Ağba tarafına giden yola açılır,
4. kapı; Güneyde, Baytemur Mahallesi'nden Silahtar Hüseyin, Cafer Bey, Tomik İbrahim ve Şeyh İlyas mülklerine giden yola açılır,
5. kapı; Batıda, Eski Cami'ye giden yola açılır,
6. kapı; Kuzeyde, Sofu Mescidi'ne giden yola açılır,

7. kapı; Kuzeyde, Pamuk Hanı ile Yeni Hamam (Çarşı Hamamı) arasından Kadı Mescidi'ne giden yola açılır, 8. kapı; Doğuda, Halil Bey ve Mustafa Bey evlerinin karşısına giden yola açılır (Saban, 170-171).

"Sekiz Kapılı Çarşı" olarak da geçen bugünkü Büyüksaat civarında, Ali Münif Yeğenağa caddesinde bulunan Ramazanoğulları Çarşısı Hem tarihi Adana'nın merkezinde olması hem de sekiz kapısının Adana'nın dört bir tarafına açılması dolayısıyla stratejik bir noktaya inşa edilmiştir. Üstelik Ramazanoğulları Çarşısı bir süre sonra sadece ticaret yapılan bir yer değil, Ramazanoğulları Külliyesi, Ramazanoğulları Konağı, Ulu Cami ve bugünkü Büyük Saat Kulesi'ni de içine alacak şekilde bir kültür merkezi konumuna gelmiştir.

Bahsi geçen bu bölge, tarihi kültür ve ticaret merkezi bağlamı merkeze alınarak bugün Adana'nın en önemli imgelerini oluşturmuşlardır. Dolayısıyla Adana'da

ticaret çevresinde gelişen kültürün, teşkilatın, ahiliğin izleri bu bölgede sürülmelidir.

18. yüzyıla kadar diğer Anadolu şehirlerinde olduğu gibi Adana'da da esnafılar kendi seçtikleri bir ahinin önderliğinde teşkilatlanmışlardır. Adana'da her türlü hizmetin esnaf teşkilatı tarafından yerine getirilmesine olanak tanıyan bu sistemde esnafılar, teşkilatlarına ve geleneklerine bağlı, sorunlarını kendi aralarında çözdükleri, devlete ve birbirlerine karşı sorumluluk yüklendikleri, mesleklerini ve birliklerini korudukları anlaşılmaktadır (Yörük, 2011: 175-204).

İbn Battûta âhileri tanıtırken işe "ahiyeye" kelimesinin anlamından başlayarak, bu kelimenin Arapça (kardeş) anlamına gelen "ah" kelimesine mütekellim ya'sı eklenerek "ahi" (kardeşim) şekline geldiğini söyler (Parmaksızoğlu, 1971: 7, Anadolu, 1991: 59). Ahi hem kardeşinin hem misafirinin, bulunduğu bölgenin çıkarını koruyan demektir. Bu bakımdan ahiler dönemlerinin en önemli kültür taşıyıcıları olarak da okunmalıdır. Ahi, vicdanını kendi üzerine gözcü koyan adamdır. Helalinden kazanan, yerine ve yeterince harcayan, ölçü tartı ehli olan, yararlı şeyler üreten ve yardım edendir (Soykut, 1971: 89, Anadolu, 1991: 60).

Adana'da da ticaret ahlakı bu prensipler bağlamında ahilik üzerinden yapılmış ve tarih boyunca yaşatılmıştır. Bugünkü Adana esnafı da devraldığı kültürel mirasın değerinin farkında olarak ve onu yaşayan mirasın bir parçası haline getirerek korumaktadır. Her yıl ahilik haftası Adana'da birkaç güne yayılan bir dizi etkinliklerle kutlanmakta, yılın ahisi seçilerek

“Ahi hem kardeşinin hem misafirinin, bulunduğu bölgenin çıkarını koruyan demektir. Bu bakımdan ahiler dönemlerinin en önemli kültür taşıyıcıları olarak da okunmalıdır Ahi, vicdanını kendi üzerine gözcü koyan adamdır. Helalinden kazanan, yerine ve yeterince harcayan, ölçü tartı ehli olan, yararlı şeyler üreten ve yardım edendir (Soykut, 1971: 89, Anadol, 1991: 60).”

“ahilik geleneği” sembolik olarak devam ettirilmektedir.

Günümüzün yerel kültürlerinin en büyük tehdidi olan kitle kültürünün ve popüler kültürün tektipleştirici yapısı yerel kültürleri koruma konusunda pek çok kültür politikası oluşturmuştur. Bunlardan en fazla bilineni UNESCO’nun Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi’dir.

Sözleşmede “...Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar” (URL-4) olarak tanımlanan somut olmayan kültürel miras kültürü yaşatarak korumayı amaçlar. Adana’da da çarşı kültürü ve ahilik büyük oranda yaşayan mirasın bir parçası olarak korunmaktadır. Bu yönüyle Adana, bugün modern görünümüyle tarihi dokusunu sentezlemeyi başarmış, tarihini kültürel belleğinin en önemli yapı taşı olarak kabul etmiş ve yaşatmış bir kenttir. Tarihi olarak derin bir kültüre

sahip olmak yetmez onu yaşatabilmek, geleceği bu kültürel yapı üzerinden inşa edebilmek, bu yolla da nesiller arası aktarımı doğal bir süreç olarak gerçekleştirmek gerekmektedir.

Bugün ahilik doğrudan tarihi bağlamına denk düşecek şekilde yaşayan bir sistem olmasa da Adana esnafı tarafından her yıl ahiliğin sembolik anlamı çoğaltılarak günümüz esnaf kültürünü zenginleştirecek şekilde kullanılmaktadır. Ahilik cübbesini giyen her esnaf aldığı sorumluluğun farkında olarak ahilik geleneğini temsil etmektedir. Şehir merkezinde yapılan etkinlikler ve kutlamalar halkı da ayrıca bu heyecana dahil etmektedir. Tüm bu yönleriyle ahilik Adanalının yaşatarak sahip çıktığı önemli bir kültürel mirastır.

KAYNAKÇA

Altantaş, Meryem, (2019), İbn Battûta’ya Göre Anadolu Şehirlerinde Siyasî, Dinî, İlmî, İktisadî ve İktisadî Hayat, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Anadol, Cemal, (1991), Türk- İslam Medeniyetinde Ahilik

Kültürü ve Fütüvvetnâmeler, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara.

Falay, Nilhat, 19. Yüzyılda Adana’nın Sosyoekonomik Yapısında Gerçekleşen Değişimler, İATSS 2/2. 43-65.

Saban, Duygu, F. (2006), XVI. Yüzyılda Adana Kentinin Fiziksel Yapısına Dair Bulgular, ÇÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15/3 (Arkeoloji Özel Sayısı),161-182.

Taş, Kenan Ziya, (1998), 18. Yüzyılın Son Çeyreğinde Adana Şehri, OTAM, 367-387

Yörük, Saim, (2011), XVIII. Yüzyılın İlk Yansında Adana Kazası (1700-1750), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.

İnternet Kaynakları

URL-1: İl. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri: Adana Pazaryeri <http://nekistanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/90411---0099.jpg>

URL-2: İl. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri: Adana Taş Köprü: <http://nekistanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/90567---0139.jpg>

URL-3: Adana’da Ahilik Kutlamaları: https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fimgrosetta.mynet.com.tr%2Ffile%2F9734419%2F9734419-728xauto.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.mynet.com%2Fadana-da-ahilik-haftasi-kutlamasi-180104069897&tbnid=M2-NzGFSDerTGM&vet=12ahUKEWjIncjXqTsAhUM_RoKHdn7CSOQM-ygbegUIARDHAQ..i&docid=JQDFIz7qkVVOK-M&w=728&h=482&q=adana-da%20ahilik%20haftas%C4%B1%20kutlamalar%C4%B1&safe=active&ved=2ahUKEWjIncjXqTsAhUM_RoKHdn7CSOQM-ygbegUIARDHAQ

URL-4: Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/03/20060311-2-1.pdf>

ÇOCUK ve GENÇ EĞİTİMİ BAKIMINDAN FÜTÜVVETNAMELER

Prof.Dr.Ali YAKICI

İnsanların yüzlerce yıl bir toplum ya da millet olarak bir arada yaşamalarında etkili olan hukuki düzenlemelerin yanı sıra yasanın etkisinin görülemeyeceği ama insanların zaman zaman yasadan daha çok değer vereceği ve itibar edeceği toplumsal oluşum ve düzenlemeler vardır. Bu tür toplumsal oluşum, düzenleme ve değerlerden biri de Ahiliktir. Ahilik Türklerin sosyal, siyasal, kültürel, hukuki, ticari, dini ve ahlaki hayatında düzenleyici ve yaptırımcı gücünden dolayı önemli bir yere ve etkiye sahiptir. İnsanlar üzerinde toplumsal etkiye sahip kurum, kuruluş ve örgütlerin kendi ilkelerini, uyulması gereken kuralları, yasa ve tüzüklerini belirleyen kitapları vardır. Ahilik ilke ve kurallarını belirleyen kitaplar ise Fütüvvetnamelerdir.

“Fütüvvetnâme nedir” sorusuna en kısa ve öz cevaplardan biri, bu konuda akademik bir çalışma yapan ve bir doktora tezi hazırlayan Ali Torun’a aittir: “Fütüvvet erbabının âdab ve erkânını, fütüvvet şartlarını anlatan mensur, kısmen de

manzum eserlere fütüvvetnâme denir.” (Torun, 1998: 41).

Fütüvvetnameler, Fütüvvet ehlinin Ahiliğe adım attığı ilk günden itibaren hayatının sonuna kadar uzanan ömür çizgisini düzenleyen eserlerdir. Fütüvvetnamelerin konusu insandır. Fütüvvetnameler, insanın var oluşuyla alakalı olarak “nasıllı, niçinli” bir dizi soruya cevap arar. Fütüvvetnameler ayrıca insanın ebedi var oluşu için gerekli hayat nizamını da teklif eder. Bundan dolayıdır ki halkbilim, tarih, sosyoloji, iktisat, ilahiyat, tıp gibi pek çok bilim alanını ilgilendiren bilgileri de fütüvvetnamelerde bulmak mümkündür. Bu kadar geniş bir sahayı ilgilendiren fütüvvetnameleri bilim adamları dini-tasavvufi edebiyat türlerinden biri olarak da kabul etmektedir (Torun, 1996: 163).

Fütüvvetnamelerin çok eski çağlardan başlayarak âlim ve erdemli kişilerin güvenin tesisi ve toplum düzeninin sağlanması için ileri sürdüğü ve formülleştiği görüş, düşünce ve öğütlerin formüleş-

tirilmiş şekilleri olduklarını ifade eden Cemal Anadol, bu husustaki görüş ve düşüncelerini şöyle tamamlamaktadır:

“Böylece yüzyılların tecrübe ve süzgecinden geçe geçe olgun ve ahlaklı kişilik kuralları halinde formülleştirilen bu fütüvvetnameler, 13. Yüzyıldan başlayarak örgütlenmiş başka topluluklar tarafından yönetmelik veya tüzük olarak kullanılmaya başlanmıştır. Fütüvvetnamelerin amacı da topluma iyi yurttaş, ahlaklı kişi yetiştirmek olduğundan aynı doğrultudaki kurumların, fütüvvetnamelerin ana ilkelerini alıp kendi yapı özelliklerine ait kuralları da ekleyerek yeni tipte tüzük ya da yönetmelikler meydana getirmişlerdir.”(Anadol, 1991: 14-15).

Bu bakımdan fütüvvetnameler, Ahilerin yaşama tarzlarına yön veren bilgi ve kuralları ihtiva eden, bir başka söyleyişle esnaf teşkilatlarının iç tüzükleri hüviyetinde olan eserler olarak kabul edilmektedir. Hepsi birer fütüvvet ehli olan Ahilerin mekânlarında, yani esnaf ocaklarında okudukları bu eserlerle şekillenen günlük

yaşayışları ile sosyal hayatları hakkında bilgi edinilebilecek temel kaynaklardır (Şeker, 1996: 145).

Kütüphanelerde yazarı ve yazılış tarihi belli olmayan yüzlerce el yazması fütüvvetname bulunmaktadır. Yazarı ve yazılış tarihi belli olan ve şu an için bilinen ilk Türkçe fütüvvetname Burgazi’ye aittir. 13. yüzyılın ortalarında yazıldığı tahmin edilen bu fütüvvetnamenin yazılma sebebi olarak kitabın müellifi Burgazi şunları söylemektedir: “Gördüm ki Fütüvvet kapısında oturan Ahilerde Fütüvvet kitabı yok kim bileler, öğreneler, güçleri yettikçe, ellerinden geldikçe dutalar. Bazısında kim vardır muhtasar yaza yaza metruk eylediler. Pes Allah taala bînihayet kereminden fütüvvet ilmin beyan kılam.” (Torun, 1998: 45).

Yüzyıllara göre diğer Türkçe mensur fütüvvetnamelerden belirgin olanları şunlardır: Şeyh Seyyid Hüseyin Fütüvvetnamesi (15. yy), Radavi Fütüvvetnamesi (16. yy), Hâce-i Can Ali Fütüvvetnamesi

(16-17. yy). Manzum fütüvvetnamelerden belirgin olanları ise; Şeyh Eşref bin Ahmet Fütüvvetnamesi (14. yy) ile Esrar Dede Fütüvvetnamesi (18. yy) olarak belirtilebilir. (Torun, 1998: 49-57). Günümüzde Latin harfli günümüz Türk alfabesine aktarılarak yayımlanan 15. yüzyıla ait bir diğer manzum fütüvvetname ise Tarsuslu Dâ’î’ye aittir (Köksal, 2019).

Fütüvvetnamelerin temel amacı, Ahilik müessesesi içinde yer alan hedef kitleyle o kitlenin içinde bulunduğu toplumun diğer bireylerini eğitmektir. Zaten Ahiliğin temel amaçlarından biri de “toplumu kendi yapısı ve kendi düşünce sistemi içinde şekillendirmek, benimsediği normları topluma telkin etmektir. Amaç, toplumu meydana getiren bütün katmanlara mensup insanları; sanatkâr, esnaf, müderris, öğretmen, kadı, hatip hatta emir ve hükümdarları da eğitmek, insanın hiçbir zaman kendi nefsinin üstün tutmadan halka hizmet etmeyi ve yararlı olmayı sağlamaktır. Asıl amaç ise; toplumun katmanları arasındaki dengenin

korunmasını sağlamak, kişiyi eğitim ve öğretim yoluyla üretici kılmak ve nihayet iyi ahlakla donatılmış bir toplum yaratmaktır (Anadol, 1991: 63-64; Yücel, 1999: 316).

Ahilerin eğitim-öğretim faaliyetlerini “örgün, yaygın ve algın” eğitim olmak üzere üç yöntemle gerçekleştirdikleri görülmektedir. Örgün ve yaygın eğitim günümüzde de önemini korumaktadır. Algın eğitimin amacı ise; resmi ve resmi olmayan bütün kurumların devreye girmesi, toplumdaki diğer kurumları etkilemesi ve toplumun prensiplerine göre kişilere davranış özelliği kazandırmasıdır. Bu durum da göstermektedir ki; Ahiliğin amaçları toplumun genel istek ve temayüllerine göre belirlenmektedir (Yücel, 1999: 317).

Fütüvvetnameler, Ahilerin örgün, yaygın ve algın eğitimine yönelik bütün ilke, bilgi ve kabullere sayfaları arasında yer vermektedir. Ahiliğin önemli işlevlerinden biri olan eğitim-öğretim faaliyetleri

günümüzde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Millî Eğitim Temel Kanunu (1973) Türk millî eğitiminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeleri, eğitim sisteminin temel yapısını, devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümleri barındırmaktadır. Bununla birlikte 19 Haziran 1986 tarih ve 3308 numaralı Mesleki Eğitim Kanunu ile mesleki eğitime ilişkin esaslar düzenlenmiş, çırak, kalfa ve ustaların yetiştirilme esasları belirlenmiştir.

Ahilik kurumunda sistemli bir şekilde gerçekleştirilen mesleki eğitim bugün MEB bünyesinde bulunan Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ve yaygın mesleki eğitim ile açık öğretim kurumlarını kapsayan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olan okul ve kurumlar; Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri ve Mesleki Eğitim Merkezleridir. Bu okul ve kurumlar, ulusal ve uluslararası mesleki yeterliliğe, mesleki ahlak ve değerlere sahip üretken, girişimci, yenilikçi iş gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde dört yıl boyunca mesleki eğitim gören öğrenciler bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerin yanında genel bilgi ve kültür dersleri de görmektedir. Bu öğrenciler lise öğrenimlerini tamamladıklarında yükseköğretim kurumlarına gidebilme hakkına sahip olmaktadır.

Mesleki Eğitim Merkezleri, esnaf ve sanatkarların çırak ihtiyacının karşılanması, öğrencilerin Ahilik kültüründen gelen usta çırak ilişkisi ve iş başı eğitimi ile usta olarak yetiştirilmesini amaçlamaktadır. Mesleki Eğitim Merkezlerine kalfalık ve ustalık eğitimi almak üzere devam eden öğrenciler, 10. sınıftan itibaren her ders yılı sonunda yılsonu beceri sınavına alınmaktadır. 11. sınıfın sonunda girilen beceri sınavı ile kalfalık, 12. sınıfın so-

nunda girilen beceri sınavı ile de ustalık hakkı kazanan öğrenciler, istekleri doğrultusunda fark derslerini tamamlayıp diploma alarak yükseköğretime gidebilmeye hakkına sahip olmaktadır (Karaahmet Üçüncü, 2019: 34-35; MEB, 2018b: 24). Görüldüğü kadıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yurt genelindeki bütün okullar dikkate alındığında; az sayıdaki okulunda, mesleki ve teknik eğitime yönelik öğrenci yetiştiren liselerde, Ahilik ilkelerinden hareketle kısmen fütüvvet ehlinin yetişmesindeki etkili yöntem ve tekniklerden biri olan çırak-kalfa-usta temelli bir eğitim verildiği görülmektedir. Yöntem bakımından benzerlik olmakla birlikte beceriye yönelik olarak uygulanan bu durum, moral olarak da desteklenmedikçe Ahilik hedeflerine ulaşmak çok zordur. Bunun içindir ki, bir çırağın kalfa olurken, kalfanın ustalık belgesi alırken, ustanın ise işyerini açıp üretim ya da ticarî alış-verişe başladıktan sonra Ahilik ilkelerine uyma, helal kazanç, emeğe ve ekmeğe saygı, üretim ve tüketimde doğruluk ve dürüstlüğü ön planda tutma, büyüklere saygıda, küçüklerine sevgide kusur etmeme gibi ilke ve davranış biçimlerinin bellek ve vicdanlarına yerleşmiş olması gerekir. Böyle bir moral desteği almamış, sadece beceri anlamında yetişmiş olan meslek erbabı ürettiği malda hileli, az ya da kötü malzeme kullanır, esnaf malını fahiş fiyatla satar ya da stokçuluk yapar, işveren işçisinin emeğinin karşılığını vermez, inşaatçı inşaatını yaparken çürük ya da eksik demir ve çimento kullanır, savcı doğruyu savunmaz, hakim doğru karar vermez, öğretmen hakkıyla ders anlatmaz, imam ve vaiz dinin emrettiklerine mugayir hareketlerde bulunur, böylece insanlar arasında bir güvensizlik, huzursuzluk ortamı doğar, bu durum topluma huzursuzluk verir, toplumun huzursuzluğu devletin zayıflamasına, devletin zayıflaması ise insanların çaresizliğine, kargaşaya ve sonunda ülkenin ayakta kalma mücadelesinde yenik düşmesine sebep olur. Bunların çok azı yabancı ülke vatandaşı olmakla birlikte büyük çoğunluğu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır. Eğer bütün

çocuklara ve gençlere, etkili araç-gereç ve yöntemlerle Ahilik değerleri aileden başlayarak ortaokul ve liselerde verilmemiş olsaydı; haksız kazanç sağlamanın affedilmeyecek suç ve günahlardan olduğunu bilecekler, doğruluk, dürüstlük ve helal kazanç vicdanlarına ve belleklerine yerleştirilmiş/ yerleşmiş olacaktı. Böylece dinlerin eşref-i mahlukat olarak nitelendirilen insana yanlış yapmaları, onları kandırmaları, örgün ve özellikle de e-ticaret yoluyla onları soymaları, onların sırtından vurgun vurmaları, para kazanmaları söz konusu olmazdı.

“

Günümüzde özellikle e-ticarette ciddi kandırmaca ve aldatmacalara tanık olunmaktadır. Sahte markalarla insanları yanıltan, resimde gösterdiği ya da özelliklerini sıraladığı malların aksi özelliklerde insan sağlığı için son derece zararlı malları gönderen ya da kredi kartından parası alındığı için hiç mal göndermeyen, tüketiciyi kandırarak zor durumda bırakan yüzlerce alış-veriş sitesi bulunmaktadır. Sanal ortamda oldukları için belirli bir vurgundan sonra sitelerini kapatarak kayıplara karıştıkları için bu tür sitelere adli takip de yapılamamaktadır.

”

Eğitim bakımından hiçbir şey için geç kalınmış değildir. Ahilik ilkelerine uygun yöntem, teknik ve vasıtalarla çocukların ve gençlerin eğitimine sunulabilirse geleceğin Türkiye’sinin ticaret başta olmak üzere her bakımdan insanların birbirine güvendiği müreffeh bir ülke olacağından kimsenin şüphesi olmamalıdır.

Moral olarak Ahilik ilkeleriyle donatılmış bile olsalar bir ülkenin yönetiminde, iş ve meslek hayatının düzenlenmesinde, kalkınmasına ve geleceğe atılacak imzalar konusunda yetkili kılınmasında, inşaatta, sanayide, üretim, tüketim, örgün ticaret

ve e-ticarette mesleki ve teknik liseden mezun olanların oranı çok düşüktür. Çok büyük oran diğer ortaokul ve liselerden mezun toplum bireyleri tarafından yürütülmektedir. Ülke yönetiminde, ülkenin kalkınması, gelişmesi, hukukunun belirlenmesi vd. konularda çok büyük orana sahip olan bireylerin ortaokul ve lise dönemindeki eğitim ve öğretimlerinde de Ahiliği tanımaları, belleklerine ve vicdanlarına Ahilik kurallarının yerleştirilmesi önem kazanmaktadır. Bu durum ise, Ahilik kültürünün ortaokul ve lise aynını yapmadan bütün okullarda verilmesinin önemli olduğunu göstermektedir. Mesleki ve teknik eğitim veren okullar dışındaki diğer okullarda aynı Ahilik dersi/ seçmeli dersi olmasa bile özellikle sosyal alanlardaki müfredatlar doğrultusunda hazırlanmış olan ders kitaplarına Ahilik vurgusu yapan metin, anlatı ve kıssalar yerleştirilebilir.

Fütüvvetnamelerde, müfredata uygun olarak hazırlanan/ hazırlanacak ders kitaplarında yer verilebilecek çok sayıda anlatı, fıkra ve kıssa bulunmaktadır.

“

- 1.Esnaflın müşteriye davranış biçimi ve sabrı üzerine anlatılanlar
- 2.Tüketicinin üreticiye hakkını zamanında vermesi üzerine anlatılanlar
- 3.Tüketici hakkına saygı gösterilmesi konusunda anlatılanlar
- 4.Diğer esnaflın zarar görmemesi için yapılan fedakârlık üzerine anlatılanlar
- 5.Üretimde verilen sözü zamanında yerine getirme üzerine anlatılanlar
- 6.Stokçulara karşı gösterilen tepki üzerine anlatılanlar
- 7.İşçi hakkının önemi üzerine anlatılanlar (Yakıcı, 1999:289-294).

”

II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumunda sunulan “Günümüz Ticaret Etiğinin Oluşmasında Fütüvvetnamelerden Yararlanma Yöntemleri” adlı bildiride, fütüvvetnamelerde yer alan bu kıssalardan bazıları şu alt başlıklar altında verilmiştir: Tüketici hakkına saygı gösterilmesi üzerine anlatılan kıssalardan biri şöyledir: “Yunus bin Ubeyd adında bir ticaret erbabı vardı. Bunun bir de mağazası vardı. Dikilmiş kaftan satardı. Kaftanlar iki cins kumaştandı. Bir cins kumaştan olan kaftanın fiyatı yüz akçe, diğer cins kumaştan yapılan kaftanın fiyatı iki yüz akçe idi. Bir gün Yunus bin Ubeyd namaz kılmak için camiye gitti. Dükkâna kardeşinin oğlunu bıraktı. Bu arada bir Arap geldi, kaftan istedi. Oğlan fiyatı iki yüz akçe olan kaftanı müşteriye dört yüz akçeye sattı.

Arap pazardan çıkıp giderken namazını kılıp dükkânına gitmekte olan Yunus bin Ubeyd Araba seslendi. Arap’ın elindeki kaftanın kendilerine ait olduğunu anlamıştı. Arap’a kaftanı kaç akçeye aldığını sordu. Arap da “dört yüz akçeye aldım” cevabını verdi. Bunu üzerine Yunus Arap’a; “Seni aldatmışlar. Bunun değeri iki yüz akçedir” dedi. Arap; “biz de bu kaftanın değeri beş yüz akçedir” dedi. Bunun üzerine Yunus; “ din dünyaya malından daha yeğdir” dedi. Kaftanı Arap’ın elinden aldı, birlikte dükkâna geldiler. Kardeşinin oğluna kızdı ve dedi ki: “Sen Tanrı’dan korkmayıp, utanmayıp iki yüz akçe değeri olan kaftanı neden dört yüz akçeye verdin dedi. Kardeşinin oğlu da Yunus’a; “kendi nızasıyla o fiyata verdim” dedi. Bunun üzerine Yunus şunları söyledi: “Tutalım ki kendinin nızası oldu. Senin insaflın nerde kaldı? Eğer kaftanı kendin alsaydın bu pahaya alır mıydın?” Kardeşinin oğlunun “hayır” demesi üzerine Yunus; “kendi nefesine reva görmediğini başkaları için neden reva görürsün?” dedi ve Arap’ın iki yüz akçesini geri verdi.” Yakıcı, 1999: 291-292).

Fütüvvetnamelerin özelliklerinin başında eğitici yönleri gelmektedir. Fütüvvetnamelerin yazıldıkları dönemde öncelikli olarak Ahileri ama daha geniş bir açıdan

bakıldığında toplumu eğitmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu bakımdan fütüvvetnameler, özelde hedef kitlesi olan Ahilerin, genelde ise toplumun sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve dini bakımdan eğitimini gerçekleştirmede yararlanılan temel eğitim kaynakları olarak nitelendirilebilir. Dün hedef kitlesine yönelik temel eğitim kaynakları olarak görevini yerine getiren fütüvvetnamelerden günümüzde de çocuk ve gençlerin toplum değerlerini tanıma ve onlara saygılı olmada, özellikle ticaret etiğinin oluşmasında ve ekonomik hayatta dair doğru ve dürüst olarak yetişmelerinde yararlanılabilir. Bunun için, öncelikli olarak Türkçe fütüvvetnamelerin günümüz Türkçesine aktarılması, çocuklara ve gençlere yönelik olarak çıkarımlarda bulunarak bunların hedef kitlenin anlayacağı bir dil ve doğru araç ve gereçlerle çocuk ve gençlere ulaştırılması gerekmektedir. Bunun için temel eğitim kurumları olan ortaokul ve lise öğrencilerinin müfredat programına yönelik olarak hazırlanan kitaplarda fütüvvetnamelerden seçilecek eğitici kıssa ve fıkralara da yer verilmesi yerinde ve faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

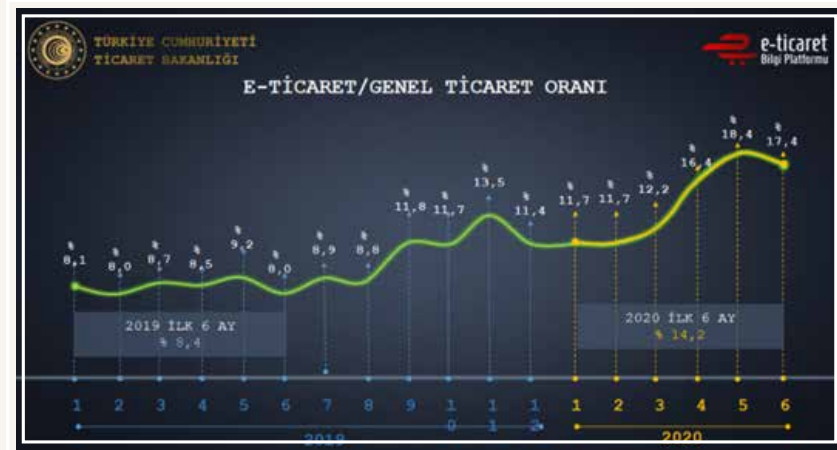
- Anadol, Cemal (1991), *Türk-İslam Medeniyetinde Ahilik Kültürü ve Fütüvvetnameler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karaahmet Üçüncü, Çağla (2019), *Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Mesleki Eğitim Veren Liselerdeki Öğrencilerin Ahilik Kültürüne Bakışı: Trabzon Örneği*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- MEB (2018b), *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü*, meb.gov.tr.
- Şeker, Mehmet (1996), “XV. Yüzyılda Kaleme Alınan “Muh-tasar Fütüvvet-nâme”ye Göre Devrinin Sosyal Hayatına Bakış”, *I.Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyum Bildirileri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s.145-155.
- Tarsusulu Dâ’î (2019), *Manzum Fütüvvetnâme*, (Haz. Fatih Köksal), Ankara: TÜBA Yayınları.
- Torun, Ali (1998), *Türk Edebiyatında Türkçe Fütüvvet-nâmeler*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Torun, Ali (1996), “Muhtevaları ve Kaynakları İtibanyla Fütüvvet-nâmeler”, *I.Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyum Bildirileri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s.163-169.
- Yakıcı, Ali (1999), “Günümüz Ticaret Etiğinin Oluşmasında Fütüvvetnamelerden Yararlanma Yöntemleri” II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, s.289-294.
- Yücel, Ayşe (1999), “Ahilikte Eğitim ve Amaçları”, *II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, s.315-320

COVID-19 SÜRECİNDE TİCARET ALIŞKANLIKLARINDA YAŞANAN DEĞİŞMELER

Serhat SÜMER
Ticaret Uzmanı

2019 yılının son aylarında ilk vakaların görüldüğü Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve COVID-19 olarak adlandırılan Koronavirüs salgını kısa sürede tüm Dünya'ya etkisi altına aldı. Bunun sonucu olarak 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi ilan edilmiştir. Aynı tarihte 114 ülkede yaklaşık 118 bin vaka tespit edilmiş olup, hayatını kaybeden kişi sayısı ise yaklaşık 4 bin 300 olarak açıklanmıştır. 2020 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla tüm dünyaya yayılan virüs sonucunda vaka sayısı 33 milyonu vefat eden kişi sayısı ise 1 milyonu geçmiştir.

Hastalığın kolaylıkla yayılabilmesi ve henüz etkin bir tedavi yöntemi geliştirilememesinden dolayı ülkeler hastalıkla mücadele için seyahat kısıtlamalarından sokağa çıkma yasağına kadar gündelik hayatı doğrudan etkileyecek birçok sıkı tedbirler uygulamışlardır. Ülkemizde ise ilk vakanın görüldüğü 11 Mart 2020

tarihinden sonra okullarda eğitime ara verilmesi, sokağa çıkma yasağı ve belirli sektörlerdeki ticari işletmelerin kapatılmasına kadar birçok tedbir alınmıştır.

Alınan tedbirler sonucunda hemen hemen tüm sektörler olumsuz etkilenmiştir. Özellikle perakende sektöründe yüz yüze yapılan geleneksel alışveriş bu

süreçte büyük bir sektöre uğrarken tüketiciler alışveriş tercihlerini online satış yapan platformlardan yana kullanmaya başlamışlardır.

2020 yılı itibarıyla Türkiye nüfusunun yaklaşık %75'inin internet kullanıcısı olmasının yanı sıra pandemi döneminden önce Türkiye'de 16-64 yaşları arasın-

da bulunan internet kullanıcılarının %63'ünün ayda en az bir kez online platformlardan alışveriş yaptığı belirtilmektedir. (Digital 2020: Global Digital Overview)

Son yıllarda gerek ürün çeşitliliği gerekse de fiyat avantajları gibi başlıca nedenlerle mevcut olan geleneksel ticaretin e-ticarete olan dönüşümü, pandemi süresince tüketicilerin "temassız" alışverişe yönelmesi nedeniyle de oldukça yüksek seviyelere çıkmıştır. 2019'un ilk altı ayında e-ticaretin genel ticarete oranı %8,4 iken 2020'nin ilk altı ayında bu oran %14,2'ye yükselmiştir.

Son yıllarda birçok insan için olmazsa olmaz olarak görülen e-ticaret, Koronavirüs şoku ile ticarete bakış açısı en muhafazakâr olan kişilerin bile kafa-

birçok işletme e-ticaret ortamında boy göstermeye başlamıştır. (Güven, 2020) Bunun bir sonucu olarak Türkiye'de 2019'un ilk altı ayında 55,9 Milyar TL olan e-ticaret hacmi 2020'nin ilk altı ayında %64 artarak 91,7 Milyar TL seviyesine yükselmiştir.

Aynı tarih aralığında e-ticaret üzerinden yapılan siparişler ise 558,7 milyondan %52,3 artış göstererek 850,7 milyon adete yükselmiştir.

Pandemi etkisiyle tüketicilerin alışveriş tercihlerinin değişmesinin yanı sıra ticarete konu olan ürün gruplarında da büyük değişimler gözlemlenmektedir. Kısıtlamaların en yoğun olduğu 2020 yılının Mart, Nisan Mayıs ayları ile 2019'un aynı dönemi karşılaştırıldığında gıda-market alışverişlerinin %420, temizlik ürünlerinin içinde olduğu kimyasalların %169 oranında daha fazla talep edildiği görülmektedir. Tüketicilerin bu taleplerinin bir sonucu olarak da neredeyse bütün market zincirleri ve birçok önemli e-ticaret platformu market ihtiyaçları başlıca olmak üzere günlük ihtiyaçların karşılanabilmesi için aynı gün teslimat yöntemini kullanmaya başladılar.

Dünya tarihinde yaşanan en büyük salgın hastalıklar arasına giren "COVID-19" sonrasında insanların yaşamını etkileyen pek çok alanda büyük değişiklikler olmuştur. Meydana gelen bu değişimden en fazla etkilenen alanların başında "ticaret alışkanlıkları" gelmektedir. Elektronik ortamda gerçekleştirilen ticaret çok daha önemli bir konu haline gelmiştir. Pandemi etkisiyle daha da hızlı bir şekilde gerçekleşen tüketici tercihlerindeki değişiklik pandemi sonrasında da "yeni normal" olarak aynı şekilde devam edeceği öngörülmektedir.

Değişim ve dönüşümlerini yeni ticaret anlayışına uygun bir şekilde gerçekleştiren işletmeler ticari faaliyetlerini sür-

dürebiliyorken bu değişime ayak uyduramayan işletmeler ciddi gelir kaybına uğramaktadırlar.

Ticaret Bakanlığı e-ticaret Bilgi Platformu verilerine göre e-ticarete kayıtlı işletmelerin yüzde 84'ünün tüccar ve sanayici, yüzde 16'sının ise esnaf işletmesi olduğu görülmektedir. Sayıları iki milyona ulaşan esnaf ve sanatkârlar ekonomimizin en temel yapı taşlarından birisidir.

Günümüzde esnaf ve sanatkârlar, küreselleşmeden kaynaklanan yüksek rekabete ayak uyduramama, yeterli sermayeye sahip olmama, değişen tüketici tercihlerine hızlı cevap verememe, yenilikçilik ve teknoloji kapasitelerinin ye-

tersiz olması ile bilgi teknolojileri kullanımının yetersiz olması gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Büyük işletmeler karşısında rekabet güçleri azalan perakende sektöründe faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâr işletmeleri için e-ticaret yapmak artık çok daha fazla önem arz etmektedir.

Esnaf ve sanatkârların e-ticaret içerisindeki oranının az olmasına rağmen e-ticaret'in ve buna bağlı olarak dijitalleşmenin bu denli arttığı son yıllarda bu alanlara yapılacak her türlü yatırımın hiçbir zaman geç yapılmış bir hamle olarak değerlendirilmemesi gerekmele beraber bu yatırımların geri dönüşlerinin çok kısa

sürede olacağı gerçeği de unutulmamalıdır. Pandemi süreci her ne kadar insanlık tarihi için pek çok açıdan büyük bir 'kriz' olarak kabul edilse de normalleşme sürecinde önemli olan bu krizin doğurduğu fırsatlardan yararlanabilmektir. Her ne kadar esnaf ve sanatkârlar büyük işletmeler karşısında bazı konularda dezavantajlı olsa da karar alma ve uygulama süreçlerinin daha esnek ve kısa olmasından kaynaklı değişikliklere daha çabuk adapte olabilirler.

Salgın döneminde gıda-market alışverişlerinin 4 kattan daha fazla bir artış göstermesi, sayısı 200 bine yaklaşan bakkal esnafı için büyük bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde tüketicilerin mağazadan yaptıkları alışverişlerin azalmasının bir sonucu olarak kıyafet alışverişleri de çoğunlukla artık online platformlardan yapılmaktadır. Bu durum hazır giyim sektöründe faaliyet gösteren esnafların vakit kaybetmeden e-ticaret ile tanışmaları için büyük bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

Esnaf ve sanatkârların e-ticarete girmeleri kadar önemli olan başka bir konu ise online platformlarda varlıklarını devam ettirebilmeleridir. Tüketiciler tercihlerini yaparken sadece ürün özelliklerini değil satış sonrasında karşılaşabileceği durumları da göz önüne alarak tercihlerini yapmaktadırlar.

Tüketicilerin 'gönül rahatlığıyla' online platformlardan alışveriş yapabilmelerinin en önemli nedenlerinden bir tanesi de tüketicilerin sahip olduğu haklardır. Bu nedenle esnaf ve sanatkârlar da sadece satış esnasında değil satış sonrasında da vereceği kaliteli hizmet ile daha fazla tüketici bağlılığı oluşturarak e-ticaret ortamında süreklilik kazanabilirler.

Bu bağlamda, esnaf ve sanatkârlarımızın e-ticaret içinde paylarının artırılmasına yönelik Ticaret Bakanlığınca pek çok çalışma yürütülmektedir. Şimdiye kadar esnaf ve sanatkârların e-ticaret işlem hacmindeki payının artırılması amacıyla 15 ilde e-ticaret ve ihracat eğitim programları düzenlenmiştir.

Ayrıca Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT) ile Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü arasında imzalanan bir protokol ile esnaf ve sanatkârlara; belirli miktar sipariş üzerinde ücretsiz kargo desteği, ek ücret bedeli olmadan kapıda ödeme, ücretsiz kargo paketi, 22 ülkeye PTT güvencesinde e-ihracat imkânı, epttvm.com ile eş zamanlı yurtdışına satış, ücretsiz çeviri desteği ile kargo ve gümrük masrafı ödemedi ürünlerin yurtdışına satılması gibi çok önemli avantajlar sağlanmıştır.

Gerçekleştirilen bu protokol ile Anadolu'da üretim yapan küçük bir esnaf ve sanatkâr işletmesi bile ürünlerini kolaylıkla online ortamlarda pazarlama imkanına kavuşmuştur. Bunun yanı sıra karmaşık işlemler olmadan da e-ihracat yaparak ülke ekonomisine de katkı sağlanmaktadır.

Değişmeyen tek olgunun değişim olduğu gerçeğiyle yeniliklere uyum sağlamak için gösterilen çabalar her zaman daha olumlu çıktılar ile sonuçlanmaktadır. Geleneksel ticaret anlayışının hızla değiştiği günümüzde bu değişime ayak uydurabilen ticari işletmeler, hem kısa vadede hem de uzun vadede kazanan taraf olmakla beraber gerek ülkemizdeki ekonomik çarkların dönmesi gerekse de bireysel olarak işletmelerin devamlılığı için önemli bir mesafe katedeceklerdir.

Bu sayede ortaya çıkan kazan-kazan durumu ile gelecekte yapılacak büyük yatırımların da önünü rahatlıkla açabileceklerdir.

KAYNAKÇA:

Dr. Hüseyin GÜVEN, "COVID-19 Pandemik Krizi Sürecinde E-Ticarette Meydana Gelen Değişimler" <http://www.eticaret.gov.tr/istatistikler>
<https://www.eticaret.gov.tr/haberler/10039/detay>
 "Digital 2020: Global Digital Overview" <https://datareportal.com/reports/digital-2020-global-digital-overview>

"Esnaf ve sanatkârlar sadece satış esnasında değil satış sonrasında da vereceği kaliteli hizmet ile daha fazla tüketici bağlılığı oluşturarak e-ticaret ortamında süreklilik kazanabilirler."

Ombudsmanlık Kurumunun Tarihsel Gelişimine Ahilik Kültürünün Etkileri

Kamil TÜRKMEN
Ticaret Uzmanı

Geçmişten günümüze, bireyin devlete ve kamu hizmeti veren kurumlara karşı korunması, kamu hizmetinin hakkaniyet ölçülerine göre verilmesinin kontrolü ve denetimi ile bireyin mağdur duruma düştüğünde adalet ölçüleri ekseninde hakkını arayabileceği, idare ile birey arasında arabulucu işlevi gören kurumların varlığına ihtiyaç duyulmuştur. Ülkemizde bu görevi 29 Haziran 2012 tarih ve 28338 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile “Kamu Denetçisi” olarak yerine getirilmektedir.

Avrupa ülkelerinde ise “Ombudsman” ismi altında uzun yıllar önce oluşturulmuştur. Ombudsman kelimesi İsveç kökenli olup “arabulucu” anlamına gelen ‘ombuds’ ve “kişi” anlamına gelen ‘man’ kelimelerinden oluşmuş “Vekil”, “Temsilci”, “Arabulucu” anlamına gelmektedir. Günümüzde gelişmiş ülkelerin hepsinde var olan Ombudsmanlık, TDK’ya göre;

“kamu denetçisi” anlamı taşımaktadır. Ombudsman (Kamu Denetçisi), kamu hizmetlerinin işleyişini bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizmasıyla denetleyen, gelen şikâyetleri insan merkezli bir adalet anlayışıyla sorunları çözmekle görevlendirilmiş, yeterli liyakata sahip, güvenilir ve bağımsız bir otoritedir.

Ombudsmanlık ilk kez İsveç Kralı XII. Charles’ın (Demirbaş Şarıl olarak da bilinen) Rus savaşı nedeniyle Osmanlı Devleti’ne sığındığı dönemde, 26 Ekim 1713 tarihinde Edirne’den ülkesine gönderdiği talimatla İsveç’te kurulmuştur. Bu süreçte kralın Osmanlı Devleti topraklarında bulunması, kökeninin de Selçuklu ve Osmanlı Devletleri dönemi Türk-İslam devlet uygulamalarına dayandığı hususu, uluslararası alanda kabul gören bilimsel çalışmalar tarafından da dile getirilmektedir. İsveç Kralı iki yılını Bender şehrinde, üç buçuk yılını da Edirne eyaletinde olmak üzere Türk topraklarında yaklaşık

altı yıl yaşamış olup Dimetoka, Serez, Debre, Üsküp, Filibe gibi Ahilik Teşkilatının yaygın olduğu şehirlerini dolaşmış, yazdığı mektuplarda kendisine misafir değil sanki ülkesindeymiş gibi davranıldığını anlatmıştır. Osmanlı devlet anlayışında adalet, oldukça önemli bir yere sahip olup tarihi kayıtlardan da anlaşıldığı gibi Kral, Osmanlı Devleti’nin idari yapısını, halkla devlet arasındaki ilişkilerini bizzat halkın içine girerek onlarla sohbet ederek öğrenmiştir.

Döneme bakıldığında; Ombudsmanlık “Fütüvvet Teşkilatı”, “Ahilik Teşkilatı”, “Kadı”, “Muhtesiplik”, “Divan-ı Mezalim”, “Divan-ı Hümayun” adı verilen ve vatandaşların şikâyetlerinin de ele alındığı bir danışma meclisi niteliğinde görev yapan bu kurumlardan esinlendiği bilinmektedir. Ombudsmanlığın kökeni olarak değerlendirilebilecek Ahilik dışında sayılan kurumlar resmi ya da yarı resmi yapıda olup devleti temsil etmektedirler. Bu ku-

rumların temsilcilerinin kısaca tanımlandığımızda farklar ve benzerlikler ortaya çıkacaktır.

Kadı, hukuk işlerine bakan idari mahkeme konumundadır. Osmanlı Devleti’nde kaza adı verilen yerleşim yerlerine belli bir süre için merkezi yönetim tarafından atamış, görev bölgesindeki şer’i ve idari yargıdan tek başına sorumlu olan ayrıca mülki idare amiri konumundaki kamu görevlisidir. Muhtesip, modern anlamda belediyelerde denetim hizmetine bakan zabıta teşkilatının Osmanlı dönemindeki adıdır.

Türk İslam Devletlerinde bir şikâyet mekanizması, bir yüksek mahkeme görevi gören Divan-ı Mezalim kurumu ise Osmanlı Devleti döneminde Divân-ı Hümayun adını alarak teşkilatlanmıştır. Temelde Ombudsmanlık kurumuna diğer örneklerle göre daha yakın bir uygulama biçimi olarak görülmektedir. İşleyişine

baktığımızda halkın şikâyetlerini doğru- dan padişaha veya onun adına karar alma yetkisine sahip olan Divân-ı Hümayun’a sunabilmesi ve bu yolla sonuç alabilmesi imkânı bulunmaktaydı. Görüldüğü üzere kısaca tanımlanan kurumlar resmi devlet kurumu olup denetleme, yargılama ve şikâyetleri dinleme ve sonuçlandırma imkanları sağlamaktadır. Ahilik ise bağımsız bir yapıda olup devlet ile halk arasında ya da halkın kendi aralarında (ticari ve sosyal konular) çıkan sorunlara arabuluculuk yapmaktadır. Makalede Ombudsmanlığın kökenine etkisi açısından Ahilik kurumuna ilişkin açıklamalara yer verilmiş bahsi geçen diğer kurumlarla ilgili ayrıntılara değinilmemiştir.

Ahilik, bilindiği üzere Türk kültür ve medeniyet değerleri, İslam Ahlakı ve bu bağlamda fütüvvet öğretileri ile hemhal olmuş ahlaklı, kurallı ticaret hayatını önceleyen bir mesleki örgütlenme biçimi olarak 13. Yüzyılda kendisi de debbağlık

(deri işleme sanatı) mesleği ile iştigal olan Ahi Evran-ı Veli öncülüğünde Anadolu’da kuruldu.

Ahilik teşkilatı ilk bakışta bir esnaf, sanatkâr birliği, meslek örgütlenmesi gibi bilirse de aslında sanatlarını icra ederken, ürünlerini satarken, sosyal hayata katılırken referans aldıkları değerlerin, ahlaki, siyasi, iktisadi, felsefi ilke ve duyguların vücut bulmuş halidir. Teşkilatın üyeleri içerisinde kadınların, müderrislerin, devlet adamlarının, askeri görevlilerin de olduğu; ahilerin toplumun bütün kesimlerini kucakladığı bilinmektedir.

“ Ahilik teşkilatının yapısı üzerinden bağlantı kurmak gerekirse; Ahilik, bir sivil toplum örgütü olarak devlet ile halk arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde arabulucu rolünü üstlenmek, kurum ve kuruluşlar arasında güvene dayalı ilişkileri kuvvetlendirmek, halkın dert ve şikâyetlerini dinleyip çözüm bulmakla da görevli bağımsız bir kurumdur. ”

Türk-İslam kültür tarihinin önemli bir ögesi olan Anadolu'nun vatanlaşmasında ve Osmanlı Devleti'nin kurulmasında da büyük rol oynayan bir yapı olarak sosyal ve ekonomik ilişkilerin düzenlenmesinde etkili, dinî, kültürel, askeri boyutları da olan bir sistem olarak tarif edilebilir. Ahilik Teşkilatı, toplum içerisinde düzenleyici, yol gösterici bir nevi dengeleyici konumda bulunan, ahlaki ve etik kuralların gelişmesinde önemli etkiler yaratmıştır.

İsveç Kralı Demirbaş Şar'ın ombudsmanlık kurumunun temellerini atarken, Osmanlı topraklarında kaldığı sürede gözlemleme imkânı bulduğu kadılık kurumu ve ahilik teşkilatından etkilendiği görüşleri yaygındır. Ticari ve sosyal hayat içerisinde geniş yer bulan Ahilik teşkilatı, hem kendi denetimini yapıp sorunları yaşanmadan çözen ya da şikâyetleri tarafsız, adil ve etkin bir şekilde çözüme kavuşturan yapısı nedeniyle Ombuds-

manlık görevi görmektedir. Ahilik teşkilatının yapısı üzerinden bağlantı kurmak gerekirse; Ahilik, bir sivil toplum örgütü olarak devlet ile halk arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde arabulucu rolünü üstlenmek, kurum ve kuruluşlar arasında güvene dayalı ilişkileri kuvvetlendirmek, halkın dert ve şikâyetlerini dinleyip çözüm bulmakla da görevli bağımsız bir kurumdur.

Yetkin, bağımsız ve adil olan ve demokratik usulle seçilen Ahi Babaları; reisleri bulundukları bütün esnaf teşekküllerinin sistemli şekilde çalışmasını temin eder, şikâyetleri çözümler, gerekirse devlete iletir ve hatta kadıya intikal eden davalarda alınan kararları adaletsiz olması halinde görüşü ile bir üst merciye başvuruda bulunabilirdi.

Kararlarında hukuka ve hakkaniyet kaidelerine uyan, yerindelik denetimi yapan taraf tutmayan kişilerdir. Bu özellikleri ile

Ahi Babalar "Ara Bulucu, Vekil, Hakem" vasıfları ile hareket etmeleri sebebi ile çağdaş Ombudsman görevini görmektedir. Şikâyetlerin aracısız iletilmesi, rüşvet, dolandırıcılık, adam kayırma, kalitesiz üretim, eksik tartma gibi her türlü haksız tutuma karşı vatandaşın hakkının korunması sağlama noktasında önemli bir görevi yerine getirmektedir.

Ahilik Teşkilatı esasında bir meslek kuruluşu işlevi görse de toplumu her anlamda etkileyen devletin yanından duran temelinde güzel ahlakın yer aldığı yaşayan bir organizasyon olarak bireyin hakkını gözetmiştir. Osmanlı Devleti'nde ve öncesinde bireye verilen önemli haklardan birisi olan şikâyet hakkı, devlet ve toplum yapısının temel dinamiklerinden birisini oluşturmaktaydı. Bu hak, halkın kendi içerisinde ya da idareyle yani devlete karşı yaşadığı adaletsizlik ya da mağduriyetin giderilmesi gayesi farklı kurumlar vasıtasıyla getirilmeye çalışılmıştır.

Bu açıdan bakıldığında, nefisle mücadele, kendine topluma vakfetme, işinde ve sözünde doğru olma, din ve mezhep farkı gözetmeksizin bütün insanlara sevgi gösterme, adaletli olma, haksızlıklara karşı gelme, sözünde durma gibi ideal toplumun yaşatılması adına gerekli olan ilkelerden oluşan Fütüvvet adı verilen öğretileri kendine referans alan Ahilik Teşkilatı, adalet ve etik ilkeler üzerine faaliyet ve eylemlerde bulunma girişimi, Ahilik ve ombudsman arasında önemli bir bağ kurmaktadır.

Sonuç olarak, Ombudsmanlık bireyi devlet karşısında ön plana çıkaran, devlet merkezli kamu yönetimi anlayışından, birey merkezli kamu anlayışını hâkim kılan bir anlayıştır.

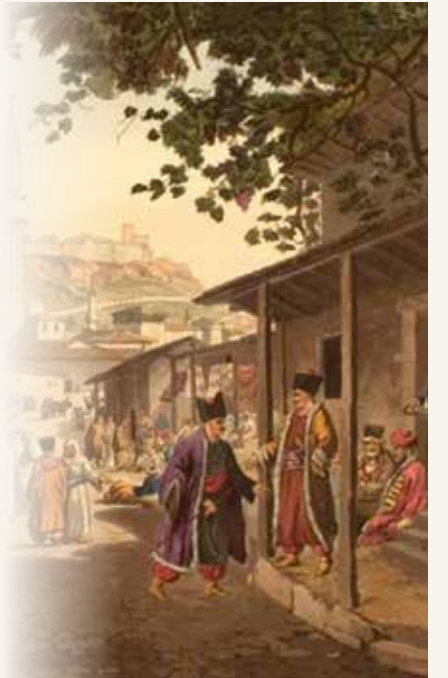
Ahilik teşkilatı da esnafın, müşterinin haklarını koruduğu kadar bireyi devlet karşısında güçlendiren bir işlev de üstlenmiştir. Bu düşünce, Osmanlı Devle-

ti'nin manevi kurucusu âlim ve Ahi Şeyhi olan Şeyh Edebalı Osman Gazi'ye verdiği insanı yaşat ki, devlet yaşasın" öğüdü ile birey ve devlet arasındaki temel ilkeyi belirlemiş; devlet geleneği de tamamen bu ilke üzerine şekillenmiştir.

KAYNAKÇA

ÇALIŞKAN, Mahmut, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Türkiye Örneği, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın- 2013
DEMİR, Galip, "Hukuk Devletinde Ombudsmanın Rolü" Semineri <https://www.ahilik.net/hukuk-devletinde-ombudsmanin-rolu/> (Erişim tarihi: 06.09.2020).
DOĞAN, Kadir Caner, "Ahilik Teşkilatı, Ombudsman ve Etik İlişkisi", Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, Bahar-2015 Cilt: 4 Sayı: 7
Kamu Denetçiliği Kurumu, "6. Yılında Ombudsmanlığın Dünü, Bugünü, Yanni" Sempozyum Raporu, <https://www.ombudsman.gov.tr/kdk-pdf/alti-yilinda-kdk.pdf> (Erişim tarihi: 02.09.2020).
Kamu Denetçiliği Kurumu "I. Uluslararası Kamu Denetçiliği(Ombudsmanlık) Sempozyumu" <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/pdf/kdk-sempozyum-1.pdf> (Erişim tarihi: 06.09.2020).
KÖKSAL, Mustafa, Ombudsman: "Kamu Hakemi", Ankara: Işık Eğitim Kültür Yayınları.
KÖKSAL, Mustafa, "Ahilik Kültürünün Dünü ve Bugünü", Ankara: Kırşehir Belediyesi Eğitim Kültür Daire Başkanlığı Yayınları.

SÜREKLİ, Nilüfer Canat, "Kamu Yönetiminin Denetlenmesinin Bir Aracı Olarak Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumu, Çin, Hindistan ve Türkiye'deki Uygulamaları", Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora Tezi, Konya 2016
6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu

Kooperatifler ve Sürdürülebilir Kalkınma

Arda ÖZÇAĞLAR
Ticaret Uzmanı

GİRİŞ

Kooperatiflerin diğer işletmelerden en önemli farkı hem ekonomik hem de sosyal yönden faaliyet göstermeleridir. Kooperatifler, özellikle sosyal yönden ortaklarına ve toplumun yararına projeler üretmektedir. Bu kapsamda kooperatifler, sürdürülebilir kalkınma konusunda hem dünyada hem de ülkemizde çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir. Bu faaliyetler, kooperatifçilik ilkeleri arasında yer alan toplumsal sorumluluk ilkesine açısından iyi örnekler oluşturmaktadır. Bu çalışmada kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınmaya olan katkıları incelenmiştir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

1987 yılında, Bruntland Komisyonu tarafından yayımlanan "Our Common Future" raporunda ekonomik kalkınma ile

çevresel istikrarın sağlanması arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişkinin de sürdürülebilir kalkınmanın temel yapı taşı olduğunu belirttiştir. Raporda, ilk kez sürdürülebilir kalkınmanın tanımı yapılmıştır. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma; gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama olanaklarını ellerinden almadan şimdiki neslin ihtiyaçlarının karşılanması olarak tanımlanmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmada karar alma süreci kalkınmanın uzun dönemde sağlanması için ekonomik, çevresel ve sosyal etkenlerin bir arada değerlendirilmesini gerektirmektedir (Emas,2015).

2000 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen "Binyıl Kalkınma Hedefleri" bildirisinde 2015 yılına kadar BM'ye üye devletler tarafından yerine getirilmesi gereken 8 hedef bu-

lunmaktadır. Bu hedefler, aşırı yoksulluğun azaltılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, evrensel ilköğretimin gerçekleştirilmesi, çocuk ölümlerinin azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi başlıklarından oluşmaktadır.

BM'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri 2015 raporuna göre, belirlenen 8 hedefin büyük çoğunluğu bazı eksikliklere rağmen büyük oranda gerçekleştirilmiştir (UN, 2015).

BM'nin üye devletleri, 2015 yılında "Binyıl Kalkınma Hedeflerini"nin devamı niteliğinde olan Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde, 2030 yılına kadar yoksulluğu azaltmak, eşitsizlik ve adaletsizlikle mücadele, ekonomik büyüme, enerji, sürdürülebilir tüketim ve üretim, sanayileşme ve iklim değişikliği ile ilgili konuları içeren 17 hedefi kabul etmiştir. (UN,2015).

BM, sürdürülebilir kalkınmanın kooperatifler aracılığıyla olacağını vurgulamaktadır. Tüm dünyada 1 Milyar ortağa sahip olan kooperatif hareketi BM'nin kalkınma hedeflerine ulaşmasında en büyük aracı kuruluş olarak görülmektedir.

Bu kapsamda, BM tarafından 2014 yılı Kooperatifler Günü'nün teması "Kooperatif İşletmeler Herkes İçin Sürdürülebilir Kalkınma Sağlar" olarak belirlenmiştir.

DÜNYA ÖRNEKLERİYLE KOOPERATİFLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Kooperatifler, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleşmesinde büyük öneme sahip işletmelerdir. 2015'te Uluslararası Kooperatif Aliansı (ICA) ve Dünya Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yayımlanan raporda sürdürülebilir kalkınmanın 12 hedefi belirlenmiştir. Bu hedefler: açlıkla mücadele, kadın-erkek eşitliği, hayat

boyu öğrenme ve kaliteli eğitim, sağlıklı bireyler, gıda güvenliği ve iyi beslenme, su kaynaklarının eşit dağıtılması, sürdürülebilir güvenli enerji, iş imkânlarının yaratılması ve adil kalkınma, doğal kaynakların sürdürülebilirliği, iyi yönetim ve verimli kurumlar, istikrarlı ve barışçıl toplumlar ve küresel finansal sistemlerin istikrarı olarak belirlenmiştir.

Kooperatifler tüm dünyada açlıkla mücadelede görev alan önemli teşebbüsler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede kooperatifler, ortaklarına ekonomik fırsatlar sağlamakta, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarını karşılamakta ve yoksulların hayatlarını devam ettirebilmesi için gerekli önlemleri alan kuruluşlardır. Özellikle açlık seviyesinin yüksek olduğu Afrika ülkelerinde tarımsal kooperatifler açlıkla mücadelede önemli rol oynayan işletmelerdir. Örneğin, Tanzan-

ya'da bulunan süt ve kahve gibi alanlarda faaliyet gösteren kooperatiflerin ürünlerinin pazarlamasından elde edilen gelir kooperatif ortaklarının çocuklarının eğitiminde kullanılmakta, Mısır'da 4 milyon çiftçi tarım satış kooperatifleri aracılığıyla pazarlanan ürünlerinden gelir ile yaşamı devam ettirmekte ve Etiyopya'da yaklaşık 1 milyon çiftçi gelirlerini tarımsal kooperatifler aracılığıyla sağlamaktadır (ILO, 2015).

Kooperatifler, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına da yönelik faaliyet gösteren kuruluşlardır. Örneğin: Japonya'da tüketim kooperatiflerinin ortaklarının %95'lik kısmını kadınlar oluşturmaktadır. Son yıllarda Afrika'da bulunan kooperatiflere ortak olan kadın sayısında da artışlar göze çarpmaktadır. Örneğin, Tanzanya'da bulunan finansal kooperatiflere üye olan kadın ortak sayısı %43'lere ulaşmıştır.

Kooperatifler, sürdürülebilir enerji için de anahtar kuruluşlardır. Bu kapsamda enerjiye erişim, enerji verimliliği ve enerji atıklarının önlenmesi gibi konularda kooperatifler önemli görevler üstlenmişlerdir. Özellikle, yenilebilir enerji kaynakları olan güneş ve rüzgâr enerjisi alanında faaliyet gösteren enerji kooperatifleri dünyanın her yerinde bulunmaktadır. Örneğin, ABD'nin kırsal yerleşim alanlarında elektriğin büyük bir kısmı enerji kooperatifleri tarafından üretilmektedir. ABD'nin genelinde ise enerji kooperatifleri ülkenin %42'sine enerji dağıtımı yapmaktadırlar.

Kooperatifler, istihdam yaratma ve adil kalkınma konusunda da faaliyet yürüten önemli kuruluşlar arasında sayılmaktadır. ICA'nın verilerine göre kooperatifler 100 milyondan fazla kişiye istihdam imkânı sağlamaktadır.

“Sürdürülebilir kalkınma geleceğin banş politikasıdır.
Dr. Klaus TOPFER

Kooperatifler, gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasında meydana gelen ticaret açığının kapanmasında da önemli roller üstlenmişlerdir.

Bu kapsamda kooperatifler gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasında serbest ticaret ve diğer alternatif ticaret imkânları aracılığıyla bu açığın kapanmasına yardımcı olmaktadır.

Serbest ticaret anlaşmaları çerçevesinde gelişmemiş güney ülkelerinde bulunan kooperatifler tarafından ihraç edilen kahve, çay, kakao, şeker, bal, muz, şarap ve çiçek gibi tarım ürünleri gelişmiş ku-

zey ülkeleri arasında bir köprü kurmaktadır. Örneğin Gana'da faaliyet gösteren “Kuapa Kokoo” çok amaçlı kooperatifi 50 bin çiftçi ortağı ve 1650 kooperatifi ile ülkenin kakao üretiminin %10'na sahiptir. Aynı zamanda bu kooperatif, uluslararası pazar standartlarda kabul edilmiş kakao üretmeye başlamış ve hatta İngiltere'de kakao çekirdeği alımı yapan bir şirket kurmuştur.

Kooperatifler, iyi yönetim sistemlerine sahip işletmelerdir. Öncelikle, kooperatifler ortakları tarafından yönetilen demokratik oluşumlardır. Kooperatif işletmelerin demokratik işletmeler olduğunun en önemli kanıtı bir ortak bir oy sistemidir. Bu nedenle, kooperatiflerin tamamen ortaklarının alacağı kararlar doğrultusunda yönetildiği bilinmektedir. İyi yönetim denilince akla gelen açıklık, sorumluluk, hesap verilebilirlik, hukuka uygunluk ve çalışanların ihtiyaçlarına karşılık verme gibi kavramlar kooperatiflerin de özellikleri arasında sayılmaktadır. Her yıl şirketlerin vergilerinin zamanında ödenip ödenmediği ve vergi kaçırmanın en az olduğu işletmelerin sıralamasını yapan Fair Tax Mark (FTM) kuruluşunun son yıllarda açıkladığı listelerde kooperatif işletmelerin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Bibby, 2014). Ayrıca, kooperatifler iyi yönetim prensipleri altında faaliyet gösterirken sadece ekonomik değil sosyal yönden de girişimlerde bulunmaktadır. Örneğin, İngiltere'de faaliyet gösteren perakende kooperatif hareketi ilk günlerinden beri hem ekonomik hem de sosyal yönden çalışmalar yürütmektedir. Kooperatiflere yönelik vaka çalışması yapan ILO COOP AFRICA teknik ekibi, kooperatif genel kurulları, seçilmiş yönetim kurulu üyeleri, kooperatif temsilcileri ve kooperatif içerisinde farklı alanlarda oluşturulmuş komiteleri karar alırken aralarında daha az çatışma yaşandığını tespit etmiştir (Wanyama,2008: 25).

TÜRKİYE ÖRNEKLERİYLE KOOPERATİFLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Türkiye'de faaliyet gösteren kooperatifler, sürdürülebilir kalkınmaya destek olacak projeler üretmektedir. Ülkemizde, kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasında sayılan iyi yönetim, kadın-erkek eşitliği, doğal kaynakların sürdürülebilirliği gibi konulara yönelik faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir (ILO,2015).

Kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden iyi yönetim çerçevesinde tarım satış kooperatifleri ve birliklerinde bazı gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Bu kapsamda, 2012 yılında hazırlanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın (TÜKOSEP) altıncı maddesine “Kooperatiflerde kurumsal ve profesyonel yönetim kapasitesinin artırılacaktır” hedefi eklenmiştir. Bu hedef çerçevesinde Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve Anasözleşmelerine kurumsal yönetim anlayışına uygun değişiklikler yapılmıştır.

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında kooperatiflerin de rolü bulunmaktadır. Bu kapsamda, kadın iş gücünün ekonomiye kazandırılması, kadınların sosyal ve kültürel faaliyetlerinin geliştirilmesi, korunması ve desteklenmesi amacıyla “Kadın Kooperatifi” anasözleşmesi hazırlanmıştır (GTB,2014). Ayrıca, TÜKOSEP'in faaliyetleri arasında “Kadınlarımızın girişimcilik kabiliyetlerinin artırılması ve ekonomide bir aktör olarak yer almasının sağlanması için kooperatifler çatısı altında örgütlenmeleri yönünde çalışmalar bulunulacaktır.” maddesi bulunmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın temel hedefleri arasında bulunan doğal kaynakların

sürdürülebilirliği konusunda ülkemiz kooperatiflerinin önemli projeleri ve faaliyetleri bulunmaktadır. Söz konusu proje ve faaliyetlere aşağıda yer verilmiştir.

Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (MARMARABİRLİK), zeytin atıklarından enerji üretimi sağlayacak olan projeyi TUBİTAK'ında desteği ile faaliyet geçirmiştir. Proje kapsamında, 500kg/saat kapasiteli enerji tesisinden yılda 2 milyon kilowat saat elektrik enerjisi üretilmektedir. Ayrıca, elektrik enerjisi üretilirken ortaya çıkan atık ısı ile zeytin karasuyu buharlaştırılarak antılmaktadır. Böylece, hem işletmenin karasuyunu bertaraf etmesi için yaptığı harcama son bulmakta hem de atık sular antabilirlik çalışmaları kapsamında doğaya temiz olarak verilmektedir. Ayrıca, MARMARABİRLİK Uludağ Üniversitesi ile ortaklaşa yürüttüğü proje kapsamında zeytin bu dama atıkları ve organik hayvan gübresinden oluşan organik gübre üretimi gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Bu proje ile çevreye zarar vermeden toprak için son derece yararlı olan organik gübrenin üretilerek olup kimyasal gübrenin çevreye vermiş olduğu zarar en az indirilecektir.

Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (TRAKYABİRLİK), ayçiçeğin işlenmesi sonucunda ayrılan kabuğu buhar santralinde yüksek verimli kabuk kazanlarında yakarak tesisinin enerji ihtiyacının bir kısmını karşılamaktadır. Ayçiçeği kabuğunun ısı değeri 4.000-4.100 Kcal civarında olup yerli kömürün ısı değeri ile eşdeğer enerji verdiği bilinmektedir (Davash,2016).

Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği ile ILB Helios Enerji arasında 2.500 çiftçi ortağın katılımıyla güneş enerjisi santrali kurulumu konusunda mutabakat imzalanmıştır. Üç aşamadan oluşan proje

kapsamında ilk aşamada 500 Mwp, ikinci aşamada 1.000 Mwp ve üçüncü aşamada 1.000 Mwp olmak üzere toplamda 2.500 Mwp gücünde fotovoltaik santral kurulması hedeflenmektedir.

Pancar Ekicileri Kooperatifi Birliği (PAN-KOBİRLİK)'in iştiraki olan Konya Şeker, şeker pancarı, mısır, buğday ve patates gibi bitkilerden biyoetanol üretmektedir. Biyoetanol, araçlarda benzin ve motorin gibi ürünlere harmanlanarak veya direk yakıt olarak kullanılabilir. Biyoetanol kullanımı çevre kirliliğine sebep olan emisyon gazı değerlerinin yüzde 85'e kadar azaltılmasını sağlamaktadır.

“Gün geçtikçe artan enerji ihtiyacı, iyi yönetim eksikliği nedeniyle iflas eden ve yolsuzlukla mücadele eden işletmeler, kadın-erkek eşitsizliği, açlıkla mücadele eden ülkeler ve gelir dağılımındaki adaletsizlik gibi sorunların çözümünde kooperatiflerin önemi katbekat artmaktadır.”

Sedibey Dondurulmuş Patates tesislerinde patates kabuklarından biyogaz enerjisi üretilerek tesisin enerji ihtiyacının yüzde 70'i karşılanmaktadır.

Atık olarak çöpe gidecek olan bitkisel atıkların enerjiye dönüştürülmesi Pankobirlik iştiraki olan Konya Şeker'in verimliliğini arttırırken, şeker pancarını üreticisinin maliyetlerini azaltmakta ve sermayesine katkılar sağlamaktadır (Davash,2016).

SONUÇ

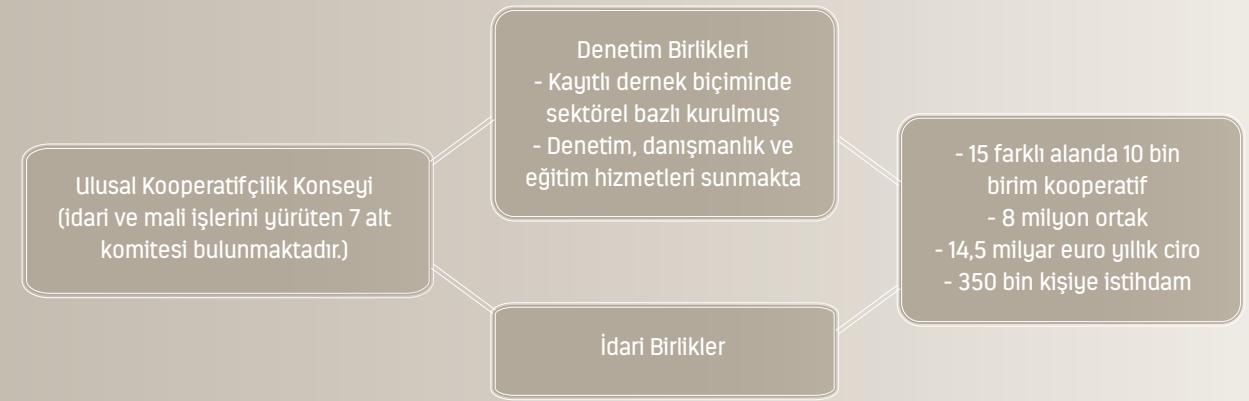
Kooperatifler ülkemizde ve dünyada sürdürülebilir kalkınmaya yönelik çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Özellikle ülkemizde tarımsal alanda faaliyet gösteren kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik proje ve faaliyetleri dünyaya örnek olmaktadır. Gün geçtikçe artan enerji ihtiyacı, iyi yönetim eksikliği nedeniyle iflas eden ve yolsuzlukla mücadele eden işletmeler, kadın-erkek eşitsizliği, açlıkla mücadele eden ülkeler ve gelir dağılımındaki adaletsizlik gibi sorunların çözümünde kooperatiflerin önemi katbekat artmaktadır. Dolayısıyla, geleceğin banş politikası olarak bilinen sürdürülebilir kalkınmanın kooperatifler aracılığıyla gerçekleşmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

- 1) 2012-2016 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (TÜKOSEP).
- 2) Davash,M. 2016. Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Geri Dönüşüm Kooperatifleri Ve Farklı Türdeki Kooperatiflerde Geri Dönüşüm,(Uzmanlık Tezi). Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, Ankara.
- 3) Emas, R.,2015. The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles, Florida International University.
- 4) GTB,2014. Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri.
- 5) ILO,2015. Cooperatives and The Sustainable Development Goals: A contribution to the post-2015 development debate.
- 6) UN,2015. Global Sustainable Development Report.
- 7) Wanyama, F. O. 2008. “The qualitative and quantitative growth of the cooperative movement in Kenya” in Develtere et al, Cooperating out of poverty: The renaissance of the African cooperative movement, (Geneva, ILO), ss. 91-127.

Kooperatiflerde Denetim Birlikleri: Polonya Modeli

Oğuz METE
Ticaret Uzmanı

Şekil 1: Polonya Kooperatiflerinin Yapısı

İşletmelerde (şirketlerde) başarıyı sürrekli hale getirebilmenin en önemli araçlarından biri de etkili denetim sistemlerinin varlığıdır. Ticaret şirketi olan kooperatifler, kuruluşlarından itibaren iç ve dış denetim mekanizmalarına sahiptir (TTK, m. 124).

Kooperatiflerde denetim sistemi, tüm işlem, faaliyet ve hesapların incelenmesi, muhasebe hesaplarında eksiklik, hata olup olmadığının kanun, tüzük, yönetmelik, anasözleşme ile genel kurul kararları doğrultusunda tetkik edilmesi faaliyetini kapsamaktadır (Naneli, 2015, s:73). Bu çalışmada, ilk olarak kooperatifçilik alanında yurtdışı iyi uygulama örneklerinden biri olan Polonya kooperatiflerinin tarihsel gelişimi ve genel görünümünden kısaca bahsedilecek olup, sonrasında Polonya denetim sistemi üzerinde durulacaktır.

TARİHSEL GELİŞİM

Polonya kooperatifçilik hareketinin kökenleri 19. yüzyılda İngiltere ve Almanya'dan esinlenerek kurulan kooperatiflere dayanmaktadır (Matczak, 2012). 1861 yılında Polonya'nın Poznan şehrinde bugünkü anlamda ilk kooperatif bankası Alman Schulze-Delitzsch modeliyle kurulmuştur. Bu hareketi 1869 yılında İngiliz Rochdale modelinden esinlenerek kurulan ilk tüketim kooperatifi izlemiştir. 1890 yılına gelindiğinde ise Alman Raiffeissen modeliyle ilk tarım kredi kooperatifi kurulmuştur.

Polonya'da kooperatifler, 20. yüzyıl başında üretim ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren 3 bin kooperatif ile 1,5 milyon ortağa sahip iken bu sayı Birinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan sorunları ortaklaşa çözmek için kooperatifçilik hareketi büyük bir ivme yakalamış ve 1930 yılında 20 bin kooperatif ile 2 milyon ortağa ulaşmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise devlet kontrolünde çok daha merkezîyetçi bir yapıya bürünmüş-

tür. Soğuk Savaş sonrasında politik ve ekonomik dönüşümün getirdiği değişiklikler nedeniyle kooperatiflerin sayıları %50 oranında azalarak 10 bin rakamına gerilemiş olmasına rağmen ortak sayıları ve ciroları büyük ölçüde artış göstermiştir.

GENEL GÖRÜNÜM

Bugün itibarıyla, 39 milyon kişinin yaşadığı Polonya'da yaklaşık olarak 10 bin kooperatif ve bu kooperatiflerin de 8 milyon ortağı bulunmaktadır. Mevcut durumda, Polonya kooperatifçilik hareketi yıllık 14,5 milyar Euro ciro ile yaklaşık 350 bin kişiye istihdam yaratmaktadır.

15 farklı sektörde faaliyet gösteren kooperatiflerden özellikle yapı, tüketim, ecza, tarım ve işçi kooperatifleri alanlarında başarılı olmuşlardır. Son zamanlarda ortaya çıkan ve ortaklarına çalışma fırsatları sunan yeni bir tür de sosyal kooperatiflerdir. Sosyal kooperatifler; 2006

yılında çıkan kanun sayesinde gelişmeye başlayarak engelli, işsiz ve yardıma ihtiyacı bulunan kişilerin durumlarına göre iş alanları yaratarak ortaklarının toplumla bütünleşmesini sağlamaktadır (Matczak, 2012).

Yapısal olarak değerlendirildiğinde Polonya kooperatifçilik hareketinin en önemli kurumu 540 temsilciden oluşan ve dört yılda bir toplanan Polonya Kooperatifleri Kongresidir. Kongre, Polonya kooperatiflerinin çatı örgütü olan Ulusal Kooperatifçilik Konseyi'nin Genel Kurulu'na üyeler seçmektedir.

Ülkemizdeki kooperatif üst birliklerinden farklı olarak Polonya'da dernek şeklinde kurulmuş denetim birlikleri de bulunmaktadır. Bu denetim birliklerinin çok fazla idari fonksiyonu olmamakla birlikte üye/ortak kooperatiflere rehberlik ve teftiş hizmetleri sunmaktadır.

DENETİM SİSTEMİ

Polonya kooperatifleri Alman kooperatif sistemiyle benzer özellikler taşımaktadır. 1982 yılında yürürlüğe giren Kooperatifler Kanunu denetim sistemini iç ve dış denetim olarak ikiye ayırmaktadır. İç denetim, kooperatif denetim kurulu ile genel kurul tarafından sürekli olarak yapılmaktadır. Dış denetim; kooperatifler denetim birliklerine üye ise denetim birliklerince, üye değilse Ulusal Kooperatifçilik Konseyi müfettişlerince yapılır.

Kooperatiflerde İç Denetim Sistemi

Kooperatiflerde inceleme ve araştırma görevi temel olarak denetim kurullarına verilmiştir. Denetim kurulları Polonya Kooperatifler Kanunu'nun 45. maddesine göre en az 3 üyeden meydana gelmektedir. Denetim kurulu üyelerinin kooperatif ortağı olması zorunludur.

Denetim kurulunun olmadığı kooperatiflerde genel kurul, denetim kurulu gibi incelemeler yaparak iç denetimi gerçekleştirmiş olur. Polonya'da bulunan kooperatiflerin birçoğunda denetim kurulu

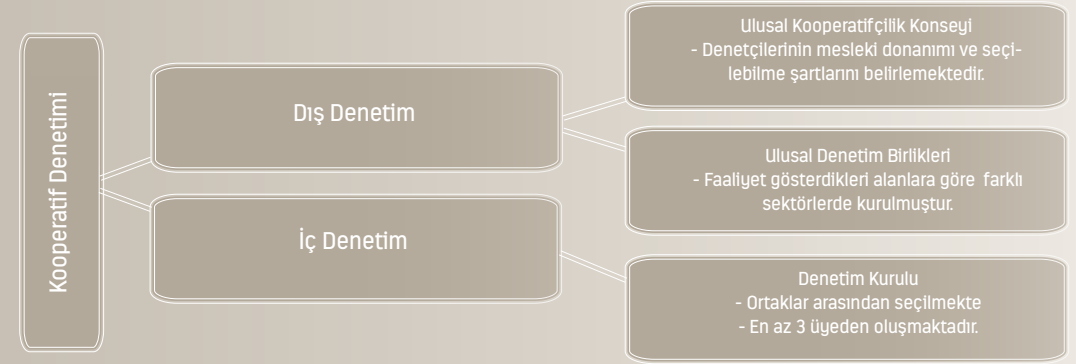
zorunlu organ olmasına rağmen bazı türdeki kooperatiflere küçük ölçekli olmalarından dolayı denetim kurulu istisnası getirilmiştir. Örneğin, Kooperatifler Kanunu'nun 46. maddesine göre 15 kişiden az ortaklı tarımsal üretim kooperatiflerinin denetim kurulu oluşturması isteğe bağlıdır. Ek olarak, Sosyal Kooperatifler Kanunu'nun 7. maddesine göre ise anasözleşmeye hüküm koymak şartıyla 15 kişiden az ortaklı sosyal kooperatiflerde de denetim kurulu isteğe bağlıdır.

Kooperatif iş ve işlemlerini incelemek ve araştırmakla görevli bir diğer organ da genel kuruldur. Kooperatif denetim birliğine üye ise kooperatif genel kurulu; kanun, anasözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu iddia edilen durumlarda ilgili denetim birliğinden kooperatifi denetlemesini talep edebilmektedir.

Kooperatiflerde dış denetim sistemi

Kooperatifler herhangi bir kamu kurumuna veya bakanlığa bağlı olmadıklarından dış denetimleri denetim birlikleri ya da

“ Kooperatif denetiminde başarılı ülkelerinden biri olan Polonya’da denetim birlikleri 1990 yılında kooperatifler kanununda yapılan değişiklik sonucunda ortadan kaldırılan devlet denetiminin yerini almak için kurulmuşlardır. ”

Şekil 2: Polonya Kooperatiflerinin Denetim Yapısı

Ulusal Kooperatifçilik Konseyi tarafından sağlanmaktadır. Bu çerçevede 2009 yılı verilerine göre, ülkedeki kooperatiflerin dış denetim faaliyetlerinin yansı bağlı oldukları denetim birliklerince yürütülmekte olup, diğer yansı da Ulusal Kooperatifçilik Konseyi tarafından yürütülmektedir.

Kooperatiflerin dış denetiminde önemli rol üstlenen denetim birlikleri; kooperatif tüzel kişiliğinden farklı olarak kooperatif gibi şirket şeklinde kurulmamış olup, ilgili kooperatiflerin üyesi olduğu kayıtlı dernek biçiminde örgütlenmiştir. Ülke genelinde çeşitli kooperatif türlerinde 17 adet ulusal denetim birliği ile 44 bölgesel denetim birliği bulunmaktadır. Ulusal ve bölgesel düzeyde kurulan denetim birlikleri işlevlerini yerine getirebilmek için kendilerine bağlı kooperatiflerden yıllık üyelik aidatı ve denetim ücreti toplamaktadır.

Denetim birliklerinin yönetim kurulları, birliklerin kendi içinde oluşturdukları de-

netim kurulu benzeri bir yapı tarafından atanmakta ve bu kurula karşı sorumlu olmaktadır. Denetim birliklerinin yönetim kurullarında sertifikalı mali denetçi bulunabilmektedir.

Kooperatiflerin olağan denetimleri müfettişler tarafından kooperatif faal ise her 3 yılda bir, tasfiye halinde ise her an yapılabilmektedir. Bununla birlikte, kooperatifin veya ortaklarının talep etmesi halinde her zaman tam ya da kısmi inceleme yapılabilmektedir. Söz konusu birlik denetimleri; kooperatif ortaklarının 1/5'inin yazılı talebi ile ayrıca denetim kurulunun veya genel kurulun alacağı karar üzerine de yapılabilmektedir. Bu çerçevede kooperatif denetimleri;

- Kooperatif faaliyetlerinin yasalara uygunluğu,
- Kooperatif iş ve işlemlerinin uluslararası yönetim ve denetim ilkelerine uygunluğu,
- Kooperatif yöneticilerinin görevlerini yerine getirip getirmediği,

- Ortakların, sahip oldukları hak ve yükümlülüklerin incelenmesi,
- Kooperatifin sahip olduğu malların, makinelerin ve teçhizatların yerinde verimli kullanılıp kullanılmadığının araştırılması gibi konuları kapsamaktadır.

Polonya Kooperatifler Kanunu'nun 91. ve 92. maddeleri, müfettişlerin hak ve yükümlülüklerini düzenlemektedir. Buna göre kooperatif yönetimi, kooperatifte inceleme yapan müfettişlere her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdür. Öte yandan, müfettişler de hazırladıkları inceleme raporlarının ilgili kısımlarını kooperatifin genel kurulunda ortakların bilgisine sunmak zorundadırlar.

SONUÇ

Kooperatifçilikte ileri seviyede olan gelişmiş ülkelerde iç denetim olarak kooperatif denetim kurulu üyelerinin yaptığı denetim büyük ölçüde önemini sürdürmektedir. Öte yandan, dış denetim konu-

sunda ise ülkeler bazında farklı uygulamalar bulunmaktadır.

Kooperatif denetiminde başarılı ülkelerinden biri olan Polonya'da denetim birlikleri 1990 yılında kooperatifler kanununda yapılan değişiklik sonucunda ortadan kaldırılan devlet denetiminin yerini almak için kurulmuşlardır. Polonya'da denetim birlikleri sayesinde uygulanan etkili denetim sistemi, kooperatifleri sürdürülebilir hale getirmektedir. Bu doğrultuda, denetim birlikleri modelinin ülkemiz şartlarını da göz önünde bulundurarak ülkemize uyarlanması kooperatifçiliğin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Üst birliklerin yapısı değiştirilerek denetim birlikleri ve idari birlikler şeklinde ikili ayrıma gidilmesi faydalı olacaktır.

Denetim birlikleri kooperatif teftişi, rehberlik, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunarken idari birlikler sadece ticari ve ekonomik hizmetler sunabilecektir. Bu kapsamda, denetim birliklerine katılımın teşvik edilmesi amacıyla birliklere üyelik

avantajlı hale getirilmelidir. Bunun için de denetimden geçen kooperatiflere finans kuruluşlarınca krediye ulaşmada kolaylıklar tanınması, vergi teşvikleri ya da muafiyetler uygulanması gibi kolaylıklar sağlanarak denetim birliğine üyelik cazip hale getirilmelidir.

Sonuç olarak, ülkemizde kooperatif denetim modeli için mevcut iç denetim ve devlet denetiminin devamının yanında çalışma konuları itibarıyla belirlenecek kooperatif ve üst kuruluşlarında, dış denetim seçeneklerinden olan birlik denetiminin yapılması yararlı olacaktır. Böylece mevcut sistemin olumlu yanlarının korunmasının yanında bunu destekleyecek birlik denetimi ile de dış denetimin güç kazanması sağlanacaktır.

Bu çerçevede, etkili ve iyi işleyen denetim sistemi kooperatifler hakkında kamuoyunda oluşan olumsuz algıyı ortadan kaldırarak çok ortaklı ve büyük sermayeli kooperatiflerin ekonomide daha aktif rol oynamalarının yolunu açacaktır.

KAYNAKÇA

- Matczak, P. (2012). *Support for Farmers' Cooperatives; Country Report Poland*. Wageningen: Wageningen UR.
- Naneli, Ö. (2015). *Türk Hukuku'nda Kooperatifler Üzerindeki İlgili Bakanlık Denetimi*. Yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi, Gaziantep.
- Piechowski, A. (2013). "Poland". *International Handbook of Cooperative Law*. CRACOGNA, D., FICI, A. ve HENRY, H. Springer Heidelberg: New York Dordrecht: London. 609-634.
- Türk Ticaret Kanunu, (2012)
- Polonya Kooperatifler Kanunu, (1982)
- Polonya Sosyal Kooperatifler Kanunu, (2006)
- <https://www.housinginternational.coop/co-ops/poland/> Erişim Tarihi: 10.04.2020
- <http://www.zlsp.org.pl/en/about-nauwc> Erişim Tarihi: 11.04.2020
- https://www.environmental-auditing.org/media/3254/eng07pr_fs_cooperationsals.pdf Erişim Tarihi: 15.04.2020

Yapı Kooperatiflerinde Ortakların Mali Yükümlülükleri ve Peşin Bedelle Ortaklık Sorunu

Özdem SATICI TOPRAK
Ticaret Başmüfettişi

GİRİŞ

Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin (ICA) tanımına göre kooperatifler, müşterek ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaç ve istekleri, demokratik olarak kontrol edilen bir işletme yoluyla karşılamak üzere gönüllü olarak bir araya gelen insanların oluşturduğu özerk teşkilatlardır. Ülkemizde kanunen yasak olmayan her türlü amaç için kurulabilen kooperatifler bugün sigortacılıktan konut yapımına, eğitim faaliyetlerinden yolcu taşımacılığına kadar birbirinden farklı birçok sektörde faaliyet göstermektedirler. Bu kurumlardan biri olan ve ülkemizde ilk defa 1934 yılında devlet-belediye işbirliği ile "Bahçelievler Yapı Kooperatifi" kurulmuştur. Yapı kooperatifleri, ortaklarına konut edindirmek amacıyla faaliyet gösteren ve ülkemizde sayıca en yaygın olan kooperatif türüdür. Ancak son yıllarda konut

kredilerindeki faiz ve vade avantajı ile devletin toplu konut üretimindeki çalışmaları nedeniyle özellikle sabit gelirli kişilerin konut edinme tercihleri değişmiş ve yapı kooperatiflerinin konut üretimine katkısı azalmıştır.

Bununla birlikte, bu kooperatiflerin temel geliri ortaklarının genel kurul toplantılarında kararlaştırılan ödentilerden oluşmaktadır.

Ortak ödentileri her kooperatifte çoğunlukla aylık olarak farklı miktarlarda belirlenmekte, bazı hallerde ise kooperatife ait konutlar karşılığında peşin yahut sabit bedelle ortak kaydı yapılmaktadır. Oysa özellikle kooperatifin içinde bulunduğu finansal darboğazı aşmak amacıyla başvuru bu işlem 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun temel ilkeleri arasında sayılan ortaklar arası eşitlik hükümlerine

aykırı bir uygulama olduğu gibi, yasal alt-yapıdan da yoksundur.

YAPI KOOPERATİFLERİNİN TEMEL GELİR KAYNAKLARI

Kâr amaçlı kuruluşlar olmasa da amaçlarına ulaşmak için kooperatiflerin belirli bir mali kaynağa ihtiyacı vardır. Kooperatiflerin gelirleri iç veya dış kaynaklı olabilir. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda yer alan iç finansman kaynakları sermaye, ortak ödentileri, yedek akçeler, dağıtılmayan rısturn ve varsa özel fonlar gibi kalemlerdir. Tüm kooperatif türlerinde kooperatife giren her ortağın en az bir ortaklık payını sermaye olarak kooperatife getirmesi gerekir. Halihazırda bir ortaklık payının değeri 100 TL'den ibaret olup; ortağın bir ortaklık payı için ortaklığa girişte bu tutarı kooperatife ödemesi gerekmektedir. Kooperatif ana sözleş-

mesinde yazılı olmak şartıyla bir ortak birden fazla ortaklık payı edinebileceği için sahip olduğu ortaklık payı arttıkça ortağın kooperatife getirmesi gereken sermaye tutarı da bu ortaklık payı oranında artacaktır. (KK Md.19/1,2)

Ancak, bir ortağın birden fazla pay alması halinde dahi ortaklarca taahhüt edilen sermaye tutarı, miktarından da anlaşılacağı üzere kooperatif amaçlarını karşılamaya yeterli hacimde değildir. Dolayısıyla, sermaye tutan ticaret şirketlerinin aksine, kooperatif amaçları için bir kaynak olmaktan öte, ortağın kooperatife girişini ve ortaklığını işaret eden temsili bir ödeme niteliğindedir.

Sermayenin yetersizliği nedeniyle kooperatifler genel kurul toplantılarında amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik ödentilerle ilgili ödeme planları müzake-

re eder ve ortaklardan aldıkları bu mali kaynaklarla faaliyetlerini sürdürürler.

Yapı kooperatiflerinde amaç konut yapımı olduğundan kooperatif arsasını satın almak yahut kat karşılığı inşaat sözleşmesi ile arsa sahiplerinden imalat karşılığı arsa edinmek yahut da belediyeler gibi yerel idarelerle kentsel dönüşüm benzeri projeler vasıtasıyla tahsis yoluyla temin etmek gibi yollarla konutların yapılacağı zemin elde edilmektedir. Ancak yapı kooperatifleri için en büyük gider kalemini inşaat ve imalatlar için yapılacak harcamalar oluşturmaktadır. Bu amaçla, kooperatif genel kurul toplantılarında çoğunlukla aylık düzenli ödemeler ve bazen de ara ödemeler belirlenmek suretiyle ortaklardan finansman sağlanmakta; geciken ortak aidatlarına faiz uygulanmaktadır. Dolayısıyla, yapı kooperatifleri için en büyük gelir kale-

minin ortaklarından genel kurul kararları doğrultusunda alınan anapara ve faiz ödentileri gibi anaparaya bağlı talii ödemeler olduğunu söylemek mümkündür. Kooperatiflerde diğer iç finansman kalemleri olan yedek akçe ve özel fonlar ise gelir gider farkının olumlu olması halinde ayrılabilen ve kullanımı sınırlı kaynaklar olup, yapı kooperatiflerinde çoğunlukla kayda değer olumlu gelir gider farkı oluşmadığından bu kalemler birer finansman kaynağı olarak değerlendirilememektedir.(KK Md.38,39,40,41) Kooperatiflerde yukarıda sayılan iç kaynaklar haricinde dışardan finansman sağlanması da mümkündür. Tüzel kişi olması sebebiyle kooperatifler de gerçek kişiler gibi muhtelif yollarla borçlandırıci işlemlere girebilir ve bu yolla mali kaynak elde edebilir. (TMK Md.48) Bu bağlamda, yapı kooperatifleri finans kurumlarından kredi temin edebilir.

PEŞİN-SABİT BEDELLİ VEYA İMALAT KARŞILIĞI ORTAKLIK

Genel olarak yapı kooperatiflerinde süreç, yıllık imalat ve inşaat giderleri ile cari giderlerin tahmini bütçeler vasıtasıyla planlanması ve bu tahmini bütçe esas alınarak ortak başına düşen tutarın hesaplanarak genellikle aylık olarak ortaklardan tahsil edilmesi, zaman zaman da ara ödemelerle kurumun fonlanması suretiyle işlemektedir. Ancak bazı yargı kararlarına da yansıdığı üzere kooperatiflerde finansal sıkıntının aşılması yahut ödeme yetersizliği gibi sebeplerle peşin bedelle ortaklık veya sabit bedelle yahut da örneğin kooperatif konutlarının elektrik imalatı karşılığı gibi adlar altında ortaklık kaydı yapılmaktadır.

Ticaret Bakanlığı'nın görüşü de , yapı kooperatifi örnek ana sözleşmesinde yer alan konutların değişik tip ve gruplar şeklinde planlanmasına yönelik hüküm nedeniyle genel kurulda karar alınmak suretiyle sabit veya peşin bedelli ortaklığın mümkün olacağı yönündedir. Bu şekilde ortak olan kişiler kooperatife defaten belirli bir tutar ödeme yapmakta veya kooperatifin imalat kalemlerinden birini yapmak suretiyle kooperatife ortak olmaktadır. Dolayısıyla, kooperatife bu şekilde giren kişiler söz konusu ödeme yahut imalat bedeli dışında kooperatife ödeme yapmamakta ve genel kurulca belirlenen ödentilerden azade tutulmaktadır.

UYGULAMANIN KOOPERATİFLER KANUNU'NDAKİ YERİ VE SAKINCALARI

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda farklı ortaklık grupları belirlenmemiş ve ortakların hak ve yükümlülüklerde eşit ol-

maları esas alınmıştır. (KK Md.23) Anılan yasada, sabit veya peşin bedelle veya benzer ad altında ele alınmış bir ortaklık türü bulunmamaktadır. Ortakların eşitliği, bu yasanın emredici hükümleri arasında yer aldığından ve kanunun emredici düzenlemelerine aykırı tüm karar ve sözleşmeler batıl olduğundan (TMK Md.27/1) kooperatif yönetim kurulu kararları veya genel kurul kararlarının bu ilkeye uygun olması gerekmektedir. Kanımızca, kooperatife peşin veya sabit bedelle yahut da imalat/inşaat karşılığı ortak alımına ilişkin kararın yönetim kurulu veya genel kurulca verilmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Karar içeriği itibarıyla yasanın emredici düzenlemelerine aykırı olması sebebiyle hükümsüz sayılmalıdır.

“Yasal altyapıdan yoksun olması bir yana bu yolla ortaklık kaydı yapılmasının kooperatiflerin yapısına ve amaçlarına da uygun düşmediği düşünülmektedir. Zira kooperatifin diğer ortakları genel kurul toplantılarında karar alındığı sürece belirlenen ödentilere iştirak etmekle yükümlü iken bazı ortakların bu ödemelerden muaf tutulması kooperatif ortakları arasındaki amaç ve faaliyet birliğini zedeleyecektir. Kaldı ki sabit bedelle verilen ortaklık payının reel değeri nasıl belirlenecek; özellikle enflasyonist ekonomilerde, artan inşaat maliyetlerinin yol açacağı dengesizlikler nasıl giderilecektir?”

Kooperatifin düzenli ödeme yapan ortakları ile sabit ödeme yapan ortakların ödentileri birbirine nasıl eşitlenecek; eşitsizliği bertaraf etmek için hangi mekanizmadan yararlanılacaktır?

Aynı şekilde, peşin bedelle ortak olan kişinin ödeme yapmasından sonra kooperatifin karşı karşıya kalacağı yüklü bir ödemeden örneğin kaybedilmiş bir tazminat davasından veya yerel idarelerce tahakkuk ettirilen bir idari para cezasından, sadece düzenli ödeme yapan ortakların yükümlü olması hakkaniyetli bir yaklaşım olacak mıdır?

Yahut kısaca evlerin konumlarına göre fiyatlandırması olarak bilinen şerefiye bedeli bu şekildeki ortaklara nasıl yansıtılacaktır?

Kooperatifin iflası veya bilanço açığı halinde peşin bedelle ortak olmuş kişilerden, bu gibi haller için öngörülen yasal bir ödeme olan ek ödeme istenebilecek midir?

Uygulamada, bu şekilde ortak olmuş kişilerin peşin ödemeden sonra tapu alımı haricinde hiçbir ödemeyi kabul etmediği ve peşin ödeme şeklinin kooperatiflerin yapısına uymamasından kaynaklı olarak kooperatif ile bu kişiler arasında birçok ihtilaf meydana gelmekte ve bu ihtilaflar dava ve denetim konusu olmaktadır.

Konuyla ilgili yüksek mahkeme kararlarında, peşin bedelle ortaklığa ilişkin karar ortakları arasındaki eşitliği bozduğu gerekçesiyle eleştirilmiş ancak, genel kurulda alınmış olması durumunda geçerli kabul edilmiş ise de belirttiğimiz gerekçelerle bu kararlara katılmak mümkün olmamıştır.

Ticaret Bakanlığı'nca verilen görüşlerde yer alan örnek ana sözleşmedeki değişik tip ve grupların belirlenmesine yönelik hükmün peşin veya sabit bedelli ortaklığı değil, örneğin aynı kooperatif içinde 3+1 veya 4+1 konutlar imal edilmesi yahut müstakil ve apartman dairesi şeklinde değişik konut üretimini işaret ettiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, sabit veya peşin yahut imalat bedeli karşılığı ortaklık uygulamasının, kooperatifin finansal problemlerine geçici bir çözüm sağladığı, kooperatife sıcak para girişi sağladığı ve boş olan ortaklık paylarının değerlendirilmesini sağladığı yadsınamaz bir gerçektir.

Ancak, bu şekilde yapılacak ortaklık kaydının eşitlik hükümlerini zedelemekten uygulanması kooperatiflerin yapısı ve işleyişine uygun düşmemekte; defaten ödeme yaparak konut edinme kooperatiflerden ziyade müteahhit firmaların çalışma şekline yakın durmaktadır.

Kanımızca, ortaklık kaydından ziyade kooperatife ait taşınmazların satışı kapsamında niteliğinin-

deki bu uygulama ancak satış veya bir satış vaadi sözleşmesi ile kooperatifin kendi tüzel kişiliği adına tescil olmuş veya olacak konutlar için söz konusu olabilmelidir. Aynı gerekçelerle, kat karşılığı inşaat sözleşmelerinde arsa sahiplerine verilecek konutlar nedeniyle arsa sahipleri kooperatife ortak olarak kaydedilmemeli, bu konutlar arsa bedeli olarak kat karşılığı inşaat sözleşmesi kapsamında birer aynı ödeme gibi değerlendirilmelidir.

Kooperatif adına tapusu alınmış atıl taşınmazların para veya imalat karşılığı değerlendirilmesi de benzer biçimde kooperatife ait taşınmazın satılması gibi işlem görmeli; genel kurul kararıyla da olsa bazı ortaklar, kararları tüm ortaklar için bağlayıcı olan genel kurulda belirlenecek ödentilerden azade tutulmamalıdır.

SONUÇ

Diğer kooperatif türleri gibi yapı kooperatifleri de aynı ihtiyaç ve amaç için örgütlenmiş kişilerden oluşmuş kurumlardır.

Kooperatif ortakları bu amaca ulaşmak için genel kurul toplantılarında bir araya gelerek bir ödeme pla-

nı belirler ve tüm ortaklar bu plan çerçevesinde mali sorumluluklarını yerine getirir. Ancak, özellikle acil nakit ihtiyaçları gidermek amacıyla bazı kooperatiflerde sabit veya peşin bedelle yahut imalat karşılığı ortak kaydı yapılmakta, bu şekilde ortak olanlar kooperatif ile karşılıklı olarak belirledikleri tutar dışında ödeme yapmamaktadırlar.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda yeri olmayan bu uygulama Yargıtay kararlarında ortaklar arasındaki eşitliği bozduğu gerekçesiyle hem eleştirilmiş hem de genel kurul kararı ile yapılması halinde geçerli kabul edilmiştir. Kanımızca, gerek yasal altyapıdan yoksun olması ve kooperatif kurumlarının temel ilkeleri arasında olan ortaklar arasındaki eşitlik hükümlerini zedelemesi, gerekse yeknesak bir düzenlemesinin olmaması nedeniyle söz konusu uygulama kooperatiflerin kurgusuna ve işleyiş biçimine aykırı bir işlem olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA:

1-1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu
2-6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
3-4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
4-KURTULAN Ahmet, Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması, Ankara, 2007, Seçkin Yayıncılık

Esnaflık, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan İzmir’de Esnaf ve Kooperatif Birliklerini Ziyaret Etti

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan İzmir’de Tarış ortak adını kullanan dört Kooperatif Birliği, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri 16. Bölge Birliği ile Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği’ni kapsayan ziyaretlerde bulundu.

İzmir’de gerçekleştirdiği ziyaretler ve incelemeler sırasında Bakanlığın gündemi ile ilgili açıklamalarda da bulunan Genel Müdür Erkan’a Tarış Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tanım Satış Kooperatifleri Birliği’ni ziyaretinde Birlik Başkanı Faruk Aydın tarafından pamuk, bitkisel yağ ve yem alanlarında faaliyet gösteren birlik ve bağlı ortaklıkların durumu ve verilen destekler anlatıldı.

Tarış Zeytin ve Zeytinyağı Tanım Satış Kooperatifleri Birliği ziyaretinde ise Birlik Başkanı Hilmi Sürek’ten bilgi alan Erkan, ortaklarına verdiği destek ve yenilikçi yatırımlarıyla zeytinyağında lider markalardan biri olmayı başaran Tarış Zeytinyağının rekabet üstünlüğünün devam ettirmesi için Ticaret Bakanlığı olarak her türlü desteği vereceklerini söyledi. Erkan ardından, Tarış Üzüm Tanım Satış Kooperatifleri Birliği ziyaretinde Birlik Başkanı

Ali Rıza Türker ile birlikte kuru üzüm üretim, depolama ve paketlenme tesislerinde incelemelerde bulundu. Erkan, burada Tarış Üzüm’ün ülkeye döviz kazandıran önemli kuruluşlardan biri olduğunu hatırlatarak, yönetimi kutladı.

Erkan, Tarış grubu ziyaretleri kapsamında son olarak Tarış İncir Tanım Satış Kooperatifleri Birliği’ni ziyaret etti.

Erkan’a Birlik Başkanı Mustafa Bircan tarafından incir ve Tarış Kolonya üretimi ve satışı ile ilgili bilgi verildi. Burada kısa bir açıklama yapan Genel Müdür Erkan, 24 Eylül’de düzenlenecek olan Türkiye Kooperatifler Fuarı için hazırlıkların devam ettiğini ve geçen yıl olduğu gibi kooperatifler adına başarılı bir fuar olması için yoğun bir gayret içinde olduklarını söyleyerek Tarış ve diğer kooperatifleri fuara davet etti.

Erkan bir sonraki durağında, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri 16. Bölge Birliği’ni ziyaret etti. Birlik Başkanı Selahattin Hün’den bölge esnafının kredi kullanım durumu ile ilgili bilgi alan Erkan, son olarak Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği’ne ziyarette bulundu. Ziyarette pandemi süreci ve sonrasına ilişkin sorunlar ve talepler değerlendirildi. Burada yaptığı kısa değerlendirmede, “Bakanımız Sayın Ruhsar Pekcan dünya ticaretinde ülkemizin çitayı daha yukarıya taşıması, pastadan aldığı payın büyümesi için gece gündüz çalışıyor. İhracatçımızla, şirketlerimizle, kooperatiflerimizle, esnaf ve sanatkarlarımızla yoğun bir mesai yürütüyor.

Sayın Bakanımız bu bölgede, Manisa’da doğmuş, büyümüş biri. Dolayısıyla İzmir ilinin hemşerisi. Yoğun mesai ortamında İzmir’e selamlarını ilettiler.” ifadelerini kullandı.

Ahilik Haftası Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu Toplantıları

2020 yılı Ahilik Haftası Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu üçüncü ve dördüncü toplantıları 27 Ağustos 2020 ve 21 Ekim 2020 tarihlerinde Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü Necmettin Erkan’ın başkanlığında, Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Alper Bozkurt, Daire Başkanı Çağatay Yasin Karaboğa ile MYK üyesi kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirildi.

Ticaret Bakanlığı’nda yapılan toplantı-

ların üçüncüsünde; yeni tip Koronavirüs (Kovid-19) salgınının etkileri, yayılımı ve alınan tedbirler ekseninde 33’üncü Ahilik haftasına ilişkin Kırşehir ve diğer illerdeki Ahilik haftası kutlama programları görüşüldü. İl Kutlama Komitelerine illerdeki virüsün yayılma hızına bağlı olarak programda değişiklik yapma ya da programın yapılmamasına ilişkin yetki verildi.

Etkinliklerin ardından yapılan dördüncü

Ahilik Haftası Kutlamaları Merkez Yürütme Kurulu toplantısında ise; Kırşehir merkez olmak üzere 81 ilde gerçekleştirilen 33. Ahilik Haftası Kutlamalarının genel değerlendirilmesi yapıldı. Etkinlik bütçeleri görüşülerek karara bağlandı. Kurul üyelerinden 2021 yılında gerçekleştirilecek 34. Ahilik haftası kutlamalarına ilişkin görüş ve önerilerin alındığı toplantı dilek ve temennilerin ardından sona erdi.

KOOP DES Hibe Desteklerinden İlk Etapta Yararlanmaya Hak Kazanan Kooperatifler Belli Oldu

Ticaret Bakanlığı, ülkemizde kooperatifliğin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedefi çerçevesinde ülke kooperatifliğinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak kooperatiflerin desteklenmesi (KOOP-DES) programını hayata geçirdi.

Bu doğrultuda; KOOP-DES çerçevesinde ilk uygulama olarak ortaklarının çoğunluğunu kadınların oluşturduğu ve kadın emeğini değerlendirme amacı güden kooperatiflerin makine ve/veya ekipman ile ilgili mal alımlarına, ortaklarının en

az % 90’ını kadınların oluşturduğu kooperatiflerin işletecekleri yaşlı ve engelli bakım merkezleri ile çocuk kulüpleri, kreş ve gündüz bakımevlerinin demirbaş eşya niteliğindeki yatırım malı alımlarına, ürettikleri ürünlerin tanıtımı ve pazarlanmasına ilişkin sergi ve fuar katılımlarına yönelik hizmet alımlarına ve projelerine ilişkin nitelikli personel istihdamlarına destek veriliyor.

KOOP-DES desteğiyle, proje tutarlarının kalkınmada öncelikli yörelerde % 75’i,

diğer bölgelerde % 50’si ve kalkınmada öncelikli yöre şartı aranmaksızın ortaklarının en az % 90’ını kadınların oluşturduğu kooperatiflerde ise % 75’i Ticaret Bakanlığınca hibe olarak karşılanıyor.

Kooperatiflerce yapılan başvuruların 15 Temmuz 2020 itibarıyla kabul edilmeye başlandığı destek kapsamında, ilk etapta yapılan değerlendirmeler sonucunda 11 ilimizden 54 kadın kooperatifi hibe desteği almaya hak kazandı.

KOOP DES Eğitimleri Gerçekleştirildi

Kooperatif ve üst kuruluşlarının üretim ve istihdama katkısı olacak yatırım projelerinin desteklenmesi, faaliyetlerinde etkinlik ve verimliliğin sağlanması, teknoloji ve yeni üretim tekniklerinden yararlanmalarına katkıda bulunulması, rekabet güçlerinin artırılması ve bireysel tasarrufların uygun kooperatif girişimcilik modelleri ile ekonomiye kazandırılması hedeflenen Kooperatiflerin Desteklenmesi (KOOP-DES) Programına başvurular 15 Temmuz 2020 itibarıyla başladı.

Öz kaynak yetersizliği bulunan kooperatif ve üst kuruluşlarına mali destek sağlamak, işgücüne katılamamış dezavantajlı kesimlerin işgücüne katılımını teşvik etmek, kooperatif ortaklarının gelir düzeyini artırmak, yeni alanlarda kooperatif girişimini özendirmek, bireysel tasarrufları kooperatifler aracılığıyla ekonomiye kazandırmak, kooperatif ve üst kuruluşlarının yeni üretim tekniklerini yakından izlemelerini sağlayarak rekabet güçlerini artırmak gibi hedefleri bulunan KOOP-DES'in kooperatiflere anlatılması amacıyla Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından ülke genelinde eğitimlere başlandı.

Bu kapsamda; Ankara, Eskişehir, Antalya, Aksaray, Malatya ve İstanbul'daki kadın kooperatiflerine KOOP-DES programı

hakkında eğitimler verildi. Söz konusu eğitimler esnasında ayrıntılı sunumlar yapıldı, kooperatif yöneticilerinin programa ilişkin soruları cevaplandı.

Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü uzmanları tarafından verilen eğitimler; yasal dayanak, KOOP-DES programının genel amaçları, KOOP-DES programının genel hedefleri, Kooperatifçilik Proje Destek Yönetmeliği, uygulama ve değerlendirme kılavuzu, desteklenecek proje konuları, verilecek hibe destek tutarları, program uygulama birimleri, destek uygulama modeli ve uygulama olmak üzere 10 başlıktan oluşuyor.

Eğitimlerin önümüzdeki dönemde devam etmesi planlanıyor.

YENİ

*“Hak ile sabır dileyip bize gelen bizdendir,
İlim, akıl ve ahlak ile çalışıp bizi geçen bizdendir.”*

Ahi Evnan-ı Veli

